

Скарби університетської книгозбірні

ПЛАНТЕНИ

TEMPLI D. VIRGINIS MARLÆ
VERA DELINEATIO.

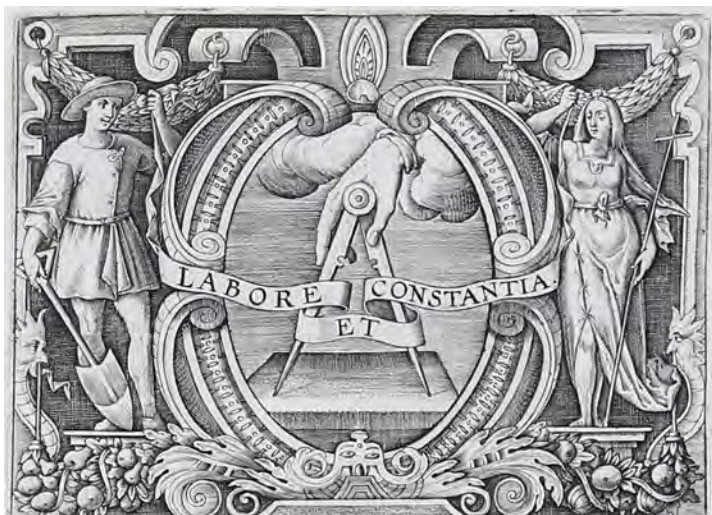
"Caroli Scribanl e Societate lesv Antverpia" (18).
Гравюра Антверпенського катедрального собору
Діви Марії. Споруджений у 1352-1521 р.

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Наукова бібліотека

ПЛАНТЕНИ

Каталог видань з фондів Наукової бібліотеки
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Упорядник О. І. Шилюк

Видавничий дім
"Гельветика"
2021

Упорядник

канд. істор. наук О. І. Шилюк

Відповідальний за випуск

канд. філол. наук, доц. М. Б. Зушман

Цифрові копії

Т. О. Шилюк

П372

Плантени: каталог видань з фондів Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича / упор. О. І. Шилюк. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. - Серія “Скарби університетської книгозбірні”. Вип. 2. - 174 с.

Каталог є спробою здійснити опис колекції плантенів (книг видавництва Officina Plantiniana Крістофа Плантена, XVI – XVII ст.), які зберігаються у фондах НБ ЧНУ. Цей каталог має насамперед на меті реєстрацію, відзначаючи в міру можливостей особливості видань даного зібрання, доповнюючи і виправляючи в деяких випадках існуючі описи як видань, так і окремих примірників. Він стане відправним моментом для описів більш вузького масштабу, але глибшого і вичерпнішого характеру.

Каталог становить книгознавчий та культурно-історичний інтерес, рекомендовано науковцям, студентам, працівникам бібліотек, всім, хто цікавиться історією книжкової справи.

© Чернівецький національний
університет, 2021

ЗМІСТ

- 4 Про каталог
- 10 Крістоф Плантен – королівський архітипограф
- 29 Хронологічний каталог видань
- 165 Показчик прізвищ авторів, упорядників та інших імен, що згадуються в описах
- 96 Показчик назв книг
- 168 Показчик провенієнцій
- 173 Джерела використані при підготовці цього видання

ПРО КАТАЛОГ

Найефективнішим способом фіксації детальних описів видань та примірників із їхніми особливостями, введення до наукового обігу інформації про фонди тієї чи іншої книгозбірні і водночас – збереження цих відомостей для історії є укладання друкованих каталогів. У таких випадках, як вигорання чорнила, деструкція паперу, можуть бути втрачені історичні відомості (інколи з частиною матеріальної субстанції), і тим більш важливо, щоб інформація про давні записи або ж особливості друку була збережена.

Крім того, каталог може сам стати джерелом широкого спектру історико-книгознавчих, історичних, філологічних та інших гуманітарних досліджень завдяки повному передаванню провенієнцій та всіх маргінальних записів зі збереженням оригінального написання.

Провенієнції як власницькі знаки, що свідчать про належність примірників до певних книгозбірень, суттєво доповнюють відсутню в інших документах інформацію про історію створення та побутування бібліотек, а також є одним з основних інструментів для здійснення фізичної та бібліографічної реконструкції розпорошених через певні історичні обставини книгозбірень. Тому виявлення та джерелознавче дослідження провенієнцій набувають особливої актуальності для книгознавчої науки.

Цей каталог є спробою здійснити опис колекції плантенів (книг видавництва Officina Plantiniana, родини Плантен-Моретусів, сер. XVI – сер. XIX ст.), які зберігаються у фондах бібліотеки. Короткі відомості

про колекцію: є зібранням книг видавництва Officina Plantiniana, яке працювало в період сер. XVI – сер. XIX ст.

Тип колекції: видовий.

Обсяг: 31 примірник (інвентарні номери).

Хронологічні межі: перша половина XVI – кінець XVII ст.

Мова документів: латинь, грецька, арабська, іврит.

Власницькі ознаки: видання мають власницькі записи, печатки, штампи, екслібриси.

Час надходження: з 1852 р. до 1959 р. включно.

Опис складається з таких основних частин:

1. Загальні бібліографічні дані: автор, заголовок, перекладач, редактор і т. ін., місце видання, видавець, дата, а також шифр книги у фондах бібліотеки.

2. Опис конкретного примірника: стан та дефекти, розмір, кількість сторінок, палітурка, оформлення титульної сторінки, оформлення тексту, мова, характеристика паперу.

3. Провенієнції та друкарські марки.

4. Індеси, серії та наявність конволютів.

5. Додаткова інформація про автора та видання.

Видання в каталозі розміщено за хронологічним принципом. Загальні бібліографічні дані наводяться мовою видання, з використанням формулювань, як у самих документах. З огляду на те, що домінуючою мовою була латинь, у каталозі збережено використання латинського або латинізованого написання імен авторів.

Усі книги, включені до каталогу, переглянуті й описані *de visu*. Починає опис бібліотечний шифр книги та інвентарний номер. У каталозі описано кожний примірник, що має інвентарний номер, охарактеризовано стан збереженості. Стисло описана палітурка, зазначено характерні особливості. Більшість плантенів мають

суцільношкіряну, зрідка комбіновану чи паперову палітурку.

Фоліація й пагінація вказані в тій формі, у якій вони наведені в тексті, арабськими або римськими цифрами. У квадратних дужках [] наводиться кількість нумерованих, а також порожніх сторінок. У круглих дужках () позначено номери видань у каталозі. У фігурних дужках { } позначено номери зображень із “Покажчика провенієнцій”.

Розмір книжкового блоку визначено в міліметрах. Відзначено наявність друку у дві фарби, подано перелік усіх елементів художнього оформлення. Окремо виділено гравюри, зазначаючи, за можливості, їхніх авторів.

Детально не аналізувалися водяні знаки (філіграні), лише фіксувалась їхня наявність, оскільки спостерігалася лише частини знаків.

Необхідно також вказати на особливості передачі знаків на титульній сторінці:

- буква U часто друкувалась як V;
- римські цифри M і D у позначенні року друкуються як I, C та перевернута C, наприклад, CIO.IO. LXVII. [1567].

У каталозі також представлено кілька видань як недостовірні плантени (15, 16, 29, 30). Це знаходить своє виправдання в тому, що їхнє віднесення до плантенів не є категоричним. Хоча деякі з них містять друкарську марку плантенів, інформацію про місце видання та роки, які відповідають плантенам, проте відсутнє чітке формулювання приналежності, як, наприклад, “Officina Plantiniana”. Водночас вони являють собою зразки книжкового мистецтва періоду плантенів.

Описи супроводжуються ілюстративним матеріалом:

– зображеннями титульних сторінок та початкових гравюр;

– зображеннями деяких сторінок з елементами книжкових ілюстрацій, вклеєними мапами, портретами тощо, що дає уявлення про побудову та оформлення тексту. Оскільки більшість видань, представлених у каталозі, є великого розміру, т. зв. формату folio, то копії сторінок переважно зменшені.

Каталог також супроводжує система покажчиків: прізвищ авторів, упорядників та інших імен, що згадуються в описах; назв книг; провенієнцій. Посилання зроблено на порядковий номер за каталогом.

Цей каталог, як видно із сказаного вище, насамперед має на меті реєстрацію, зазначаючи в міру можливостей особливості видань цього зібрання, доповнюючи і виправляючи в деяких випадках наявні описи як видань, так і деяких примірників. Він стане відправним моментом для описів більш вузького масштабу, але глибшого і вичерпного характеру.

Наприкінці укладач вважає за свій приємний обов'язок висловити глибоку вдячність особам, що в тій чи іншій формі сприяли його роботі.

КРІСТОФ ПЛАНТЕН – КОРОЛІВСЬКИЙ АРХІТИПОГРАФ

Серед досягнень європейського книгодрукування XVI-XVII ст. книгознавці, бібліотекарі та антиквари особливо виділяють продукцію деяких тодішніх друкарень. Предметом спеціальних досліджень та колекціонування є венеціанські та римські альдини, голландські ельзевіри¹, паризькі друки Етьєнів. До цієї групи всесвітньо відомих видавців-типографів також входить компанія Officina Plantiniana Крістофа Плантена, перше в Нідерландах² поліграфічно-видавниче підприємство промислового типу.

Officina Plantiniana, також відома як видавництво Плантена чи друкарня Плантена, була створена в Антверпені в 1555 р. за ініціативою Крістофера Плантена (1520-1589), найвідомішого друкаря і видавця свого часу. Плантен сприяв розвитку поліграфічного мистецтва в Антверпені, Лейдені й Парижі та зробив територію Нідерландів одним із найважливіших поліграфічних центрів Європи.

¹ Ельзевіри : каталог видань з фондів Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича / упор. О. І. Шилюк. – Чернівці : Книги – XXI, 2020. – 104 с. – (Серія “Скарби університетської книгозбірні”. – Вип. 1).

² Назва “Нідерланди” в перекладі означає “Нижні землі”, проте перекладати його буквально неправильно, оскільки з історичних причин цим терміном заведено називати територію, приблизно відповідну сучасним Нідерландам, Бельгії та Люксембургу, частково Франції та Німеччини. В багатьох матеріалах, які описують події XVI-XVII ст. на території цих сучасних країн, досить часто вказується географічна територія “Low Countries” (“Низини”). Тому в цій роботі будемо використовувати термін “Нідерланди” для опису території “Low Countries”, а не лише території сучасної держави Нідерланди.

Крістоф Плантен (портрет роботи П. Рубенса, між 1612-1616 рр.).

Походження й навіть дата народження Крістофа Плантена й до сьогодні залишаються загадкою і предметом дискусій із багатьма версіями. Загалом, у більшості випадків, найбільш поширеною, згідно з написом на його могилі, є гіпотеза, що він народився в Турі (Франція) і що йому було сімдесят п'ять років, коли він помер, – у липні 1589 р., тобто він народився в 1514 р. Його звали Крістоф (Christof-

fel) Плантен (латинізований варіант Christophorus Plantinus). Плантен втратив матір будучи дитиною, разом із батьком переїхали до Орлеана, а звідти до Парижа. Хронологію цієї частини життя Плантена можна реконструювати приблизно так: у 1534 або 1537 р., у віці 14 або приблизно 17 років, його залишили в Парижі одного. Згодом він відправився в Кан, де в 1545 або 1546 р. одружився з Жанною Рів'єр. Десь у 1546 або 1547 р. він повернувся до Парижа. І нарешті, в 1548 або 1549 році у віці приблизно 28 або 29 років він виїхав із берегів Сени до берегів Шельди³.

Піднесення і розквіт Officina Plantiniana в XVI-XVII ст. збігаються з епохою, коли вчені Нідерландів змогли відіграти надзвичайно важливу роль у розвитку західної думки. Відповідно, історія Officina Plantiniana – це більше ніж розповідь про долю великого підприємства, вона також

³ Voet L. The Golden Compasses. The History of the House of Plantin-Moretus. 2 delen. 1969-1972. 1 deel. P11.

відображає і водночас є частиною великих культурних течій Заходу. Основні причини, чому Плантен вирушив до Антверпена, вбачаються досить чітко: жодне місто у світі не пропонувало амбіційним молодим людям більше можливостей, ніж комерційний мегаполіс Заходу – столиця та позикодавці, мережа комунікацій, що охоплювала земну кулю, досвідчені майстри у великій кількості тощо.

У XVI ст. Нідерланди вважалися дуже процвітаючою територією. Економічний підйом був зумовлений досить урбанізованою територією та чисельністю мешканців – 3 мільйони жителів у понад 300 містах. Ці міста в результаті контролювали 50% європейської торгівлі⁴.

Антверпен став першим найважливішим і найпотужнішим центром лютеранської, а згодом кальвіністської думки. Вчення Кальвіна було винятково добре пристосованим до потреб заможного місцевого суспільства. Теза про те, що успіх у житті є виявом Божої благодаті, а збагачення – нагородою за добродієність в житті, була головним девізом діяльності купців та ранніх капіталістів.

Унаслідок повного занепаду Брюгге, і особливо після відкриття Нового світу, економічна сила та гегемонія Антверпена над цими провінціями постійно зростала. Це місто було зосередженням іспанської та португальської торгівлі на Півночі Європи, центром, де сходилися нові світові торговельні шляхи. Італійські банкіри, англійські торговці тканиною, французькі купці та широкі кола сильних, заповзятих людей з усіх провінцій Нідерландів прагнули випробувати свою долю в цьому місті. Отже, у першій половині XVI ст. Антверпен перетворився на найбагатше, економічно найкраще оснащене та космополітичне торгове місто того часу, яке перевершувало Венецію, Ліон та Лондон.

Однією з найуспішніших галузей там була поліграфічна промисловість. Вона мала такий стрімкий розвиток, що до кінця XV ст. Антверпен був містом у Нідерландах, де

⁴ Król W. Komplex muzealny Plantina-Moretusa w Antwerpii. Forum Bibliotek Medycznych. 2016, R. 9, nr. 2, S.247.

проживала найбільша кількість друкарів і де було видано найбільшу кількість книг.

Упродовж першої половини XVI ст. книгодрукування дедалі більше зростало. Цілий район міста з прилеглими вулицями був населений спеціалістами, які жили за рахунок друкарень та різних допоміжних виробництв: типографи, продавці книг, виробники шрифтів, гравери по дереву та міді, палітурники й виробники металічних застібок та інші.

Тому новачкові довелося завойовувати власне місце серед своїх попередників. Завдання було важким для молодого майстра, який не мав інших ресурсів, крім своєї мужності та майстерності. Маючи невеликі гроші та мало друзів, Плантену довелося боротися, щоб утриматися в місті, яке вже добре обслуговувалося багатьма майстрами друкарської справи. Із шістдесяти п'яти відомих друкарів, які у XV ст. працювали в Нідерландах, тринадцять жили в Антверпені⁵.

Відповідно, у XVI ст. у місті повинно було існувати не менше двохсот різних друкарень. Значну частку книгодрукування становили видання, пов'язані з освітою. Варто взяти до уваги той факт, що лише в Антверпені та у всій Фландрії було майже 150 шкіл, а також діяла гільдія вчителів, заснована в мегаполісі близько 1460 р.⁶

Плантен спочатку відкрив магазин, у якому продавав книги, а його дружина – галантерею. У вільний час він займався палітурною справою та оздоблював скриньки з марокканської шкіри. Цей бізнес процвітав, і незабаром майстер заслужив репутацію найвправнішого декоратора в місті. Але внаслідок трагічного випадку, коли вночі його прийняли за іншу людину й завдали ножових поранень, Плантен після цього фізично не міг обробляти шкіру та виготовляти палітурки книг. Він створює друкарню, у якій, найімовірніше, працював як видавець, ніж як друкар. Необхідно зазначити, що в перші роки своєї кар'єри

⁵ Rooses M. Plantin et l'imprimerie Plantinienne. Mémoire couronné par l'Académie royale de Belgique au Concours Stassart. Gand, 1878. P.8.

⁶ Szmytka R. Rozwój drukarstwa w Niderlandach w XVI wieku na przykładzie Antwerpii i rola druku podczas antyhiszpańskiego powstania. Prace Historyczne. 2010, Numer 13, S.86.

друкаря Плантен часто видавав книги у співпраці з колегами. Саме тому, з 1555 по 1564 р. у багатьох творах ми знаходимо його ім'я разом з іменами П'єра Білаєрта (Beelaert), Стілсіуса (Steelsius), Жана Ван Весберге (Waesberghe), Вільєма Сільвіуса (Silvius) та Аарнута Біркмана (Birckman)⁷. Ще тривалий час Плантен звертався до інших друкарів по допомогу – або як співредакторів, або співвидавців. Інформації про ранні роки діяльності у сфері друку Плантена не так багато, але кількість робіт, що вийшли з його друкарських пресів у період з 1555 по 1562 р., говорить сама за себе: 10 у 1555 р., 12 – 1556 р., 21 – 1557 р., 23 – 1558 р., 13 – 1559 р., 13 – 1560 р., 28 – 1561 р. і 21 в 1562 р., що разом складає 141 назву⁸. Ці цифри здаються незначними, але їхнє справжнє значення досягається при порівнянні з тим, що друкували в той час інші типографи в Антверпені. Так, поруч із Плантеном однією з найважливіших фігур серед антверпенських друкарів був Вільєм Сільвіус, який за свою кар'єру, з 1559 по 1580 р., випустив менше книг (близько 120), ніж Плантен за перші сім років своєї роботи як типограф⁹.

З року в рік зростає також значущість і різноманітність видань Плантена: 1557 р. – надрукував свій перший словник; 1558 р. – перші твори латинських класиків; 1559 р. – перша Біблія на латині; 1560 р. – перший друк грецькою мовою; 1562 р. – словник на чотирьох мовах (грецька, латинська, французька та нідерландська), 1564 р. – перша Біблія на івриті. Теологія та філософія, юриспруденція та фізика, історія та географія, філологія та література – усі ці сфери тогочасних знань були представлені серед видань Плантена. Такий стрімкий прогрес був перерваний лише протягом 1562 і 1563 рр.

У 1561 р. Плантен використовував уже чотири друкарські

⁷ Rooses M. *Plantin et l'imprimerie Plantinienne. Mémoire couronné par l'Académie royale de Belgique au Concours Stassart*. Gand, 1878. P.19.

⁸ Відповідно до дат, наведених у самих публікаціях. Насправді багато з них повинні мати попередні дати. Наприклад, більшість робіт, що вказують 1562 р. на титульних сторінках, насправді були надруковані наприкінці 1561 р.

⁹ Voet L. *The Golden Compasses. The History of the House of Plantin-Moretus*. 2 delen. 1969-1972. 1 deel. P.32.

преси. Знову ж таки, ця цифра взята сама по собі не має великого значення, тому її необхідно розглядати в історичній перспективі. В XVI і навіть у XVII ст. типографії з чотирма працюючими друкарськими пресами входили в число великих підприємств. З оборотними коштами, наданими партнерами, Officina Plantiniana вступила в період розширення. У 1564 р. там працювало 5 пресів, у наступному році – 6. На початку 1566 р. їх нараховувалось уже 7, що було феноменальною кількістю на той час. Тоді у Плантена працювало 33 друкарі, складачі та коректори¹⁰. За оцінками стандартів XVI ст., це було еквівалентом нинішнього великого концерну з кількома тисячами працівників. Бізнес був більше зосереджений на оптовій торгівлі, ніж у попередній період, та базувався головню на продавцях книг в Антверпені, паризькому ринку та франкфуртських ярмарках.

Із самого початку сфера діяльності Плантена була міжнародною. Він використовував свої зв'язки з Парижем, можливо, і зі своїми фінансовими покровителями, щоби перенести більшу частину своєї продукції на французький ринок. Починаючи з 1557 р. регулярно відвідував ярмарок у Франкфурті-на-Майні, який був на той час великим міжнародним ринком книжкової торгівлі. Філії його видавництва працювали у Франції (Париж), Іспанії (Саламанка), Нідерландах (Лейден).

Три великі кризові роки в історії Нідерландів – 1566/67, 1572 і 1576 – також були вирішальними й у житті Плантена. Його ділове життя характеризувалось послідовністю не лише великих досягнень, але й великих нещасть та потрясінь. У ці важкі роки Плантен вміло працював, долаючи небезпеки релігійної ненависті і політичних пристрастей. Можливо, з відстані чотирьох століть легко звинуватити Плантена у двозначному або занадто реалістичному ставленні до церкви загалом. У своїй релігії друкар усе своє життя залишався

¹⁰ Voet L. *The Golden Compasses. The History of the House of Plantin-Moretus*. 2 delen. 1969-1972. 1 deel. P.46.

вірним своєму проголошеному ідеалу – релігійній терпимості, оповитої неортодоксальним містицизмом, але всередині Римсько-католицької церкви. Наскільки це було можливо, він залишався поза політичною боротьбою.

Переїхавши з Парижа в Антверпен на початку своєї діяльності, він не врятувався, а лише відклав свою участь у конфлікті між друкарством, державою та церквою. Країна, яка обіцяла дати йому свободу, стала полем битви. Так, у 1562 р. регент Маргарет Пармська наказала розшукати невідомого друкаря єретичного молитовника. Було доведено, що книга надрукована в друкарні Плантена. Попереджений про небезпеку, він втік до Парижа, де пробув двадцять місяців. Але коли він міг безпечно повернутися, його бізнес був зруйнований, а друкарня й навіть домашнє майно продано на аукціоні, щоби задовольнити вимоги кредиторів. Тринадцять років праці було втрачено. Плантена підозрювали в співучасті у справі щодо єретичного друку, але не засудили. Він подолав упередження церковної влади, назавжди забезпечивши з нею дружні відносини, хоча згодом його часто засуджували як кальвініста.

Четверо заможних людей позичили йому гроші на відновлення роботи друкарні. І вже через чотири роки в нього було сім друкарських пресів та сорок робітників, видано 209 назв книг¹¹.

Період найбільшого процвітання видавця Плантена розпочався в 1570 р. Його друкарня стала одним із чудес книжкового світу: працювали двадцять два друкарських верстати, і щодня для оплати праці його робітників потрібно було двісті золотих крон¹². Для сім'ї та облаштування майна він придбав велике приміщення, в якому нині розташований музей Плантена-Моретуса (Plantin-Moretusmuseum). Наприкінці 1570 р. іспанський король Філіп II доручив Плантену надрукувати богослужбові книги для Іспанії, і з

¹¹ Vinne T. Christopher Plantin, and the Plantin-Moretus museum at Antwerp. New York : Printed for the Grolier club, 1888. P.22.

¹² Там само. P.23.

цього приводу друкар отримав привілей Святого Престолу, який поширювався на всі країни та території, що залежали від монархії. Це стало вирішальною основою майбутнього процвітання родини Плантена-Моретусів. У 1570 р. король Іспанії Філіп II призначив його архітипографом¹³ ("Architypographus Regii"). Плантен листувався з багатьма великими вченими та художниками свого часу, його вважали найкращим друкарем у світі. Король Франції запросив його до Парижа, герцог Савойський запропонував йому велику друкарню та спеціальні винагороди, якщо він переїде до Турина, але відомий друкар залишився в Антверпені і розширив свій бізнес.

На перший погляд, Плантен сприймався як щасливий і заможний чоловік. Він був у дружніх стосунках із рядом науковців, письменників та художників. Його друкарня бурхливо розвивалася. До 1577 р. він уже володів книгарнею в Парижі, мав філію у Франкфурті. Плантен не лише працював сам, а й залучав до цієї справи всю сім'ю. Навіть його молодші доньки навчилися писати й читати книги, часто іноземними мовами, до досягнення ними дванадцяти років. Франс ван Равелінген (лат. Franciscus Raphelengius) і Ян Моретус, які одружилися з двома старшими дочками Плантена, жили в Антверпені і допомагали своєму тестю. У власному будинку в Парижі проживала його дочка Мадлен, що вийшла заміж за Жилья Бея. Кетрін Плантен одружилася в Парижі в 1571 р. з Жаном Гассеном, торговцем білизною. У 1578 р. Генрієтта, наймолодша донька, стала дружиною П'єра Моретуса, брата Яна. Сам Ян Моретус був його головним писарем і постійним відвідувачем усіх німецьких книжкових ярмарків, а Франс

¹³ В обов'язки посади архітипографа входили як нагляд за ринком друкованої продукції, так і повноваження затверджувати чи відлучати від професії майстрів і підмайстрів друкарської справи. Він ніс також відповідальність за їхню поведінку і зміст усіх видань. Архітипограф повинен був вести реєстр майстрів, підмайстрів і учнів у кожній майстерні, а також коректорів; вести облік усіх книг, що з'явилися, а церковні інспектори мали повідомляти йому щодо привілеїв, наданих для друку нових книг. По суті, Плантен отримав статус головного друкаря королівства.

Равелінген був його найкращим коректором друкованих видань. Для Плантена ці два зяті були дорожчі за всіх інших, тому що вони були найбільш схожі на нього й мали любов до навчання та скрупульозне почуття обов'язку. Він назвав їх своїми “deux autres moy-memes aux deux principaux points de mon estat.”¹⁴ Читання коректури та друк були головними для Равелінгена, тоді як магазин та ведення бухгалтерії були пріоритетом Моретуса.

Будівля Gulden Passer (“Золотий циркуль”) стала власністю Плантена в 1565 р., але вона була занадто маленькою для його бізнесу, що постійно розширювався.

Ян Моретус (портрет роботи П. Рубенса, рік невідомий).

Франс Равелінген, (портрет роботи невідомого автора, 1596 р.).

Друкар орендував ще сім будинків на цій та сусідніх вулицях. Навколо “Золотого циркуля”, та навколо Плантена, Яна Моретуса та Франса Равелінгена, зібралося коло гуманістів і вчених. Деякі з них були тісно пов'язані з друкарнею, працюючи коректорами. Найвідоміші з них – Юстус Ліпсій та Корнеліс ван Кіль, зокрема останній отримав славу в історії нідерландської лінгвістики своїми словниками. Інші вчені епізодично співпрацювали з типографом для здійснення

¹⁴ “два мої Я, коли стосується двох основних моментів мого бізнесу” – Sabbe M. Plantin : the Moretus and their work. Brussels : L.J. Kryn, 1926. P.40

конкретних проєктів. Багато відомих громадян Антверпена також підтримували тісні стосунки з Плантеном.

Але перш ніж Плантен зайняв своє нове приміщення, було надруковано найбільшу і найдорожчу книгу, відому на той час у всьому світі, – “Біблію Поліглотта”¹⁵ (1568-1573). Заплановане видання біблійних текстів на чотирьох мовах (іврит, халдейська [арамейська], грецька та латинська) у шести томах перетворилося в головну справу його життя (opus magnum) уже на п'яти мовах (були додані сирійські тексти) у восьми томах, формату фоліо. П'ять із них містили тексти Біблії, а останні три становили так звані додатки (Apparatus sacer), які включали серію докладних трактатів про звичаї древніх євреїв, граматики і словники для івриту тощо. Уся робота, особливо останні три томи, була багато ілюстрована – з посторінковими ілюстраціями та використанням гравюр на мідних пластинах. Друк Біблії розпочався у липні 1568 р., а останні аркуші закінчили друкувати в 1572 р. За весь цей час щодня над друком видання працювало сорок робітників. Загалом наклад Біблії налічував 1200 примірників.

Цей твір упродовж століть залишався символом творчого духу Плантена. Проте так само символічно, що цей шедевр – найбільша робота, коли-небудь виконана

“Біблія Поліглотта”, титульна сторінка

¹⁵ Оригінальна назва лат. “Biblia sacra hebraice, chaldaice, græce et latine, Philippi II Regis Catholici pietate et studio ad Sacrosanctæ Ecclesiæ usum” (Священна Біблія єврейська, халдейська, грецька і латинська, Філіпа II католицького короля благочестям і відданістю для вживання Найсвятішою Церквою). Також відома під назвами: “Поліглотта Плантена” (лат. Polyglotta Plantiniana), “Антверпенська Поліглотта” (ісп. Poliglota de Amberes) або “Королівська Біблія” (лат. Biblia Regia).

одним друкарем у Нідерландах, перебуває на початку великого періоду розвитку й розширення друкарської справи Плантена, і в той же час є його серйозною фінансовою проблемою. Це видання принесло йому тільки почесне визнання, але не прибуток. Король Іспанії лише пообіцяв фінансову допомогу, а Плантен зазнав величезних витрат і переслідувань кредиторів. Відповідно доводилося продавати свої книги за збитковими цінами. Хоча Плантен був зайнятий “Біблією Поліглотта” та іншими богослужбовими виданнями, однак він усе ще знаходив час, можливість і капітал, щоби випустити багато інших книг: грецьких і римських класичних авторів, теологічні і юридичні трактати, шкільні підручники, томи ілюстрованих притч і алегорій, ботанічні роботи тощо.

У цей період відбуваються події “Іспанської люті” (4 листопада 1576 р.). Антверпен роками був у стані заколоту проти короля Іспанії. Для придушення цього заколоту цитадель міста була заповнена іспанськими солдатами. Затримка видачі платні іспанським військовим призвела до триденного пограбування міста і знищення тисяч його мешканців. Розквіт великого міста, яке було гордістю Європи, зазнав удару, після якого воно так і не відновилося. Справа Плантена знову зазнала втрат: “Дев’ять разів я мусив платити викуп, щоб врятувати своє майно від знищення; було б дешевше відмовитися від нього”¹⁶.

Але його зневіра була лише на день. У руїнах розграбованого міста Плантен усе ще продовжував працювати. Залишок його життя був практично невпинною боротьбою з боргами, але борги не змусили його відмовитися від своїх великих планів. Щоб сплатити борги, йому часто доводилося продавати свої книги за занадто низькими цінами. Іноді він мусив продавати власні робочі інструменти.

За згодою кредиторів Плантен тимчасово передав свою посаду зятям, а в 1582 р. переїхав до Лейдена. Там його радо прийняли в університеті і відразу призначили

друкарем. Він заснував нову друкарню, у якій пропрацював майже три роки. У самому Лейдені Плантен дотримувався найсуворішого нейтралітету. У своєму пізнішому листуванні він неодноразово підкреслював, що влаштувався в Лейдені тільки завдяки чітким запевненням у тому, що йому буде дозволено триматися подалі від політичних і релігійних протиріч. Він також категорично заявив, що влада Лейдена ніколи не чинили на нього тиск.

Коли облога Антверпена закінчилася, Плантен повернувся. Постаła проблема Лейденської друкарні: після від’їзду Плантена під опікою його дружини залишилося приміщення, обладнання та запаси книг і паперу, які становили значний капітал. Його вчений зять Франс Равелінген, фахівець зі східних мов, який упродовж багатьох років був його головним коректором і керував друкарнею в Антверпені, коли Плантен був у Лейдені, на початку 1586 р. з родиною теж приїхав у це місце. Тут він змінив свого тестя на посаді університетського друкаря. У тому ж році він став заміщати професора івриту, а в 1587 р. його підвищили до посади професора Лейденського університету.

У 1585 р. Плантен продав друкарню, будинки та всі свої речі в Лейдені Франсу Равелінгену, але це був продаж лише на ім’я. Цим фіктивним продажем було дотримано законності та усунено небезпеку конфіскації майна. У результаті цього Франс Равелінген зміг зафіксувати для себе такі ж умови, які мав Плантен, а саме – друк академічних праць, а не книг на суперечливі релігійні чи політичні теми.

З 1586 р. колишня друкарня Плантена в Лейдені була відома як “Officina Plantiniana apud Franciscum Raphelengium” з друкуванням лише академічних творів.

Крістоф Плантен помер 1 липня 1589 р. Хоча внаслідок своїх сміливих починань він мав значні фінансові збитки упродовж багатьох років перед своєю смертю, проте залишив значний спадок. Після смерті Плантена друкарня в Антверпені стала власністю його зятя Яна Моретуса, а друкарня в Лейдені дісталася другому зятю Франсу Равелінгену. Лейденська

¹⁶ Vinne T. Christopher Plantin, and the Plantin-Moretus museum at Antwerp. New York : Printed for the Grolier club, 1888. P.27.

друкарня припинила своє існування в середині XVII ст., не витримавши конкуренції з Ельзевірами, а друкарня в Антверпені діяла ще двісті років, видаючи книги під торговою маркою “Officina Plantiniana” з додаванням імені керівника діючого видавця.

Згідно із заповітом, складеним спільно з дружиною, яка незабаром також померла, Плантен передав управління своєю друкарнею та більшістю майна зятю Моретусу та його дружині з наказом, що вони, по їх смерті, повинні заповідати нерозділену друкарню синові або наступнику, який міг би як найвдаліше керувати нею. Якщо в них не було б гідного сина, то вони повинні вибрати компетентного наступника із сім'ї. Цю вимогу було дотримано. За часів Яна Моретуса репутація видавничого дому Officina Plantiniana була повністю збережена, хоча публікацій було не так багато й не настільки вишуканих. Але це падіння значною мірою відбулося через зменшення значення Антверпена як комерційного міста. Його сини Бальтазар та Ян Моретус II розвинули видавництво до найвищого ступеня процвітання.

Понад двісті років вони були винятковими видавцями релігійних книг, що використовувалися в Іспанії та її колоніях. Занепад Officina Plantiniana розпочався зі смертю Бальтазара III у 1696 р. Упродовж XVIII ст. вона втратила свою першість як перша друкарня у світі і була просто мануфактурою для видання релігійних книг. У 1808 р. спеціальні привілеї, які Officina Plantiniana мала для виготовлення таких книг для Іспанії та її володінь, були скасовані. Відповідно й цей великий бізнес поступово скорочується.

Едуард Жоаннес Моретус-Плантен, останній представник династії, успадкувавши друкарню в 1865 р., ставився до неї, як до музейного сховища, докладаючи чимало зусиль для збереження й підтримки в початковому вигляді. Останнє видання з друкарні Плантена-Моретуса вийшло в 1866 р.

В 1873 р. матеріальний стан видавництва значно погіршився, й постало питання про продаж будинку і всього

майна. Бельгійська громадськість у цих умовах звернулася до уряду, після чого міністерство внутрішніх справ схвалило придбання за державний кошт будинку друкарні зі всіма колекціями. Половину суми виділив уряд Бельгії, половину – влада Антверпена. Відповідно, на початку 1877 р. власність

Музей Плантена-Моретуса, зал із сімейними портретами.

Музей Плантена-Моретуса, зал із друкарськими верстатами та наборами шрифтів.

Плантена стала державною, а в серпні цього ж року музей Плантена-Моретуса був відкритий для відвідувачів. Першим його керівником та хранителем був відомий дослідник Макс Роозес, який опублікував чимало праць із дослідження книгодрукування, у т.ч. і з діяльності Крістофа Плантена.

У музейному зібранні виявилось понад 3 тис. мідних матриць для гравюр та понад 15 тис. пуансонів – найбільша в світі колекція друкарських шрифтів XVI ст., а також понад 20 тис. томів книг, у тому числі майже всі книги, видані Плантеном та Моретусами, повністю зберігся архів видавництва починаючи з 1555 р. В музейній колекції також зберігаються понад 650 малюнків відомих художників, зокрема Босха, Брейгеля і Рубенса.

Музей Плантена-Моретуса є продовженням Officina Plantiniana. У 2005 р. музей був внесений до Списку Світової спадщини ЮНЕСКО. Ніхто не знає, як виглядала друкарня

Гутенберга, як виглядали всередині видавництва Альда Мануція та Ельзевірів. Музей Планта-Моретуса в Антверпені – єдина друкарня, яка залишилася цілою як пам'ятник великої справи. Це друкарня, яка не була фабрикою, а скоріше як

Музей Планта-Моретуса, шрифти

още середок мистецтва та освіти, виробництва й торгівлі. Звичайно, що будинок-музей виглядає не таким, як був при Планта. Його наступники, особливо Бальтазар I, внесли багато змін, доповнень та реставрування. Великою принадою музею є те, що будинок та його вміст – книги, малюнки, гравюри, вікна, стіни, преси, меблі – розташовуються на своїх місцях та у відповідному інтер'єрі.

Музей Планта-Моретуса, найстаріші друкарські верстати у світі

з них написано самим Планта: рахунки фламандською, листування латиною, французькою та інколи іспанською мовами. У цих записах можна знайти його листування з художниками, науковцями та сановниками, як цивільними,

осередок мистецтва та освіти, виробництва й торгівлі. Звичайно, що будинок-музей виглядає не таким, як був при Планта. Його наступники, особливо Бальтазар I, внесли багато змін, доповнень та реставрування. Великою принадою музею є те,

Найцінніша частина музейної колекції, яка нараховує понад 14 тис. книг, міститься не в її друкованих, а в письмових документах. Планта був взірцем ділової людини, ретельно зберігав записи, рахунки та значну кількість своєї кореспонденції, і вчив своїх наступників проявляти подібну старанність. Записи показують більше, ніж бізнес, – вони показують людину та її мотиви. Багато

так і церковними особами, а також щотижневі рахунки його робітників, облік матеріалів, рахунки продажів, прибутків та збитків, меморандуми про підготовлену та виконану роботу – усе, що потрібно для розуміння економіки старої друкарні.

Бухгалтерські книги засвідчують, що середньорічні заробітки експертів-складачів становили 1142 флорини, а друкарів – 105 флоринів. Робота розпочиналась о 5 годині ранку, але часу на її закінчення не вказано. Правила Планта були суворими. Одним із них було те, що складача, який невідповідно встановив три слова або шість букв, необхідно штрафувати. Також була заборона будь-яких дискусій щодо релігії¹⁷. Частка коректорів відносно складачів була великою – так, у 1575 р. Планта мав, крім Равелінгена та Моретуса, ще 5 коректорів на 24 складачів, а також 39 друкарів та 4 учнів¹⁸.

Усупереч поширеній думці, обсяги видань Планта були невеликими. Звичайний тираж складав 1200 примірників; найбільшим виданням було 3900 примірників П'ятикнижжя на івриті¹⁹. Він відмовлявся друкувати книги невеликими накладками, якщо йому не заплатили вартість роботи до її початку. Переважно роздрібну торгівлю звичайними книгами здійснювали дружина та дочки в магазинах в інших кварталах міста. Майже всі його книги надходили до продавців книг на ярмарках чи в інших містах, яким він давав невелику знижку – приблизно шосту частину роздрібною ціни. Роздрібні ціни також були дуже низькими.

Історія видавництва Планта та його стосунки з сучасниками, які довірили йому свої твори, є блискучим розділом історії гуманізму не тільки в Нідерландах, але й в усій Європі. Протягом першої половини своєї кар'єри, аж до "Іспанської люті" (1576), друкарня Планта була центром справжнього ренесансного духу сміливості та невгамовного прагнення до знань. Планта пише: "Що стосується мене, я

¹⁷ Vinne T. Christopher Plantin, and the Plantin-Moretus museum at Antwerp. New York : Printed for the Grolier club, 1888. P.55.

¹⁸ Там само. P.56.

¹⁹ Vinne T. Christopher Plantin, and the Plantin-Moretus museum at Antwerp. New York : Printed for the Grolier club, 1888. P.78.

завжди вважав, що навчання молоді країни та все, що від цього залежить, як письмо, друк та книги, безумовно, має для короля таке велике значення, як гроші або будь-яка інша цінна річ”²⁰.

Вплив Плантена в типографії помітний зокрема в іконографії та орнаменталізації книги. Саме тоді був розроблений специфічний фламандський стиль, заснований на готичному стилі німецьких візерунків, пом'якшених французьким духом і збагачений італійськими орнаментами. Плантен був відомий насамперед поширенням техніки використання гравійованих мідних пластин, яка здійснила революцію в поліграфічному виробництві.

Перші книги, які друкував Плантен у 1555-1556 рр., мали друкарську марку у вигляді дерева, уздовж якого піднімається виноградна лоза, в овальній рамці довкола девіз “Exerce imperium et ramos compesce fluentes”. Деякі книги, надруковані в 1556-1557 рр., мали друкарську марку у вигляді виноградної лози з девізом “Christus vera vitis”²¹.

У 1558 р. вперше бачимо появу друкарської марки Плантена у вигляді циркуля: рука, яка виходила з хмари, тримала розкритий циркуль, одна з ніжок якого розташовувалася в центрі, а друга – описувала коло. Між точками циркуля, над цією фігурою або навколо неї, стрічка з девізом “Labore et Constantia”. Форма цього малюнка дуже різноманітна – якби ми порахували їх, знайшли б принаймні

сотню різних дизайнів, використаних Плантеном та його

²⁰ Sabbe M. Christopher Plantin. Translated from the Flemish by Alice Van Riel-Göransson. Antwerp., J.-E. B.schmann, 1923. P16.

²¹ Rooses M. Plantin et l'imprimerie Plantinienne. Mémoire couronné par l'Académie royale de Belgique au Concours Stassart. Gand, 1878. P.21

1610

1592

Raphelengium

1605

1637

1567

1680

1581

наступниками.

Деякі з них – ескізи та прості, інші мають досконалість справжнього художнього друку. Рамки друкарської марки не менш різноманітні. Іноді це просто простий банер із девізом; іноді це коло, більш-менш пишно прикрашене, з девізом всередині. Найчастіше це дві алегоричні фігури: орач, Геракл

або ангел, переодягнений у Геракла, що представляє працю (Labor) та жінка, що представляє наполегливість (Constantia). Сам циркуль мав своє символічне значення: ніжка, що опиралася на стіл, представляла постійність; та, що оберталася, – роботу.

Плантен не зміг вибрати кращого девіза: він справді був людиною праці та наполегливості, тому є доказом все його життя. Тільки-но він закінчив одну справу, як у його голові вже народжувалася інша нова і велика ідея. Хвороби приковували його до ліжка, часи неприємностей зупиняли його справи; йому доводилося позбуватися свого майна за безцінь; тікати до іншого міста – і все ж мужність ніколи не покидала його. В кінці свого життя він міг по праву пишатися досягнутою метою, удачею та славою, яку він набув чесно, завдяки праці та наполегливості.

Музей Плантена-Моретуса, картина – друкарська марка

ХРОНОЛОГІЧНИЙ КАТАЛОГ ВИДАНЬ

Автор: Justinianus.

Заголовок: Roussard, Louis (укладач).

Codicis DN. Iustiniani Sacratissimi principis pp. a. ex repetita praelectione, Lib. XII. Ex Codicis Theodosiani & veterum exemplarium collatione innumeris mendis repurgati, & perpetuis notis illustrati, L. Russardo I. C. auctore. [Lib. I - V]

Видавець, рік: Antverpiae, Ex officina Christophori Plantini, CIO. IO. LXVII. [1567]. Cvm privilegio.

Сторінки: 603, [3].

Стан: задовільний.

Дефекти: відірвана передня обкладинка, пошкоджений корінець.

Розмір: 170x110 мм (8°).

Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра білого відтінку, декоративне тиснення. Корінець на 4 бинти, залишки паперової етикетки та написи чорнилом (буквенно-цифрові позначки).

Титульний лист: чорна фарба.

Друкарська рука з циркулем, девіз – “Labore et Constantia”. Розміщена на титульному листі.

Оформлення ініціали, маргіналії, використання кустод, верхні тексту: колонтитули, помітки чорнилом; мова тексту – латинь.

Провенієнції: на звороті обкладинки – екслібрис бібліотеки університету австрійського періоду {16}. На титульному листі та 101 с. – печатка бібліотеки університету австрійського періоду {2}; на титульному листі – печатка “Ad Bibl. Acad. Land.” {5}, печатка “Ex Bibliotheca Laibach” {6}, помітка чорнилом “Monasterij Seon. Honoratus Abbas. 1640” {19}. На звороті титульного листа – печатка бібліотеки університету радянського періоду {4}.

Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.

Примітки: містить покажчик імен, список скорочень, зміст всіх 12 книг. Сторінки 17-20 непронумеровані.

Детальніше про автора та видання: Юстиніан I (Флавій Петро Савватій Юстиніан; лат. Flavius Petrus Sabbatius Iustinianus) (483-565) – візантійський імператор. “Кодекс” Юстиніана – частина грандіозної кодифікації римського права “Corpus iuris civilis”. Це офіційне зведення римських імператорських указів. Він складається з 12 книг, місять титули, а ті розділяються на окремі ухвали (лат. leges або constitutiones). Це видання містить книги I - V, у його підготовці взяв участь французький правознавець XVI ст. Людовік Руссардо.

CODICIS DOMINI
IVSTINIANI SACRATIS-

SIMI PRINCIPIS^b EX REPETITA

PRAELECTIONE

LIBER PRIMVS.

DE SVMMATRINITATE, ET

FIDE CATHOLICA, VT^c NEMO PVBLI-

CE^d DE EA CONTENDERE AVDEAT

TITVLVS I.

Qui Christiani dici cupiunt, & Spiritus sancti vnam deitatem sub pari
maiestate, & pia Trinitate credere debent: alioqui tanquam
haeretici habebuntur, & punientur.

Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS & THEO-
DOSIVS AAA. ad populū vrbis Constantinopolitane.

VNCTOS^e POPVLOS, quos clemen-
tia nostra regit imperium^f, in tali volu-
mus religione versari, quam diuinum Pe-
trum Apostolum tradidisse Romanis, re-
ligio vsque^g adhuc ab ipso insinuata de-
clarat, quamque pontificem Damasum
sequi claret, & Petrum Alexandriae epi-
scopum virum Apostolice sanctitatis: hoc

est, vt secundum Apostolicam disciplinam, Euangelicamque
doctrinam Patris, & Filij & Spiritus sancti vnam deitatem
sub pari maiestate, & sub pia Trinitate credamus. hanc le-
gem sequentes, Christianorum catholicorum nomen iube-
mus amplecti, reliquos vero, dementes vesanosque iudican-
tes, haeretici dogmatis infamiam sustinere^h: diuina primū
vindicta, post etiam motus animiⁱ nostri, quem ex coelesti
arbitrio sumpserimus, ultione plestendos. Data i. ii. kal.
Mart. Thessalonicae, Gratiano A. v. & Theodosio A. i.
Conss.

Haeretici arceantur, ab illicitis congregationibus, & omni ecclesiarum li-
mine. Nicanam autem fidem omnes teneant, & episco-
pis eius assertoribus ecclesiae reddantur.

i. i. Idem AAA. Eutropio P. P.

NVllus haeticis ministeriorum^k locus, nulla ad exer-
cendam animi obstinationis dementiam pateat occasio.
C 2 Sciatis

35

a In nomine Do-
mini nostri Iesu
Christi incipit liber
domini Iustiniani
repetitur praelectio-
nis, id est, constitu-
tionum.

b Quod dicitur ad-
ditionis hic post ver-
bum, principis, ex
omni veteri iure en-
ucleati. quia verba
inscripsi. Pende-
ntia magis conue-
niunt.

c deest vt, al. & vt
nemo.

p. de ea publice, al.
publice, aut priuati-
tim.

e Ex lib. 16. tit. 1. 2.
f. The. Exat. quique
haec lex in historia
passim lib. 7. cap. 9.
g. apud Theod. q.
c. 2.
f. temperamentum.
G. Th.
g. C. Th. vsq. ad nūc:
ferre legendum est,
vsque nunc: vt. 6.
infra. de sacros. ecclie.

h Hac adduntur in
C. Th. nec concilia-
bula eorum eccle-
siarum nomen acci-
pere.
i Deest animi. ita in
omnibus manusc. &
conspicue C. Th.

k ministeriorum

406

CODICIS LIB. III. TIT. XXXII.

Si quis in nomine
meo pignus
non habuerit
non debet
pignus
Bale. in lib.
de pign. in
pign. in lib.
de pign. in
pign. in lib.

nec molli animo eas suscipiant: sed iure stricto videntes, si in-
uenerint eas maiorem & ampliorem exposcere indaginem:
eas quidem alij iudicio reseruent: item autem pristinam iam
penē expeditam, sententia terminali componant: excepta a-
ctione depositi secundum nostram sanctionem, in qua nec
compensationi locum esse disposuimus. Possessione etiam
alienam perperam occupantibus, compensatio non datur.

DE VSVRIS. TIT. XXXII.

I. Imp. ANTONINVS PIVS A. Euocato.

b Continuatio §. si feri-
ptum. de inutil. si-
pul. Inst. tit.

S^b interrogazione precedēte promissio vsurarum recte fa-
cta probetur: licet instrumēto conscripta non sit, tamen
optimo iure debentur.

II. Imp. SEVERVS & ANTONINVS
AA. Lucio.

V^b Suras emptor, cui possessio rei tradita est, si pretium ven-
ditori non obtulerit: quanuis pecuniā ob signatam in de-
positi causam^c habuerit, aequitatis ratione prestare cogitur.

Vsura nudo pacto promissa & soluta non repetuntur.

III. Idem AA. Iuliano.

Q^b Vanus vsurae foenebris pecuniae citra vinculum stipula-
tionis peti non possint, tamen^d ex pacti conuentione
solutae, neque vt indebitae repetuntur, neque in sortem^e acce-
pto^f ferendae sunt.

Pignus obligatum pro minoribus vsuris, non potest reuocari pro maiori-
bus ex posteriori contractu nascentibus.

III. Idem AA. Honorio.

P^b Et retentionem pignoris vsuras seruari posse, de quibus
prestandis conuenit, licet stipulatio interposita non sit, me-
rito constitutum est, & rationem habet: cum pignora conuen-
tione^g pacti etiam vsuris^h obstricta sint. Sed enim in causa de
qua agis, haec ratio cessat: si quidem tempore contractus de
minoribus vsuris petēdis^k conuenit, postea autem, cum se de-
bitor prestaturum maiores repromisit, non potest videri rata^l
pignoris retentio: quando eo tempore quo instrumēta emit-
tebantur, non conuenit, vt pignus etiam ob hanc^m adiectionēⁿ
teneatur.

Ratione minoris perceptionis vsurarum praesumitur recessum a maiori,
etiam si vsura debeatur reipublicae.

v. Idem AA. & C. C. Sabino & aliis.

A^b Duerfus creditorem vsuras maiores ex stipulatu peten-
tem, si probetur per certos annos minores postea conse-
cutus, vilis est pacti exceptio: secundum quod rueri
causam potestis, etiam aduersus defensores ciuitatis maiores
petentes

e causa
d sorte
e acceptae
f Honorat.
g conditione. in o-
mnibus lib. manse-
querit auctoritatem
sequor, conditio autē
hic pro lege vsur-
patur.
h & vsuris
i Si eum, al. Sed
tantum
k prestandis, verum-
que conuenit, sed vt
legam prestandis,
adducit auctoritatem
nonnullorum opimero.
lib. & quod aut ver-
bum paulo post repe-
tatur.
l nata. Accur. nota-
uit hanc variationem.
parum autem refert
verum sequari.
m ad hanc in omni-
n auditionē. al. cau-
tionem, al. actionē.
n Observationis Accur.
legi actionem, &
cautionem, ego vero
in pleisignu repeti
auditionem, & cau-
tionem. omnino au-
tem non conuenit a-
ctionem, cetera le-
gionem ferri possunt.
Ex illis tamen magis
probatur, cautio-
nem, quam in
strumentarum emis-
sionem paulo ante
meminit.

- Автор: Justinianus.
- Заголовок: Codicis Domini Iustiniani Sacratissimi principis ex repetita praelectione, [Liber VI - XII]
- Видавець, рік: [1567].
- Сторінки: 755, [1].
- Стан: задовільний.
- Дефекти: відсутня титульна сторінка.
- Розмір: 170x110 мм (8°).
- Палітурка: матеріал палітурки – дерево, шкіра білого відтінку, декоративне тиснення. Корінець на 4 бинти, залишки паперової етикетки та написи чорнилом (буквено-цифрові позначки).
- Титульний лист: відсутній.
- Друкарська марка: відсутня.
- Оформлення тексту: ініціали, маргіналії, використання кустод, верхні колонтитули, помітки чорнилом; мова тексту – латинь, окремі фрагменти – грецька.
- Провієнції: на звороті обкладинки – екслібрис бібліотеки університету австрійського періоду {16}. На першій сторінці книжкового блоку та 101 с. – печатка бібліотеки університету австрійського періоду {2}; на авантитулі – штамп бібліотеки університету радянського періоду {4}; на першій сторінці книжкового блоку помітки чорнилом “Monasterij Seon. Honoratus Abbas. 1640” {19}, печатка “Ad Bibl. Acad.Land.” {5}, розмита печатка “Ex Bibliotheca Lai-bach” {6}.
- Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.
- Примітки: за відсутності титульного листа складно вияснити типографа даного видання. Порівняння зображення першої сторінки з електронними колекціями дозволило знайти подібне видання в Європеані з фондів Баварської державної бібліотеки (München, Bayerische Staatsbibliothek), де типографом вказано – Plantinus, рік видання – 1567. Також дане видання по оформленню подібне до видань Ex officina Christophori Plantini (1, 3, 4). Все це дозволяє впевнено віднести дане видання до плантенів.
- Детальніше про автора та видання: “Кодекс” Юстиніана - частина грандіозної кодифікації римського права “Corpus iuris civilis”. “Кодекс” – офіційне зведення римських імператорських указів. У представлене видання увійшли книги VI – XII.

Emancipati debent intra annum agnoscere bonorum possessionem Unde liberi.

IIII. Idem A. & C. C. Marcello.

E Mancipata si non agnouit intra annum **V** N D E L I B E R A bonorum possessionem: nullam ad hæredes vindicationem successionis^a transmittere potuit. D. III. kal. Maij, Heraclia, c. c. c. o n s s.

Ignorans non potest agnoscere: nec labitur ei tempus.

V. Idem A. A. & C. C. Maximo.^b

Q V andiu perfecti quaestioⁿem incertum est vtrumne secundum tabulas, an ab intestato, & ex quo capite possessio sit delata: ne tibi tempus agnoscendæ bonorum possessionis præfinitum cedat, superstitiosam geris solitudinem.

VI. Idem A. A. & C. C. Frontina.^d

I Vris ignorantiam nec mulieribus prodesse in edicti perpetui cursu^e de agnoscenda bonorum possessione, manifestum est. Dat. III. kalend. Maij, Sirmij, Caesarib. c. o s s.

Tutor solus potest agnoscere bonorum possessionem pupillo delatam: non autem pupillus sine tutore, nisi iudex ex certa scientia defectum tutoris suppleat.

VII. Paræpistolæ CONSTANTII & MAXIMIANI A. A. & SEVERI & MAXIMIANI nobiliss. Caesarum.

B Onorum quidem possessionem pupilli nomine agnosceretutorem potuisse, aperte declaratur. ipse autem pupillus bonorum possessionem sine tutoris auctoritate amplecti non potest: nisi etiam impuberi sine tutoris auctoritate hoc postulanti, sciens hoc competens iudex: dederit bonorū possessionem. tunc enim emolumentum successionis videtur ei^{is} prætorio iure quaesitum esse. v. I. Id. Septemb. Constantio & Maximiano c. o n s s.

Rusticitas, ignorantia facti, & alia iusta ratio, impediunt curere tempus præfixum ad bonorum possessionem agnoscendam.

VIII. Imp. CONSTANTIVS A. ad Dionysium.

Q Vicunque res ex parentum vel proximorum successionem iure sibi competere confidit: sciat sibi non obesse, si per rusticitatem vel ignorantiam facti, vel absentiam, vel quamcunque aliam rationem intra præfinitum tempus bonorum possessionem minimè petisse noscatur: quoniam hæc sanctio huiusmodi consuetudinis necessitatem mutauit. Dat. prid. Id. Mart. Heliopoli, Constantio A. & Constante Cæs. c. o n s s.

IX. Idem

IX. Idem A. ad populum.

V T^a verborum inanum excludimus^b captiones: ita hoc^a obseruari^c decernimus, vt apud quemlibet iudicem, vel etiam^d apud duum viros, qualiscunque testatio amplectendæ hereditatis ostendatur, statutis prisco iure temporibus coartanda^d: eo addito, vt etiam si intra alienam vicem, id est, prioris gradus, properantius exeratur: nihilominus tamen efficaciam parem quasi suis sit vsa curricula consequatur. Dat. Kalend. Februar. Laodiceæ.*

Q V A N D O N O N P E T E N T I V M P A R T E S P E T E N T I B V S A D C R E S C A N T.

TIT. X.

I. Imp. GORDIANVS A. Marthana.^e

Q V O T I E N S^f pluribus liberis, cessante legitima successione, bonorum possessio defertur^g beneficium^h edicti perpetui quibusdam omittentibus, his² solis, qui bonorum possessionem agnouerunt, portionem^h non petentium ad crescere, in dubium non venit. D. Id. Ian. Peregrino & Aemiliano c. o s s.

DE BONORVM POSSESSIONE SECUNDVM TABVLAS.

TIT. XI.

Pendente lite falsi bonorum possessio non agnoscitur.

I. Imp. ALEXANDER A. Vitali.

P E N D E N T E appellacione à sententia, qua falsum testamentum pronuntiatum est, incerto adhuc, an defunctus intestatus decesserit, proximitatis nomine bonorū possessioni locus non est. Dat. I. Id. Kalend. Maij, Maximo II. & Aeliano c. o s s.

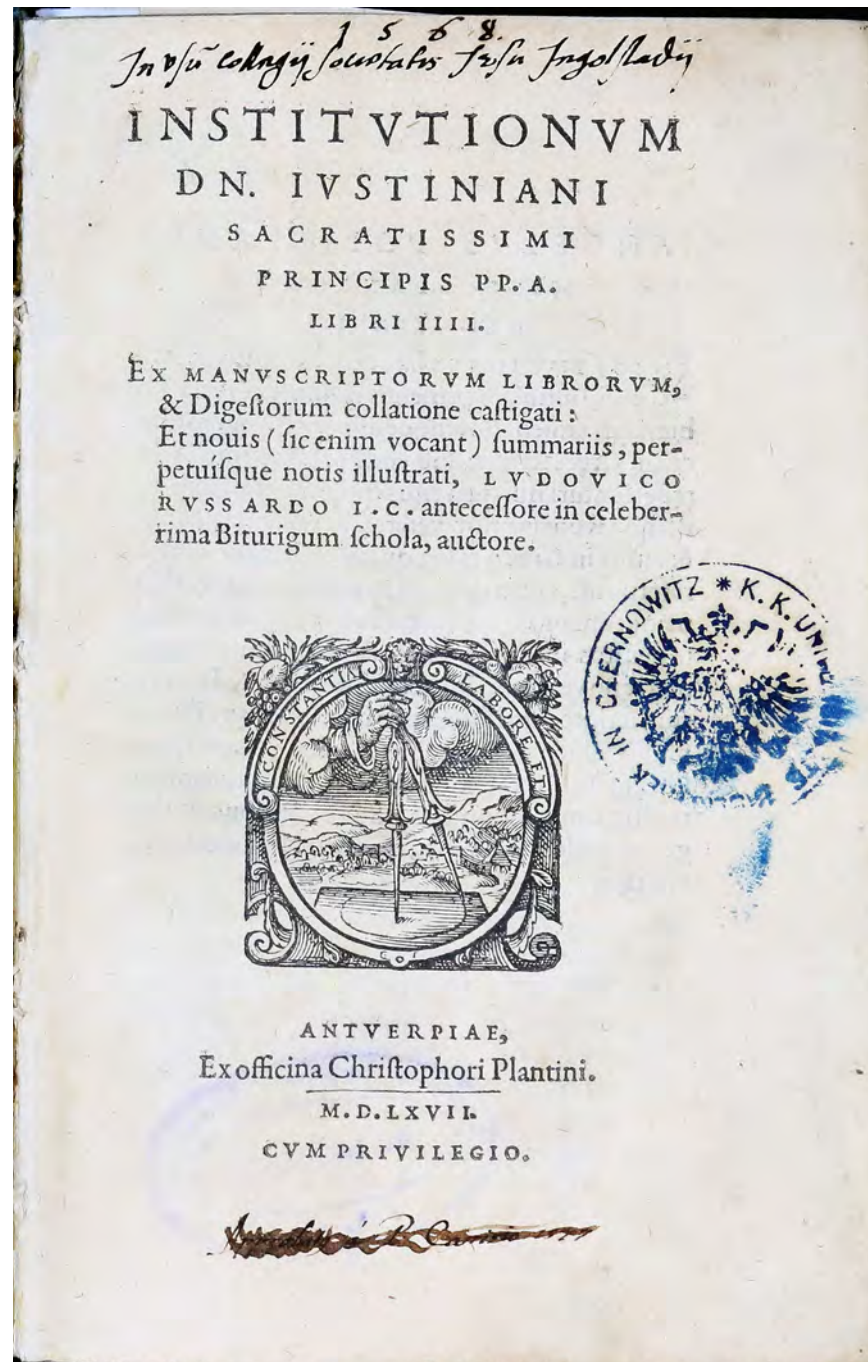
Quando bonorum possessio peti possit.

II. Imp. GORDIANVS A. Cornelio.

B Onorum quidem possessionem ex edicto prætoris non nisi secundum eas tabulas, quæ septem testium signis signatæ sint, peti posse, in dubium non venit. Verum si eundem numerum adfuisse, sine scriptis testamento condito, doceri potest: iure civili testamentum factum^l videri, ac secundum nuncupationem bonorum possessionem deferri, explorati iuris est. P. P. x. II. Kalend. Mart. Attico & Prætextato c. o s s.

Bb 2 D2

- Автор: Justinianus. Roussard, Louis (редактор).
- Заголовок: Institutiovm dn. Iustiniani sacratissimi principis pp.a. libri IIII. Ex manuscriptorum librorum, & Digestorum collatione castigati: Et nouis (sic enim vocant) summariis, perpetuisque notis illustrati, Lvdouico Rvssardo i.c. antecessore in celeberrima Biturigum schola, auctore.
- Видавець, рік: Anturpiæ, Ex officina Christophori Plantini M. D. LXVII [1567]. Cvm privilegio.
- Сторінки: 166, [2], 132, [4].
- Стан: задовільний.
- Розмір: 170x110 мм (8").
- Палітурка: матеріал палітурки – дерево, шкіра білого відтінку, декоративне тиснення, залишки кріплення 2-х металічних застібок. Корінець на 3 бинти, залишки паперової етикетки.
- Титульний лист: чорна фарба.
- Друкарська рука з циркулем, девіз – “Labore et Constantia”. Розміщена марка: на титульному листі.
- Оформлення ініціали, маргіналії, використання кустод, верхні тексту: колонтитули; мова тексту – латинь, окремі фрагменти – грецька.
- Провенієнції: на звороті обкладинки – екслібрис бібліотеки університету австрійського періоду [16]. На титульному листі, 101 с. та титульному листі конволюту – печатка бібліотеки університету австрійського періоду [2]; на звороті титульного листа – штамп бібліотеки університету радянського періоду [4]; на титульному листі помітки чорнилом.
- Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.
- Примітки: включає індекс. Підклеєні закладки з пергаменту на сторінках 35, 87, 129; 1, 37 (книги та словники). В кінці видання вклеєна схема.
- Конволюти: приплетено (видавничий конволют) – Novellae Constitutiones Dn. Iustiniani Sacratissimi Principis, Versae quidem è Græco in Latinum à Gregorio Haloandro. – Anturpiæ, Ex officina Christophori Plantini, CIO.IO. LXVII. [1567]. (4)
- Детальніше “Інституції” являли собою систематизований виклад основ права та поділялися на 4 книги і 98 титулів (параграфів): видання: 1) загальне вчення про право і вчення про суб’єктів права, 2-3) загальні інститути речового права і зобов’язального права, 4) вчення про позови. Видання мало подвійне призначення: затверджений підручник та чинний закон.

SCHEMATA GRADVVM COGNATIONIS.

CONSTITVTIO PRIMA.

edacti inter subditos perseverant, s id quod
vique adhuc non tam Deus Romanis, nisi sub nostro imperio con-
cessit: consunt etiam ex quotidiana subditorum nostro ad nos
relatione curæ de rebus privatis. quarum cum unicuique singulatim
conuenientem formam damus: tum verò quæ per partes crebriore
indigent auxilio, possuntque comprehensa lege in commune omni-
bus, quatenus opus habeat, adferre vtilitatem: ea si & legibus inclu-
damus, & subditis nostris tradamus, vt suapte natura vbi sint, neq;
semper principum iussiones desiderent, operæ nos pretium facturos
arbitramur. Assidue certe nos oburbant, qm de legitimis relictis, non
tamen prestitis, ite de libertatibus, de ceteris deniq; rebus nos aduert,
eò quod hi quidem assignata hæreditate dari aliquibus fieriue quid
preceperunt, illi verò & bona impudenter appetunt, eaque ad se reci-
piunt, neque iussâ tamè perficiunt, quamquam & à veteribus legum
latoribus proditum sit, conuenire, vt morientium dispositiones, que-
cunque legibus non repugnent, omnibus modis implentur. Quo-
niam verò ea de re conscriptas leges magna iam ex parte negligenter
habitas inuenimus, & reparari eas oportere putauimus, & tã videntibus
illarum beneficio prestare securitatem, quam defunctis debitum
inde honorem & officium persolvere. P R I N C I P I O igitur illud
considerandû, quòd his, qui testameta condunt, parum lex necessi-
tatem imponit, vt certam honorum partem certis personis attribuat,
perinde quasi ea iure quodam naturæ illis debeat, quo in genere
censentur filij & nepotes, patres & matres, interdum enâ fratres, &
si quid præterea personarum inter eos, qui vel ex nobis sunt, vel ex

Шифр: 5 Q2

IN 310153

Автор: Justinianus. Duarenus, Franciscus. (редактор) Haloander, Gregor. (перекладач)

Заголовок: Novellae Constitvtiones Dn. Ivstiniani Sacratissimi Principis, Versae quidem è Græco in Latinum à Gregorio Haloandro: Collatae verò nuper cum fidelissimo exemplari Scrimgeriano, & innumeris locis emendatæ vt perpetuae ad eas notæ indicabunt: Francisco Dvareno Iurisconsultorum memoriae suæ facile princepe, auctore.

Видавець, рік: Antverpiæ, Ex officina Christophori Plantini, CIO. IO. LXVII. [1567]. Cvm privilegio.

Сторінки: 495, [9].

Стан: задовільний.

Розмір: 170x110 мм (8").

Палітурка: матеріал палітурки – дерево, шкіра білого відтінку, декоративне тиснення. Передня і задня кришка палітурки – залишки кріплення 2-х металічних застібок. Корінець на 3 бинти, залишки паперової етикетки.

Титульний лист: чорна фарба.

Друкарська рука з циркулем, девіз – "Labore et Constantia". Розміщена марка на титульному листі.

Оформлення ініціали, маргіналії, використання кустод, верхні текст: колонитули; мова тексту – латинь, фрагменти – грецька.

Провенієнції: на звороті обкладинки – екслібрис бібліотеки університету австрійського періоду [16]. На титульному листі, 101 с. та титульному листі конволюту – печатка бібліотеки університету австрійського періоду [2]; на звороті титульного листа – штамп бібліотеки університету радянського періоду [4]; на титульному листі помітні чорнилом.

Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.

Примітки: включає індекс.

приплетено (видавничий конволют) до – Institvtionvm dn. Ivstiniani sacratissimi principis pp.a. libri IIII [...]. – Antverpiæ, Ex officina Christophori Plantini, M. D. LXVII [1567]. (3)

Детальніше про автора та видання: "Novellae Constitvtiones" ("Нові конституції"), або новели Юстиніана є одним з основних розділів римського права, реформованого візантійським імператором Юстиніаном I. До них були включені закони, видані після 534 р. Більшість з них стосувалася суспільних відносин у провінціях. В підготовці видання взяли участь європейські правознавці XVI ст.: француз Франциско Дуарено та німець Грегор Галоандер.

NOVELLAE CONSTITVTIO- NES DN. IVSTINIANI SACRATISSIMI PRINCIPIS,

VERSAE quidem è Græco in Latinum
à Gregorio Haloandro:

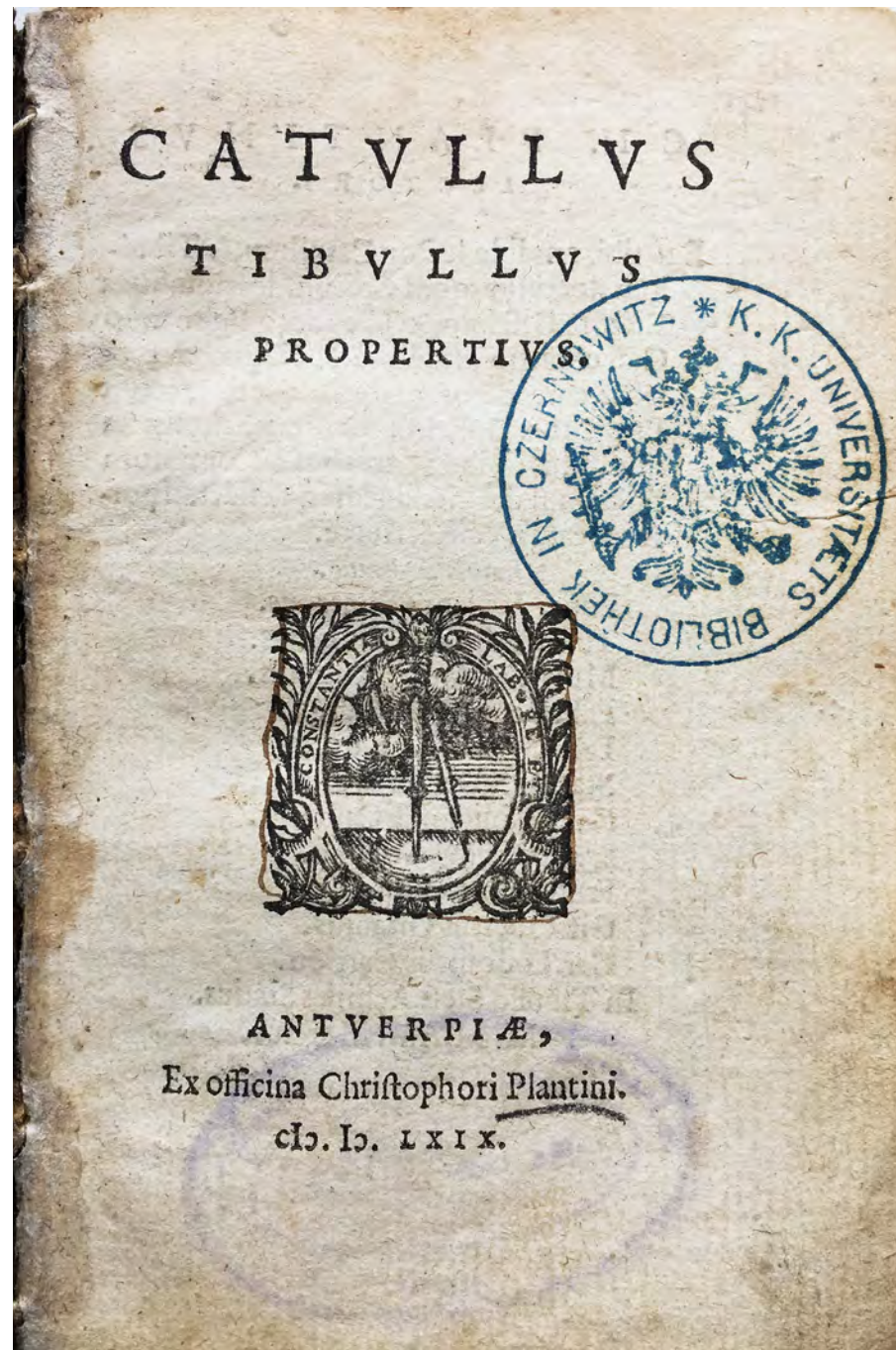
*COLLATAE verò nuper cum fidelissimo exemplari
Scrimgeriano, & innumeris locis emendata, vt per-
petua ad eas notæ indicabunt:*

FRANCISCO DVARENO Iurisconsultorum
memoriæ suæ facile princepe, auctore.

ANTVERPIAE,
Ex officina Christophori Plantini,
CIO. IO. LXVII.
CVM PRIVILEGIO.

- Автор: Catullus, Caius Valerius. Tibullus, Albius. Propertius, Sextus. Gislain, Victor (укладач). Poelmann, Theodor (укладач). Canter, Willem (укладач).
- Заголовок: Catvllvs Tibvllvs Propertivs. [et Corn. Gallus. Cat. et Tib. recens. a Vict. Giselino et Th. Pulmanno, et Sex. Propertii Elegiarvm libri IIII. cvm scholiis Gulielmi Canteri.]
- Видавець, рік: Antverpiæ, Ex officina Christophori Plantini. CIO. IO. LXIX. [1569].
- Сторінки: 173, [3]; 138, [3].
- Стан: задовільний.
- Розмір: 120x75 мм (16").
- Палітурка: матеріал палітурки – картон, папір світло-коричневого відтінку. Корінець на 4 бинти, напис чорнилом – назва.
- Титульний лист: чорна фарба.
- Друкарська рука з циркулем, девіз – "Labore et Constantia". Розміщена марка: на титульному листі.
- Оформлення ініціали, кінцівки, маргіналії, верхні колонтитули, тексту: використання кустод; мова тексту – латинь.
- Провенієнції: зворот обкладинки – екслібрис університету австрійського періоду {16}, на титульній та 101 с. – печатка бібліотеки університету австрійського періоду {2}. На звороті титульного листа – печатка бібліотеки університету радянського періоду {4}. На авантитулі – помітки олівцем.
- Папір: ручної роботи верже.
- Примітки: включає індекс. Окремі твори із заголовками, Sextus Propertius із власним титульним листом та пагінацією. На обох титульних листах, рік видання та друкарська марка. Також включає тексти Gaius Gallus та Maximianus.
- Детальніше Збірка текстів давньоримських ліричних поетів – Гай про автора та Валерій Катулл (Gaius Valerius Catullus) (87-54 pp. до н. е.), Альбій Тібулл (55-19 pp. до н. е.) (Albius Tibullus), Секст Проперцій (Sextus Propertius) (50-15 pp. до н. е.). Вони й досі вважаються золотим еталоном елегійної поезії та і далі продовжують впливати на поезію та інші форми мистецтва.
- Плантен раніше уже друкував видання цих трьох великих ліричних та елегічних поетів першого століття до нашої ери, але це його перший друк про їхні праці під редакцією відомих нідерландських філологів XVI ст.: Віктора Гізелінеса і Теодора Пульмана (Катулл і Тібулл) та Віллема Кантера (Проперцій).

Автор: Euripides.

Заголовок: Canter, Willem. (укладач)

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΤΡΑΓΩΔΙΑΙ ΙΘ. Euripidis Tragoediae XIX : in quibus praeter infinita menda sublatā, carminum omnium ratio hactenus ignorata nunc primum proditur : opera Gvliemi Canteri vltraiectini.

Видавець, рік: Antuuerpiae, Ex officina Christophori Plantini, Regii prototypographi. M.D.LXXI [1571].

Сторінки: [32], 809, [39].

Стан: задовільний.

Дефекти: відсутній форзац, пошкоджений корінець.

Розмір: 120x75 мм (16").

Палітурка: матеріал палітурки – дерево, шкіра світло-жовтого відтінку. Тиснення на палітурці, яке складається з рослинних мотивів та портретів. Залишки двох металічних застібок. Корінець на 3 бинти, напис чорнилом – автор, видавець, рік видання.

Титульний лист: чорна фарба.

Друкарська рука з циркулем, девіз – "Labore et Constantia". Розміщена на титульному листі.

Оформлення ініціали, маргіналії, верхні колонтитули, використання тексту: кустод; мова тексту – грецька, окремі фрагменти – латинь. Помітки чорнилом по тексті.

Провенієнції: зворот обкладинки – екслібрис університету австрійського періоду {16}, помітки чорнилом. На титульному листі – помітки чорнилом. На звороті титульного листа – помітки олівцем, печатка бібліотеки університету радянського періоду {4} та печатка бібліотеки університету австрійського періоду {2}, яка повторюється на 101 с.

Папір: ручної роботи верже.

Примітки: в кінці книги привілей на друк, датований 18 грудня 1569 р.

Детальніше про автора та видання: Евріпід (дав.-гр. Εὐριπίδης) (бл. 480-406 рр. до н. е.) – давньогрецький поет-драматург, представник класичної афінської трагедії. Деякі стародавні вчені приписували йому понад 90 п'єс. З них до нас більш-менш цілісними дійшло 19, також є багато фрагментів. Це перше Плантенівське видання трагедій під редакцією нідерландського філолога XVI ст. Віллема Кантера. Воно було відправною точкою для наступних видань творів Евріпіда. Саме Кантер позначив метричні реакції хорів, які у попередніх виданнях були надруковані випадково.

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ
ΤΡΑΓΩΔΙΑΙ ΙΘ.

ΕΥΡΙΠΙΔΙΣ ΤΡΑ-
ΓΟΕΔΙΑΙ ΧΙΧ.

IN QVIBVS PRAETER
INFINITA MENDA SVBLATA,
carminum omnium ratio hactenus igno-
rata nunc primum proditur : opera

GVLIELMI CANTERI
VLTIAECTINI.

*Neolaus
Olaj
Scarenfis.*

M. S.
17 ANTVERPIAE, G. Stadelmann
Ex officina Christophori Plantini, 60
Regij prototypographi.
M. D. LXXI.

1571

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΙΣ
ΕΥΡΙΠΙΔΗΝ.

ΙΩΝΟΣ.

Χαίρε μελαμπέπλοισ Εὐριπίδην ἐν γυάλοισιν
Πίβας, τὸν ἀεὶ νυκτὶς ἔχων θάλαμον.
Ἰδοὶ δὲ ὑπὸ χθονὸς ὧν, ὅτι σοὶ κλέος ἀφθιτὸν ἔσται,
ἴσον ὀμηρείαις ἀειδαῖς χάρισιν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Εἰ καὶ δακρυόεις Εὐριπίδην εἴλῃ σε πόντος,
καὶ σε λυκορραΐσαι δ' εἴπῃον ἔθεντο λιῶες,
τὸν σκληρῇ μελίγερυν ἀνδρόνα, κίσμον ἀθλιῶν,
τὸν σοφίῃ τραγικῇ μιξάμενον χάριτα.
ἀλλ' ἔμολες πελλαῖον ὑπὸ ἥριον, ὡς αὖ ὁ λάτρε
Πιρίδων, νάμῃς ἀγχοῖσι πρίδων.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Μνάμε μ' ἑλλὰς ἅπασ' Εὐριπίδου. ὅς ἐστι δὲ ἴχθ
Γῆ μακεδόν. ἢ γὰρ δέξατο τέρμα βίου.
Πατρίσι δ' ἑλλάδος ἑλλὰς, Αἰθιώα. πλείσα δὲ μέσας
τέρμας, ἐν πολλῶν καὶ τὸν ἐπαινοῖ ἴχθ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Οὐ σὸν μνήμα τόδ' ἐς' Εὐριπίδην, ἀλλὰ σὺ τῷδε,
τῇ σὴ γὰρ δόξῃ μνήμα τόδ' ἀμπέχεται.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἀπασ' Ἀχαῖες μνήμα σὸν Εὐριπίδην.
Οὐκ οὐκ ἀφῆτος, ἀλλὰ καὶ λαλητῆρας.

ΜΑΝΟΤ.

ΜΑΝΟΥΗΛ ΤΟΥ

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΝΟ-
ΨΙΣ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

τοῦ ποιητοῦ.

Τειπίδης Μνησάρχης ἡ Μνη-
σαρχίδης, καὶ Κλεῖτος. οἱ φεύγον-
τες, εἰς βοιωτίαν μετόκησαν.
εἶτα ἐν τῇ ἀθηναίᾳ. ἐκ ἀληθὲς ὅ,
ὡς λαχανόπωλις ἦν ἡ μήτηρ αὐτῆς. καὶ γὰρ τῇ
σφόδρα εὐχρῶν ἐτύγχανεν ἔσθαι, ὡς Φιλόχο-
ρος ὑποδείκνυσιν. ἐν ᾗ τῇ διαβάσει Ξέρξου
ἐκυφορεῖτο ὑπὸ τῆς μηρός. ἐτέχθη ὅ καθ' ἣν
ἡμέραν Ἕλληες ἐβρέβαντο τοὺς Πέρσας. ἐγέν-
ετο ὅ τὰ πρῶτα ζωγράφοι. εἶτα μαθητὴς
Προδίκου ἐν τοῖς ῥητορικοῖς. Σωκράτης δὲ, ἐν
τοῖς ἡθικοῖς, καὶ φιλοσόφοις. διήκουσε ὅ καὶ Ἀνα-
ξαγόρου τῷ κλαζομενίᾳ. ὅτι τραγωδίαν δὲ
ἐτράπη, τῇ Ἀναξαγόραν ἰδὼν ὑποστάντα κιν-
δύνες, δι' ἃς εἰσῆζε δόγματα. σκυθρωπὸς ὅ
τὸ εἶδος ἦν, καὶ ἀμειδῆς, καὶ φεύγων τὰς σωκ-
σίας. ὅθεν καὶ μισογύνῃς ἐδοξάθη. ἔζημε δὲ

** 3 ὁμῶς

- Автор: Dousa, Janus.
 Заголовок: Iani Dousæ Nordovicis Praecidanea Pro Q. Valerio Catullo.
 Видавець, рік: Antuuerpiæ, Ex officina Christophori Plantini, Architypographi Regij. CIO. IO. LXXXI. [1581].
 Сторінки: [16], 71, [17].
 Стан: задовільний.
 Дефекти: відсутня палітурка.
 Розмір: 115x80 мм (16").
 Палітурка: відсутня.
 Титульний лист: чорна фарба.
 Друкарська марка: рука з циркулем, девіз – "Labore et Constantia". Розміщена на титульному листі.
 Оформлення: ініціали, верхні колонтитули, використання кустод; мова тексту – латинь.
 Провенієнції: на титульному листі – печатка бібліотеки університету австрійського періоду {2}. На звороті титульного листа розмита печатка бібліотеки університету радянського періоду {4}.
 Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.
 Примітки: нумеровані сторінки – без тексту.
 Конволюти: приплетено – Dousa, Janus. Iani Dousæ Nordovicis Praecidanea Pro Albio Tibullo. – Antuuerpiæ, Ex officina Christophori Plantini, CIO. IO. LXXXII [1582]. (8)
- Детальніше Ян ван дер Дус (Jan van der Does; лат. Janus Dousa; лорд про автора та Нордвіку) (1545-1604) – нідерландський державний діяч, видання: правознавець, історик, поет і філолог, перший бібліотекар Лейденської університетської бібліотеки. Важливою темою його досліджень були давньоримські автори, до яких поезій він укладав коментарі. Дане видання є вступом (Praecidanea) до творів Катулла (Gaius Valerius Catullus) (87-54 pp. до н. е.) – давньоримського поета-лірика, майстра любовної поезії, неотерика.

IANI DOVSÆ NORDOVICIS PRÆCIDANEA

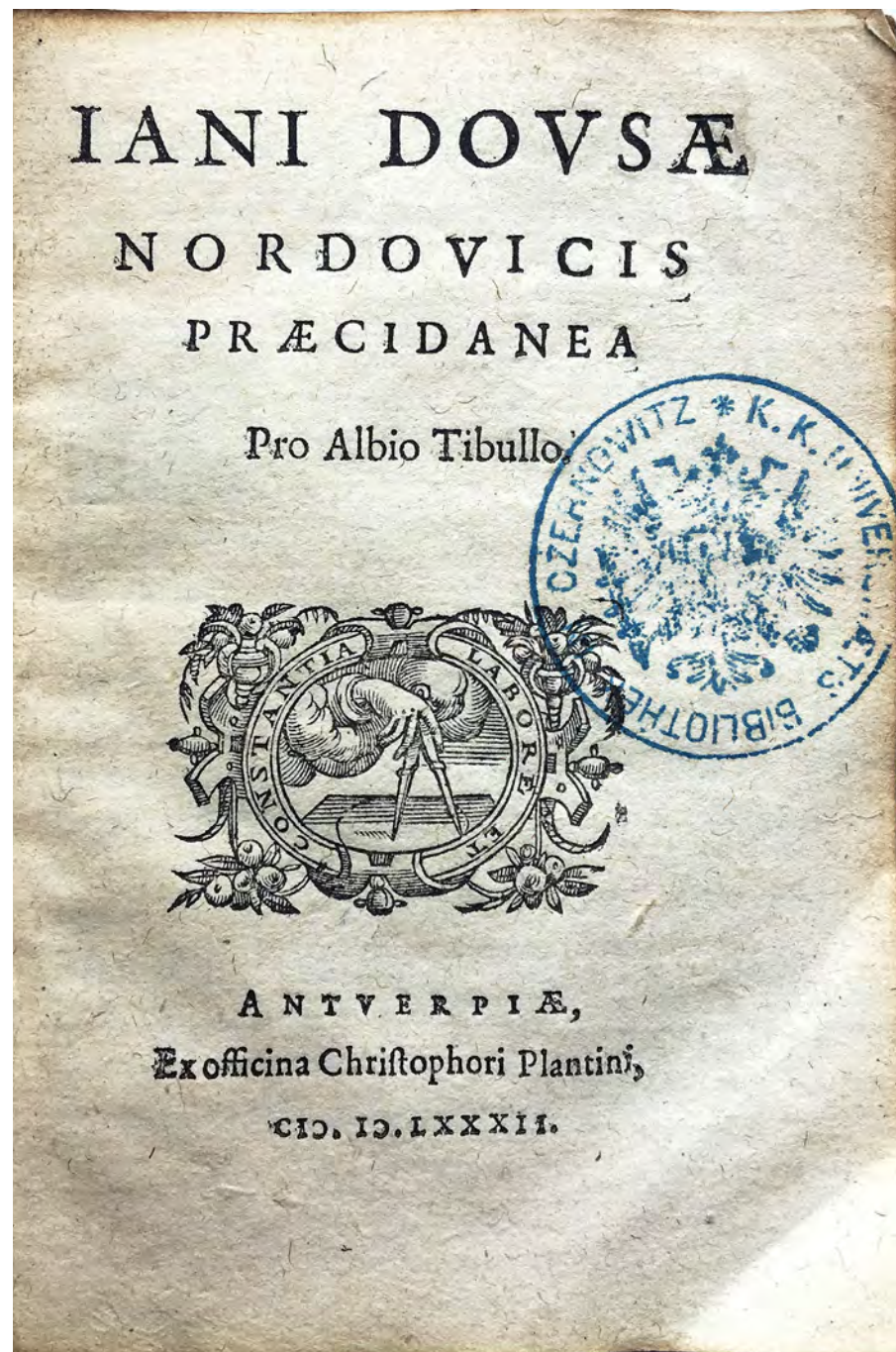
Pro Q. Valerio Catullo.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Christophori Plantini,
Architypographi Regij.

CIO. IO. LXXXI.

- Автор: Dousa, Janus.
 Заголовок: Iani Dousæ Nordovicis Præcidanea Pro Albio Tibullo.
 Видавець, рік: Antuuerpiæ, Ex officina Christophori Plantini, CIO. IO. LXXXII [1582].
 Сторінки: 152, [16].
 Стан: задовільний.
 Дефекти: відсутня палітурка.
 Розмір: 115x80 мм (16").
 Палітурка: відсутня.
 Титульний лист: чорна фарба.
 Друкарська рука з циркулем, девіз – "Labore et Constantia". Розміщена на титульному листі.
 Оформлення ініціали, верхні колонтитули, використання кустод; мова тексту: тексту – латинь.
 Провенієнції: на титульному листі – печатка бібліотеки університету австрійського періоду {2}.
 Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.
 Примітки: нумеровані сторінки – без друку.
 Конволюти: приплетено до – Dousa, Janus. Iani Dousæ Nordovicis Præcidanea Pro Q. Valerio Catullo. – Antuuerpiæ, Ex officina Christophori Plantini, Architypographi Regii. CIO. IO. LXXXI [1581]. (7)
- Детальніше Ян ван дер Дус (Jan van der Does; лат. Janus Dousa; лорд Нордвіку) (1545-1604) – нідерландський державний діяч, про автора та правознавець, історик, поет і філолог, перший бібліотекар видання: Лейденської університетської бібліотеки. Важливою темою його досліджень були давньоримські автори, до чийх поезій він укладав коментарі. Дане видання є вступом (Praecidanea) до творів Тібуллуса (Albius Tibullus) (55-19 рр. до н. е.) – давньоримського поета-лірика, майстра любовної елегії.

& magis scabro: folia frequentioribus incisuris sed minus altis diuisa habet quam quercus, & longioribus tenuioribusque pediculis inherencia: ramulos breuiiores, frequentioribus nodis obritos, gemmas minores, & aliquot gracilibus foliolis ceu staminibus aut villis septas: calyces breui crassoque pediculo annotinis ramulis adnatos, non in foliorum alis, omnino hispidos & molliter echinatos, in quibus glans est querna paulo breuior, & obtusiore mucrone pradiata, quæ autumnno maturitatem consequitur: adherent interdum inter folia, multis veluti squammis constantia capita.

Rustici & materia cafores optimè eam à quercu vulgari distinguere norunt, illius materiem candidiorem, laxioremque, & ad opera minus aptam censentes.

PLINIVS Naturalis historiae lib. 16. cap. 5. Cerrum vocat, Theophrasto Plantarum historiae lib. 3. cap. 9. ἀγρία δicitur: Germanis Cerrathel/ Ungaris verò chér fa.

Huius Cerri crassiorum atque etiam tenuiorum ramorum libralia interdum aut maiora fragmenta in lapides commutata, ipsaque adeo matrice in nigrum silicem conuersa (superficie tamen candida & friabili remanente) atque naturales ipsius ligni venas, orbes, reliquàmque formam etiamnum retinentia, non modò erusta conspexi, & Ill. Herois Dn. Balthasaris de Bathyan (cuius in hac historia mentio sæpè fiet) munere habui: sed ipse etiam legi in montis Eysenberg vulgo nuncupati & Pinka fluvio Pannonia imminens acclini, qua ad vallem Pinka thal ab eiusdem fluvii eam perluentis nomine nuncupatam, descensus est, atque ad Austrum & λεόντορον spectat.

Obitus olim is mons fuit (quemadmodum adhuc vicini) Quercus & Cerri arborum fluis: nunc verò vinctis

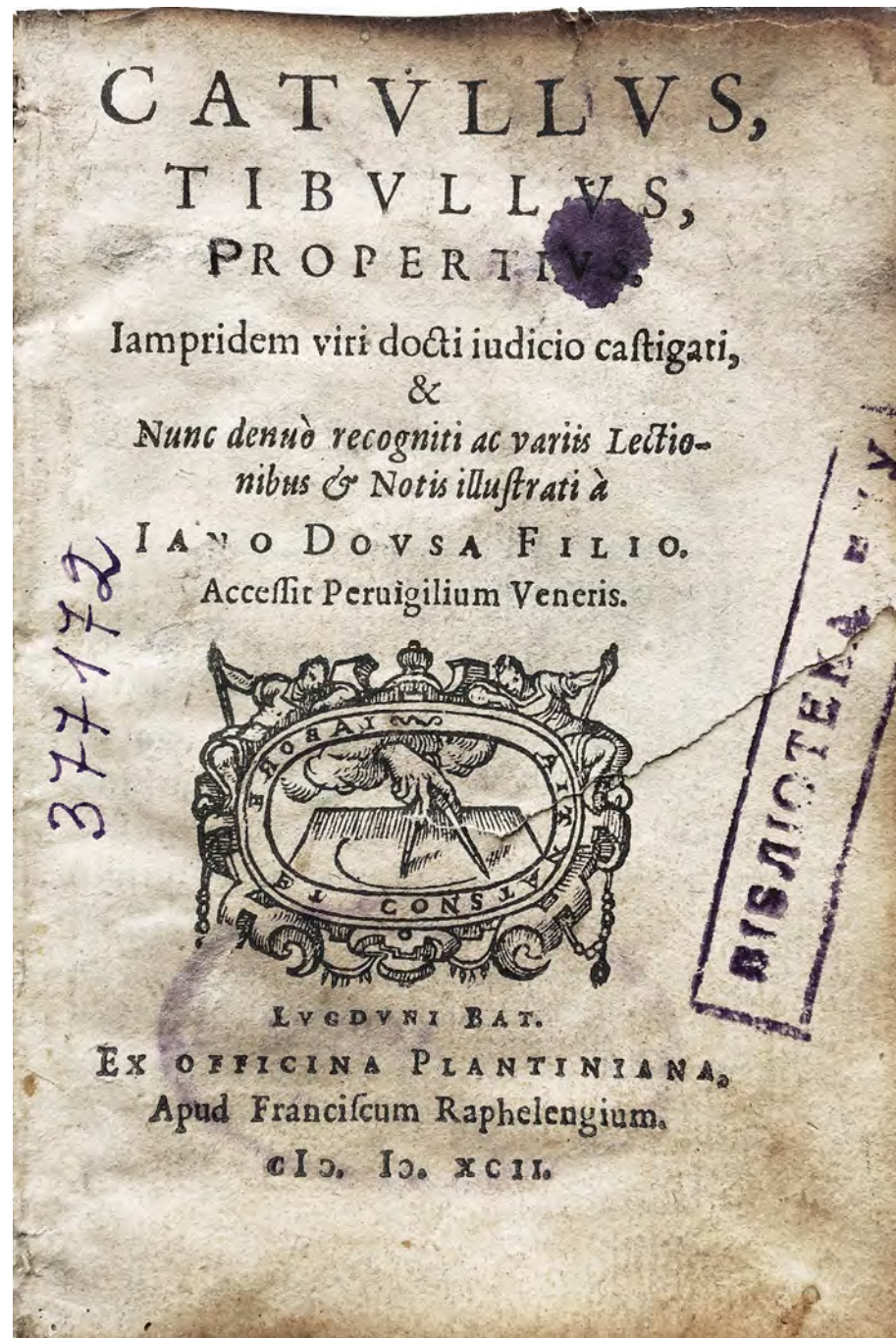
Cerrus
ἀγρία.

Althoxyla.

1461 ferreus.

- Автор: Dousa, Janus Filius. (укладач)
- Заголовок: Catvllvs, Tibvllvs, Propertivs, Iampridem viri docti iudicio castigati, & Nunc denuò recogniti ac variis Lectionibus & Notis illustrati à Iano Dousa Filio. Accessit Pervigilium Veneris.
- Видавець, рік: Lugdvni Bat. Ex officina Plantiniana, apud Franciscum Raphelengium. CIО.Ю. XCII. [1592].
- Сторінки: 272.
- Стан: задовільний.
- Дефекти: відсутній форзац, часткові деформована палітурка.
- Розмір: 115x80 мм (16").
- Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра світло-жовтого відтінку. Корінець – на 4 бинти, гладенький, напис чорнилом назви.
- Титульний лист: чорна фарба.
- Друкарська марка: рука з циркулем, девіз – "Labore et Constantia". Розміщена на всіх титульних листах конволютів.
- Оформлення: ініціали, маргіналії, верхні колонтитули, використання тексту: кустод; мова тексту – латинь, грецька.
- Провенієнції: зворот обкладинки – екслібрис університету австрійського періоду {16}, на титульний, звороті та 17 с. – печатка бібліотеки університету радянського періоду {4}. На звороті титульного листа та 101 с. розмита печатка бібліотеки університету австрійського періоду {3}. На звороті титульної помітки олівцем
- Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.
- Примітки: включає індекси.
- Конволюти: видавничий конволют, приплетено – Dousa, Janus Filius. Iani Dousae filii In Catvllvs, Tibvllvs, Propertivs coniectanea & notae ...: Item Iani Dousae patris in Propertivm Paralipomena. – Lvgd. Batavorvm, Ex officina Plantiniana, Apud Franciscum Raphelengium. CIО.Ю. XCII. – 151, [9]; Dousa, Janus. Iani Dousae Nordovicis praecidanea Pro Q. Valerio Catullo. – Antverpiaë, Ex officina Christophori Plantini, CIО.Ю. LXXXII. – 151, [9]; Dousa, Janus. Iani Dousae Nordovicis praecidanea Pro Albio Tibullo. – Antverpiaë, Ex officina Christophori Plantini, CIО.Ю. LXXXII. – 152; дублет (8); Dousa, Janus. Iani Dousae Nordovicis schediasma svccidanevm nuperis ad Tibullum praecidaneis addendum. – Antverpiaë, Ex officina Christophori Plantini, M.D. LXXXII. – 86 [2].

Детальніше Ян Дус-молодший (1571-1596), опублікував твори у Лейдені про автора та в 1592 р. з примітками та коментарями. Також приплетені видання: вступи до творів Тібулла й Катутла від Яна ван дер Дуса.

IANI DOVSÆ FILII,
IN
CATVLLVM
TIBVLLVM
PROPERTIVM
CONIECTANEA & NOTÆ.

*IN quibus & aliorum Scriptorum loci variè
explicantur aut corriguntur.*

Item

IANI DOVSÆ PATRIS
IN
PROPERTIVM
PARALIPOMENA.

LUGD. BATAVORVM,
EX OFFICINA PLANTINIANA;
Apud Franciscum Raphelengium.
CL. 13. XCII.

IANI DOVSÆ
NORDOVICIS
SCHEDIASMA
SVCCIDANEVM

*nuperis ad Tibullum PRAE-
CIDANEIS addendum.*

Eiusdem ad familiarem quandam GERARDI FAL-
KENBURGII Epistolam responsio, ab adolescentu-
lo iam olim commentata & scripta: ac nunc recens pri-
mulum Tibulli & Propertij caussa maximè, quorum
enarrationes partim, partim correctiunculas continet,
typis aliquando diuulgata.

GERARDI FALKENBURGII Epigram-
mata quaedam Græca.

ANTVERPIAE,
Ex officina Christophori Plantini.
M. D. LXXXII.

Автор: Dousa, Janus Filius. (укладач)

Заголовок: Catvllvs, Tibvllvs, Propertivs, Iampridem viri docti iudicio castigati, Nunc denuò recogniti ac variis Lectionibus & Notis illustrati à Iano Dovsa Filio. Accessit Pervigilium Veneris.

Видавець, рік: Lugduni Bat. : Ex officina Plantiniana, apud Franciscum Raphelengium. CIО.ІО. XCII. [1592].

Сторінки: 272.

Стан: задовільний.

Дефекти: відсутній форзац, часткові пошкодження палітурки.

Розмір: 115x80 мм (16").

Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра коричневого відтінку. Передня і задня кришка палітурки – тиснення рамки та орнаментального медальйону посередині; по 2 отвори для шнурів-зав'язок. Корінець на 4 бинти, залишки тиснення. Обріз книжкового блоку – залишки червоного кольору.

Титульний лист: чорна фарба.

Друкарська рука з циркулем, девіз – "Labore et Constantia". Розміщена марка: на титульному листі.

Оформлення ініціали, маргіналії, використання кустод; мова тексту – латинь, окремі фрагменти – грецька.

Провенієнції: зворот обкладинки – екслібрис університету австрійського періоду {16}, на титульній та 101 сторінках – печатка бібліотеки університету австрійського періоду {2}, помітка чорнилом "C.Schaefer" {20}. На звороті титульної сторінки – печатка бібліотеки університету радянського періоду {4}.

Папір: ручної роботи верже.

Примітки: включає індекс.

Конволюти: приплетено – Dousa, Janus Filius. Iani Dovsae filii In Catvllvs, Tibvllvs, Propertivs coniectanea & notae Item Iani Dovsae patris in Propertivm Paralipomena. – Lygd. Batavorvm, Ex officina Plantiniana, Apud Franciscum Raphelengium. CIО.ІО. XCII. – 151, [9].

Детальніше про автора та видання: Збірка текстів давньоримських ліричних поетів – Гай Валерій Катулл (Gaius Valerius Catullus) (87-54 рр. до н. е.), Альбій Тібулл (Albius Tibullus) (55-19 рр. до н. е.), Секст Проперцій (Sextus Propertius) (50-15 рр. до н. е.). Вони досі вважаються золотим еталоном елегійної поезії та продовжують впливати на поезію та інші форми мистецтва. Ян Дус-молодший (Jan van der Does (Younger); лат. Janus Dousa Filius) (1571-1596), старший син нідерландського, державного діяча Яна ван дер Дуса, упорядкував твори й опублікував у Лейдені в 1592 р. з примітками та коментарями.

CATVLLVS, TIBVLLVS, PROPERTIVS,

Iampridem viri docti iudicio castigati,
&

Nunc denuò recogniti ac variis Lectionibus & Notis illustrati à

IANO DOVSA FILIO.

Accessit Peruigilium Veneris

LYGDVNI BAT.

EX OFFICINA PLANTINIANA,

Apud Franciscum Raphelengium.

CIО. ІО. XCII.

C. Schaefer

V.C. Lipsii
aratores

Duxit *aratuos sub iuga curua boues.
 Pax aluit vites, & succos condidit vnae,
 Funderet ut gnato testa paterna merum.
 Pace bidens, vomerque vigent: attristia duri
 Militis in tenebris occupat arma situs.
 Rusticus e lucoque vehit male sobrius ipso
 Vxorem plastro, progeniemque domum.
 Sed Veneris tunc bella calent, scissosque capillos
 Femina, perfractas conqueriturque fores:
 Flet teneras subtrusa genas: sed victor & ipse
 Flet sibi dementes tam valuisse manus.
 At lasciuus Amor rixae mala verba ministrat,
 Inter & iratum lentus utrumque sedet.
 Ah lapis est ferrumque, suam quicumque puellam
 Verberat: e caelo deripit ille Deos.
 Sit satis, e membris tenuem perfcindere vestem:
 Sit satis, *ornatus dissoluisse comas:
 Sit lacrymas mouisse satis. quater ille beatus,
 *Quo tenera irato flere puella potest.
 Sed manibus qui saeuus erit, scutumque sudemque
 Is gerat, & miti sit procul a Venero.
 At nobis pax alma veni, spicamque teneto:
 Perfluat & pomis candidus ante sinus.

*ornatus
comas
Dona:
Quoi

ALBII

ALBII TIBULLI

EQVITIS ROMANI

LIBER II.

ELEGIA I.

QVIS QVIS adest, *faueat: fruges iustramus, valeat
 & agros,
 Ritus ut a prisco traditus extat auro.
 Bacche veni, dulcisque tuis e cornibus vva
 Pendeat, & spicis tempora cinge Ceres.
 Luce sacra requiescat humus, requiescat arator,
 Et graue suspensio vomere cesser opus.
 Soluite vincla iugis: nunc ad praesepia debent
 Plena coronato stare boues capite.
 Omnia sint operata Deo: non audeat vlla
 Lanificam pensis imposuisse manum.
 Vos quoque abesse procul iubeo. †discedat ab aris, †discedite
 *Cui tulit hesterni gaudia nocte Venus. Quis
 CASTA placent Superis. pura cum veste venite,
 Et manibus puris sumite fontis aquam.
 Cernite, fulgentes ut eat sacer agnus ad aras,
 Vinetaque post olea candida turba comas.
 Dij patrij, purgamus agros, purgamus agrestes,
 Vos mala de nostris pellite limitibus.
 Neu seges eludat messem fallacibus herbis,
 Neu timeat celeres tardior agna lupos.
 Tunc nitidus plenis confusus rusticus arcis,
 Ingeret ardenti grandia ligna foco,
 Tarbaque vernarum, saturi bona signa coloni,
 Ludet, & ex virgis extruet *arte casas.
 Euentura precor. viden' ut felicibus extis
 Significet placidos nuntia fibra Deos?
 Nunc mihi nunc †fumo veteris proferte *Falernu - †fumofus
 Falernes
 Consa

Автор: Dousa, Georgius.

Заголовок: Georgii Dousæ, De itinere suo Constantinopolitano, Epistola. Accesserunt veretes inscriptiones Byzantio & ex reliqua Græcia nunc primum in lucem editæ, cum quibusdam doctorum virorum epistolis.

Видавець, рік: Ex Officina Plantiniana, Apvd Christophorum Raphelengium, Academiae Lugduno-Batauae Typographum ClO. IO. IC. [1599].

Сторінки: 141, [1].

Стан: задовільний.

Розмір: 165x105 мм (8°).

Палітурка: матеріал палітурки комбінований – картон, папір чорно-червоного абстрактного візерунку, корінець та кути з коричневого матеріалу палітурного на тканинній основі. Корінець гладенький, паперова етикетка з автором та назвою чорнилом. Обріз книжкового блоку – залишки світло-червоного кольору. Палітурка виготовлена наприкінці XIX ст., в палітурній майстерні Р. Paczkiewicz (Чернівці) [29].

Титульний лист: чорна фарба.

Друкарська рука з циркулем, девіз – “Labore et Constantia”. Розміщена на титульному листі.

Оформлення ініціали, використання кустод, маргіналії, верхні тексту: колонтитули; основна мова тексту – латинь, окремі фрагменти – грецька, окремі слова та рядки – арабська.

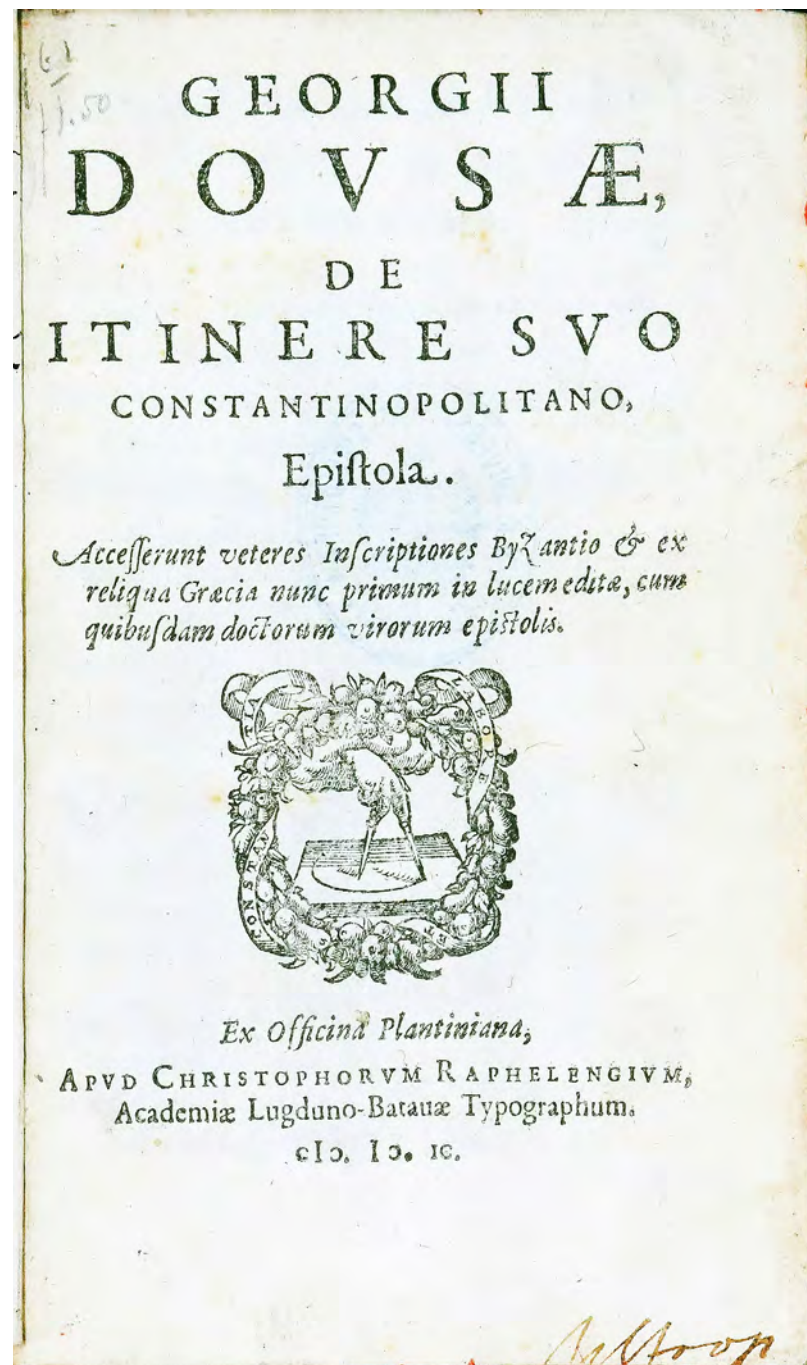
Провенієнції: на звороті обкладинки – екслібрис бібліотеки університету австрійського періоду {16}. На звороті титульного листа та 101 с. – печатка бібліотеки університету австрійського періоду {3}; на звороті старого форзаці – помітки чорнилом, на звороті титульного листа та в кінці книги – помітки олівцем.

Папір: ручної роботи верже.

Примітки: в кінці книги на нумерованій сторінці “Errata” (помилки)

Детальніше Йоріс ван дер Дус (Joris van der Does, лат. Georgius Dousa) (1574-1619) – нідерландський вчений, перекладач.

видання: Учень Юста Ліпсія, вивчав латинську і грецьку мову в Лейденському університеті. В період 1597-98 рр. жив в Константинополі, товаришував з патріархом Мелетієм та грецькими вченими, займався пошуками старовинних рукописів. У 1599 р. на основі зібраних матеріалів опублікував представлене видання “De itinere suo Constantinopolitano epistola”.

In Nobilissimi doctissimiq̃ue Iuuenis

GEORGI DOVSÆ

Itinerarium Constantinopolitanum,
& Codices Græcos Manuscriptos
inde allatos.

ΔΟΥΣΙΑΔΗΣ περὶ δὲ ἀγαθῶν βιβλίων
μένος οἷσ' ἔστι,

Καὶ μερόπων μεμαῶς ἡδεα πολλὰ μαθεῖν,
Σανεσμάτας, Θεῶν τε καὶ ἀλλόθ' ἔθνεα ἔγνων,
Πέντ' ἀποδημίσας τῆλε παύσας ἔτεσσιν,
Περὶ δὲ περὶ ἐὼν. καὶ δ' αὖ νόστοιο τυχίνας,
Τὴν δ' ἰδίης χάρι' ἔλτοιν ὁδοιπορίας.
Πᾶς δ' ἐνταυτοῖσιν τῇ δ' αὖ, μάλα περὶ φρονι θυμῶ,
Σπευδᾷ, λέγει, ἔστιν ὁ δ' ἡίδεος.
Βιβλία δ' αὖθις ἰδὼν, ἄγ' ἀνέκδοτα πολλὰ καὶ ἐσθλά
Ελλάδος ἐν μυχάτων ἡγάγεν εἰς τὸ φάος:
Δὴ τότε ἀγασσάμενος Ἰωναῖον λῆμα νέοιο,
Ἡμῖθ' ὅς, λέγει, ἔστιν ὁ δ' ἡίδεος.

Βον. Vulcanius Brugenfis.

IANO DOVSAE

NORDOVICI DOMINO,
ARCHIVORVM CVSTODIÆ
PRÆFECTO, AC SVPREMI IN
BATAVIS CONSILII ADSESSORI,
*Patri suo observandissimo, GEORGIVS
filius Salutem.*

NON ignoras amantissime
pater, plerosque homines
instituta quadam externa
visundi cupiditate fla-
grare. Sed & illud tibi
probè cognitum est, in-
stituta varia gentium, ritus moresque
hominum, iudicium & prudentiam
plurimum acuere. Docet hoc præclarè
suo exemplo Vlysses, qui propter rerum
usum atque experientiam quam pere-
grinando acquisiverat, Elogium πολυ-
εργου ab Homero ferre promeruit. Docet

A 3

hoc

Автор: Clusius, Carolus.

Заголовок: Caroli Clusi Atrebatensis, Impm. Caess. Augg., Maximiliani II, Rudolphi II, aulae quondam familiaris, Rariorum plantarum historia : quae accesserint, proxima pagina docebit. Уніфікована назва – Rariorum plantarum historia.

Видавець, рік: Antverpiæ Ex officina Plantiniana Apud Joannem Moretum, CIO IO CI [1601].

Сторінки: [10], 364, CCCXLVIII, [12].

Стан: задовільний.

Дефекти: часткові пошкодження палітурки.

Розмір: 360x225 мм (2°).

Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра світло-жовтого відтінку, матеріал палітурки – дерево, шкіра світло-жовтого відтінку, декоративне тиснення під "суперекслібрис". Корінець на 6 бинтів, напис чорнилом – автор та назва. Обріз книжкового блоку – світло-червоного кольору.

Титульний лист: гравюра з назвою книги, автором, інформацією про видавця. Зображення першого садівника Адама, царя Соломона та класичних вчених Теофраста та Діоскорида, "батьків" ботанічної науки.

Друкарська рука з циркулем, девіз – "Labore et Constantia". Розміщена марка: на шмуцтитулі розділу "Plantae seu Simplicia" (CCCXXI). В кінці книги інформація про видавництво.

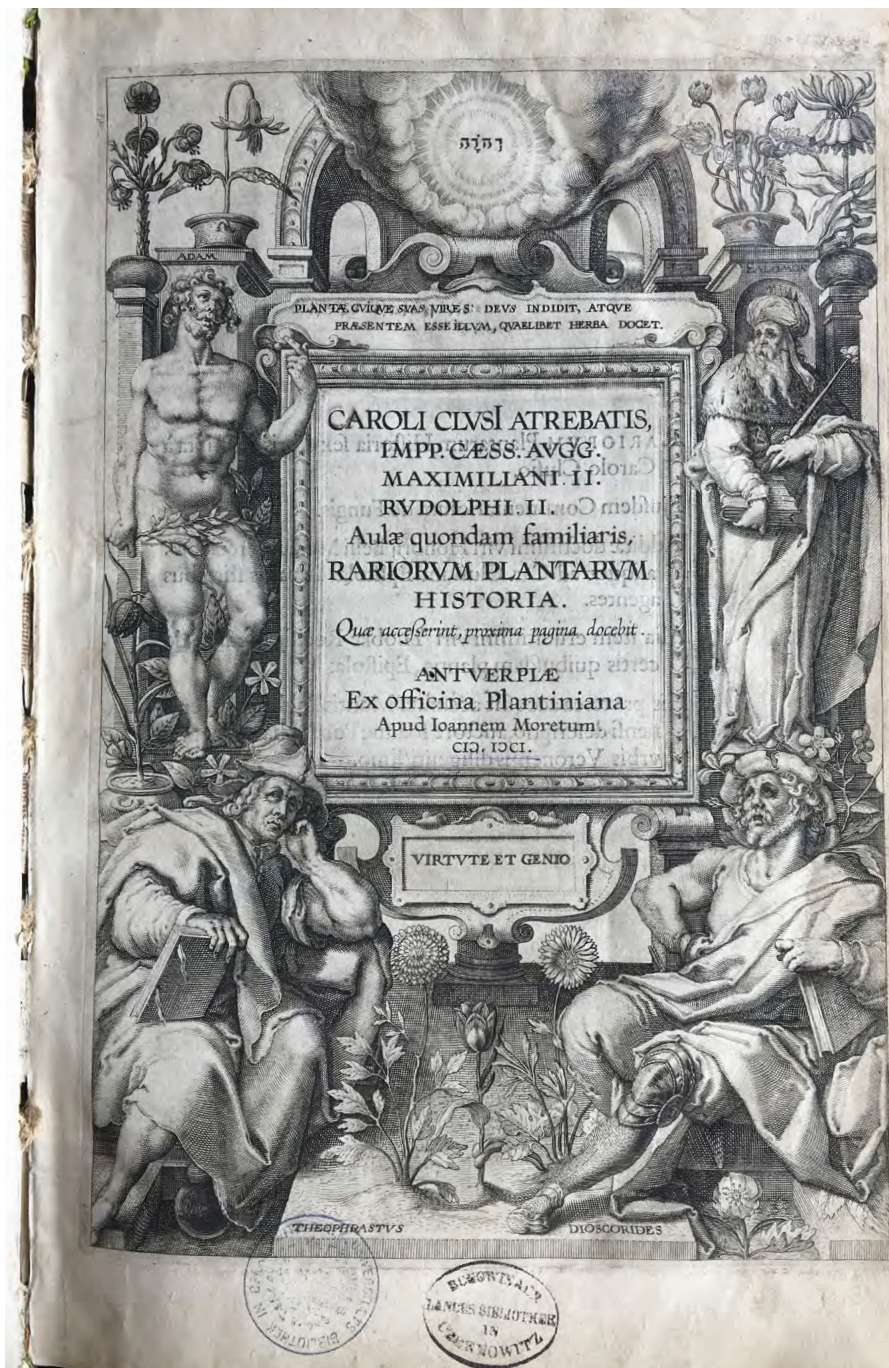
Оформлення ініціали, кінцівки, маргіналії, використання кустод, верхні тексту: колонтитули; мова тексту – латинь.

Провенієнції: на титульному листі печатки – краєвої бібліотеки [13] і бібліотеки університету австрійського періоду [2], яка повторюється на 3 та 101 с.

Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.

Примітки: включає індекси.

Детальніше Карл Клузіус або Жюль-Шарль Лескюз (Jules-Charles l'Escluse) (1526-1609). Один з найвідоміших європейських ботаніків XVI ст., основоположник голландської індустрії цибулиних рослин. Оселившись у Лейдені, Клузіус став директором нового ботанічного саду в 1593 році. У першій частині "Rariorum plantarum historia" автор синтезує матеріал, представлений у попередніх роботах, в яких описує флори Австрії та Іспанії, а також нові рослини. Друга – "Fungorum historia", є першим опублікованим трактатом про гриби. Книга ілюстрована майже 1200 гравюрами на дереві авторства Gerard van Kampen.

In Effigiem Nobilis Doctissimique Viri
CAROLI CLVSII.

ATREBATVM decus, & nostri nona gloria seclū
CAROLVS hac Leydis CLVSIVS ora gerit.
Herbarum viuas Orbi dedit ille figuras,
At CLVSII viuam GHEYNIVS effigiem.

BON. VVLCANIUS.

CAROLI CLVSII RARIORVM PLANTARVM HISTORIÆ

LIBER PRIMVS.

PLANTARVM, quas in variis peregrinationibus meis variores
observavi, historiam scripturus, ab arboribus eam auspicabor,
sic enim ordo postulare videtur: deinde ad frutices, suffrutices
& virgulta progrediar, quibus aliquot *επαυλοκαυλος* suby-
ciam. Hæc autem omnia priore libro completi animus est: reliquas
stirpes in sequentes libros distribuam.

DRACO.

CAP. I.

*Draceni
arboris ef-
figies.*

APVCIS prodita est huius Arboris hi-
storia, eaque admodum mutila. Libuit
itaque eam hic subicere, & ab illa nostras
Observationes auspicari, quandoquidem
valde rara est, in nostra præsertim Europa, &
Herbariis dum hos Commentarios scribe-
bam (ni fallor) incognita.

EST verò Draco (aptius enim nomē non
inuenio) procera arbor, Pinū procul intuen-
tibus referens, adeo æquales, semperque vi-
rentes sunt rami. Huius truncus crassus, octo
aut novem cubitales ramos æqualiter na-
scentes & nudos sustinet, qui in summo filii,
in alios ternos vel quaternos ramos cubita-
les, aut paulo amplores, brachialisque cra-
ssitudinis desinunt, nudos item & sine foliis,
in summo gestantes capita plena cubitalium
foliorum, unciali latitudine, sensim in mu-
cronem desinentium, media costa densiore
& eminentiore, ut in Iridis foliis, tenuium
& rubentium in lateribus: mucronem pla-
ne representant ea folia, semperque virent,
& Aloës vel Iridis modo, invicem ample-
xando nascuntur. Truncus perquam scaber,
multis rimis dehiscit, humoremque fundit
per Caniculæ æstus, qui in rubrâ lacrymam
densatus, sanguis Draconis appellatur, ob
quam sanæ causam, hanc arborē Draconem
nuncupavi. Materia trunci firma est, fer-

rumque difficulter admittit, quod veluti fibris transversim & oblique excurrentibus con-
stat: at rami cum multo succo prægnantes sint, satis facile cædi possunt.

EAM arborem Olysiopone primum vidi anno reparatæ salutis humanæ, quingentesimo
sexagesimo quarto supra millesimum, post monasterium Divæ Virginis sacrum, cui nomen
à Gratia, octo palmorum crassitudine, inter aliquot Oleas in colle nascentem, monachis ig-
notam & neglectam, quam neque florem, neque fructum ferre affererent: rem tamen ali-
ter se habere postea deprehendi, ramulo ex illa ipsâ arbore anno sequente revulso donatus
ab amico. Est autem hic ramus (quem cum aliquot foliis, corticisque fragmento, & lacryma
meis manibus exrema multo tempore adservatum, à Cæsare Maximiliano evocatus, in
Belgia cum multis aliis eius generis reliqui) pedali ampliorē longitudine, cui inhaerent
alii ramuli multo fructu racematim compacto onusti. Fructui color flavescens, sapor ali-

A quantulum

Tribulus aquaticus minor.

Tribulus aquaticus minor.

definant, qui summo fastigio totidem flosculos, quot foliorum alas in singulis nodis ferunt, pusillos valde, octonis candidis foliis simul junctis, nec sese explicantibus, praeditos, qui deinde in quædam tubercula quatuor radiolos in capite habentia transeunt. Flore & semine onustam conspiciebam hanc plantam mense Junio.

TRIBULUS AQUATICUS MINOR.
CAP. LXV.

BICUBITALES, tricubitalesque, aut longiores, pro aquæ altitudine, ex radice proferit hæc planta, scapos, tenues, puniceis coloris, planos, nodosos (qui resiccati, lenti sunt & flexibiles) circa summum divisos in plures ramos, alternatim ferentes in singulis nodis singularia folia, duarum interdum unciarum longitudine, & semiuunciali latitudine, tenuia & quasi transparentia, in ambitu adeo crispa & sinuosa, ut lacinia videantur, colore ex viridi subpuniceo: pediculi exiguos candicantes flosculos uvæque in morem cōgestos sustinentes, oblongi crassiusculi, sunt, & inter folia exoriuntur, quæ bina semper ex adverso sita nascuntur, contrario quam reliqua inferiora modo: singulis flosculis plerumque succedunt quaternæ aculeatæ grana simul coheræntia, paucam cādīdam medullam continētia: scapi infimā parte ad singulos nodos oblongas, tenues, candicantes fibras agunt, quibus firmantur, & alimentum necessarium attrahunt. Tota planta aquis immergitur.

PRIMUM in stagnis apud Nemeth-wywar, maximā copiā, interdū tribulum aquaticum majorem fructu eduli, & Nymphæam flore albo nascentem, atque Junij initio florētem, & semine prægnantem observabam anno M. D. XXC. maturius tamen florere existimo, quia omnes ferè plantæ semine abundabant: deinde eodem mense Viennam reversus, in ejus urbis fossis, ad portam quæ vulgò Stübenthozn nuncupatur, crescentem, de ponte prospiciebam.

SIMILEM deinde ferè plantam illo ipso mense videbam apud Ebreilorf Mag^o Dn. Hieronymi Beck à Leopoldstorf arcem (ad cujus hortū, in muro meridiei obverso plurimæ veteres Inscriptiones latinæ in Pannoniā repertæ, senè quadam sunt repositæ, ut Nobilis ille vir totius Antiquitatis diligēs est observator) in lacunis secundum purissimæ aquæ rivos decurrentes nascētē, scapis autem non planis, sed rotundis, eodem tamen modo geniculatis, bina semper inter se oppo-

sita foliola, ad singulos nodos ferentē superioribus breviora, mucronata, in ambitu minimè crispa vel sinuosa: flosculos deinde ternos vel quaternos, pusillos, Muscatellæ Cordi flosculis persimiles, tenui brevique petiolo insidentes: semen non observabam, quia non licebat mihi quovis momento istuc recurrere: serpit hæc, & ad ramulorum nodos atque alas plerumque fibras agit.

FVNGORVM ALIQVOT ALIÆ
I C O N E S.

VONIAM Typographus aliquot fungorum icones jam sculptas habebat, quibus C. V. Matthias Lobelius ad calcem sui Herbarij Germaniæ inferioris Idiomate conscripti usus est: eas hic subycere, atque illius descriptione uti libuit. Fatemur tamen binas in nostrum Commentarium intulisse, quæ sola, ad eorum, quos descripsimus, Fungorum Historiam accommodari potuerunt, ad primum videlicet Esculentorum genus, & ad postremum Perniciosorum: quorum quidem icones viris coloribus expressas totidem habemus, ac utriusque generis species descripsimus: sed paucas in tabellis scalpi voluimus, ne nimis sumptibus Typographū gravaremus.

E vernaculo Lobelij Herbario desumptæ icones
& descriptiones.

VVLGARES EDVLES FVNGI, PLANI, ET IN
METAM QVODAMMODO ELATI. A.

Vulgares edules fungi. A.

VVLGARES, quibus ferè passim vescuntur, satis sunt cognitæ: carne constant illi prorsus alba, dum recentes sunt, & infernè subrubent. Vetustate vitium contrahunt, & noxii fiunt, gravem odorem contrahentes, & fuscum colorem. Deglubati elixantur, deinde condiantur butyro, vel oleo olivarum, omphacio vel acetominus nocent, si piper tritum inspergatur. Nascuntur Vere & Autumno sabulosis recens stercoretis agris, subinde etiam in fimetis, in quibus inlulubres oriuntur.

Horum fungorum in tabula A delineatorum, alij ad Tertium & Quartum genus Fungorum esculentorum à Carolo Clusio descriptorum referri possent, majores vero ad Octavi genus primam speciem.

SINVOSI NEMORVM
FVNGI. B.

IN silvis & nemorosis locis nascuntur quidam fungi sinuosis oris, superne pallentes, & maculis rubris infecti, infernè subalbidi & striati: qui à nonnullis, primum repurgati elixantur, aut fringuntur, denique eduntur: ac perinde probantur, ut alij ejusdem generis prope arbores, aut sub illis nascentes, quia purioris sunt naturæ, & absunt à fercis

Автор: Baronius, Caesar.

Заголовок: Annales Ecclesiastici, avctore Cæsare Baronio Sorano ex congreg. oratorii S. R. E. presbytero card. Tit. SS. Nerei et Achillei, et Sanctæ Apostolicæ sedis bibliothecario. Tomus sextus. Editio novissima.

Видавець, рік: Antverpiæ, Ex officina Plantiniana, M.D.C.III [1603].

Сторінки: [6], 707, [67].

Стан: задовільний.

Дефекти: часткові пошкодження палітурки, корінця.

Розмір: 350x240 мм (2°).

Палітурка: матеріал палітурки – дерево, шкіра світло-жовтого відтінку, декоративне тиснення, металеві застібки (одна ціла, одна зламана). Корінець на 5 бинтів, залишки паперових етикеток з написом чорнилом. Обріз книжкового блоку – червоного кольору.

Титульний лист: чорна фарба, гравюра.

Друкарська рука з циркулем, девіз – “Labore et Constantia”. Розміщена в кінці книги разом з інформацією про видавництво “Antverpiæ, Ex officina Plantiniana, apud Ioannem Moretum. Anno M.DCII” (інший рік ніж на титульному листі).

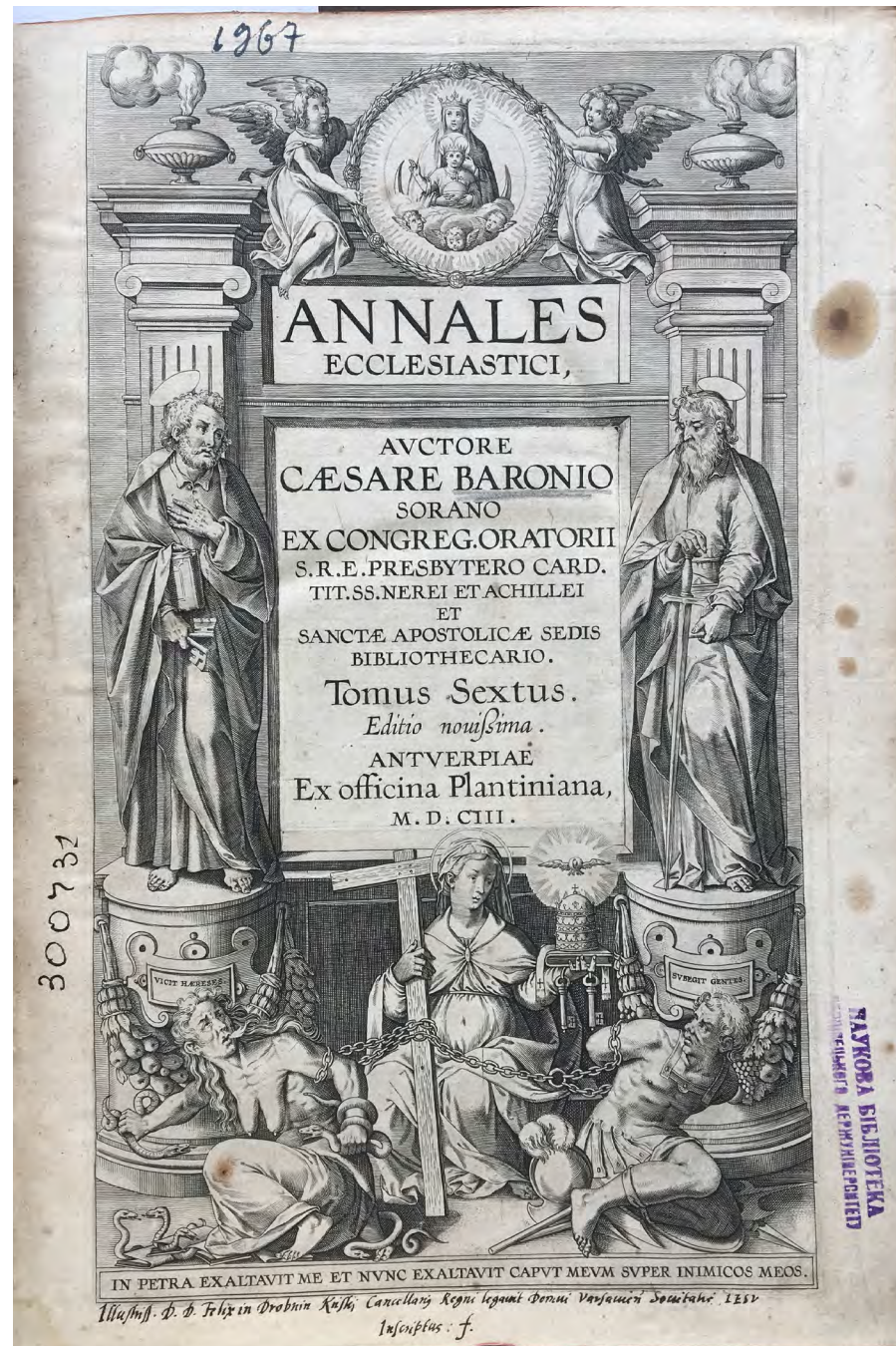
Оформлення ініціали, заставки, кінцівки, використання кустод, тексту: маргіалії, верхні колонтитули, ілюстрації в тексті; мова тексту – латинь.

Провенієнції: на титульному листі та на с. 17 – печатка бібліотеки університету радянського періоду [4], помітки чорнилом.

Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.

Примітки: наявний індекс. В кінці видання привілеї – “Christophoro Plantino, Architypographo Regio, S.”, “Cæs. Baronivs Ioanni Moreto, typographo”, Maximilianus II, Philippi II. Том VI відноситься до періоду 440–518 pp. історії християнства.

Детальніше Цезар Бароній (1538-1607) – італійський церковний історик, кардинал римо-католицької церкви, бібліотекар Ватикану. Бароній зібрав величезний фактичний матеріал з історії церкви. Повна назва видання “Annales ecclesiastici a Christo born ad annum 1198” – це історія перших дванадцяти століть християнської церкви, із дванадцяти томів у форматі фоліо. Вперше була опублікована між 1588 і 1607 pp. як відповідь на лютеранське видання “Historia Ecclesiae Christi”, в якому магдебурзькі богослови демонстрували, як католицька церква відхилялася від звичаїв ранньої церкви. Виклад ведеться в хронологічному порядку.

ANNALES ECCLESIASTICI.

E ADEM animi alacritate atque fiducia, qua quinque superiores Annalium tomos inchoauimus & absoluius, diuino fulti praesidio aggredimur Sextum: ut planè iam satis nobis esse videatur futuræ navigationi vela pandisse, qui cuius vehimur naui*, cui obediunt venti & mare. Illius namque praesidio nitimur Mulieris fortis, quæ facta* tamquam natis infortis de longè portans panem suum, navigatione reciproca nostras ad Deum preces & vota perrens, ad nos reuertitur gratia plena. Per eam enim diuina Sapiencia* attingens à fine vsque ad finem fortiter, dispo-

PRÆSTATIO
AVCTORIS
CVM NM
NISIMPL
RATIONE.
*Mat. 4.
*Prov. 31.
*Sap. 8.

nenſq; omnia suauiter, res etiam nostras solita benignitate feliciter moderatur: Vt planè eius ope confisus, de prospero tutoq; ad portum appullu spem haud dubiam concipere liceat, frustra ex aduerso latrantibus canibus sub facie comptæ virginis Seyllæ, & tergemini Geryonis: quos nauigantibus molestos fuisse, fabulosa antiquitas finxit: quales temporibus nostris Ecclesiæ aduersarios experimur. Soluimus igitur, te propitia, hilares, Virgo MARIA; atque nautis, ipsis videlicet Angelicis choris (quorum sicut latantium omnium habitatio est in te) occinentibus ex more celeuma, & nos lati recinimus: Intende*, prospere procede, & regna.

*Psalm. 86.
*Psalm. 44.

IESV CHRISTI LEONIS PAP. THEODOSII 33. IMPP.
ANNVS ANNVS VALENTIN. 16.

COEPTVM superiori tomo annum Domini quadringentesimum quadagesimum Consulatu Valentiniani Aug. quinto & Anatolij consignatum, perductumque nostra scriptio vsque ad obitum Sixti Romani Pontificis iam prosequamur. Defuncto itaque his Consulibus Sixto Romano Pontifice Kalendis Aprilis (inquit S. Prosper*) quadraginta amplius diebus Romana Ecclesia sine Antistite fuit, mirabili pace atque patientia aduentum diaconi Leonis expectans, quem tunc inter Aetium & Albinum (erant hi Romani Duceſ exercitus) amicitiæ reintegrandæ causa, Gallia detinebant, quasi ideo longus esset aduentus, ut electi meritum, & eligentium iudicium probaretur. Igitur Leo diaconus legatione publica accitus, & gaudenti patriæ præsentatus, quadagesimus tertius Romanæ Ecclesiæ Episcopus ordinatur. Hæc Prosper, itemque Marcellinus sub huius anni Consulibus ordinationem Leonis recenset in Chronico, & alij omnes. Porro cum fuisse natione Tuscum, patre Quintiano, habet Anastasius in libro de Romanis Pontificibus. De sua verò absentia & electione idem ipse meminit S. Leo in sermone habito anniuersaria die suæ ipsius ordinationis.

*Prosp. in Chron.
LEO MAG. NVS ROM. PONTIFEX EXATTE. quadages. mus septi. mus

Annal. Eccl. Tom. 6. A nationis

112

CHRISTI
449.

Annales

LEONIS PAP.
10.

THEODOSII 42. IMPP.
VALENTIN. 25.

GALLA
PLACIDIA
OBIVS.

*Num. aut.
I. l. y. Pa. gna.
lini Rom.

Deo autem Imperium acceptum tulisse, cælitus demissa corona voluit demonstrari: & non-
nisi Crucis virtute insurgentes cohibuisse tyrannos, signum Victoriæ Crucem dextera re-
nensis ostendit. Maximo quidem damno Valentinianum orbatum fuisse matre, quæ poste-
riora in deteriora prolapsa, & in interitum tandem adducta, facile declaratur.

In Musæo opere super arcum maiorem basilicæ sancti Pauli memoria est Gallia Placidia
istis verbis:

PLACIDIAE PIA MENS OPERIS DECVS HOC faciebat.
SVADET PONTIFICIS STUDIO SPLENDERE LEONIS.

Porro ipsam quinto Kalendas Decembris diè obiisse, sepultamque esse Rauennæ in ecclesia
sanctorum martyrum Nazarij & Celsi, adhucque exstare monumentum ipsius, fidem facit
qui eruditè scripsit res Rauennates Hieronymus Rubeus. Verùm de Gallia Placidia hætenus.

Sed quid interea nefarius Dioſcorus, cum reuersus est Alexandriam? Perinde ac si ad
hoc vnus natus esset, ut mortales omnes peccando superaret, & scelera perpetraret quæ
nullus perditorum hætenus cogitasset: colligens paucorum Episcoporum Conciliū (haud
enim plures, quod facinus exhorrent, valuit impudens suæ impudentiæ atque dedecoris
habere consortes) ausus est in S. Leone Romano Pontificem excommunicationis sen-
tentiam iaculare. Tali gloriæ Nouatores antesignano, tantoque exultant audore, qui
primus à primario, cui subiectus erat, Antistite, & à quo ducebat originem, & potestatem
acceperat, rebellans, illo afflatus spiritu quem eructat infernus, ferre in eum sententiam
anathematis ausus est. Testatur id quidem Liberatus Diaconus*. Sed ipsa Acta Concilij
Chalcedonenſis hæc his verbis habent ex Theodori libello†:

Hic autem sanctissimus, magis autem circa omnia ferocissimus (Dioſcorus scilicet) in
consuetudine habens leges præuancari, nihil arbitrans quod ab ipso in sanctæ & sacre
memoriæ Flavianum commissum est, insuper ad mala maiora se verit. Excommunicatione
nem faciens contra sanctissimum & beatissimum Apostolicæ sedis magnæ Romæ Episcopum,
suasit subscribere, qui cum ipso de Ægypto exierant, sanctissimus Episcopus plus mi-
nus numero decem: neque enim plures aui sunt exire cum ipso: propter ea, quæ ab ipso
in Epheso contra leges peracta sunt, aliquoties comminans, aliquoties volentes decipiens.
Vnde lacrymantes atque gementes nefandæ illi chartæ subscriperunt. Hæc ipse in libello
Theodori. Mirum dictu, longè maiorem numerum Episcoporum, qui Epheſi in Con-
cilio hæresi Eutychiæ contra fidem Catholicam subscriberent, inuenit Dioſcorus, quàm
cum in Romanum Pontificem damnationis sententiam protulit: adeo enim omnes inau-
ditum hætenus exhorruere facinus & sunt execrati portentum, ut licet hæretici facti es-
sent, & Catholicæ fidei aduersarij, veriti tamen sint maiestatem sublimitatemque Apo-
stolici

* Liberat.
Dioſcor. c. 12.
† Conc. Chalced. libell.

Автор: Lipsius, Justus.

Заголовок: L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Quæ Exstant Omnia: A Ivsto Lipsio emendata, et Scholijs illustrata.

Видавець, рік: Antverpiæ, Ex Officina Plantiniana, apud Ioannem Moretum, M. DC. V. Cum Priuilegijs Cæsareo et duorum Regum. [1605].

Сторінки: [8], xxxvj, 796, 53, [7].

Стан: задовільний.

Дефекти: часткове пошкодження палітурки.

Розмір: 375x240 мм (2°).

Палітурка, матеріал палітурки – картон, шкіра світло-жовтого кольору. Деталі: відтінку. Корінець на 5 бинтів, залишки паперової етикетки з написом чорнилом "1024". Обріз книжкового блоку – темно-синього кольору.

Титульний лист: чорна фарба. Гравюра із заголовком, у прямокутнику, розміщеному в портику класичної будівлі з колонами, овалом з бюстами Геркулеса, Улісса та Афін вгорі; Зенон та Клеанф з боків посередині; медальйони з бюстами Сенеки та Епіктета, обабіч щита з уособленнями Слави та Мужності внизу. Контртитул – портрет Юста Ліпсія. Гравюри виконані Теодором Галле "Theod. Galle fecit." циркуль, девіз – "Labore et Constantia". Розміщена на титульному листі. В кінці книги в декоративній рамці – марка: рука з циркулем, девіз – "Labore et Constantia", разом з інформацією про видавництво.

Оформлення кустод, верхні колонтитули; мова тексту – латинь.

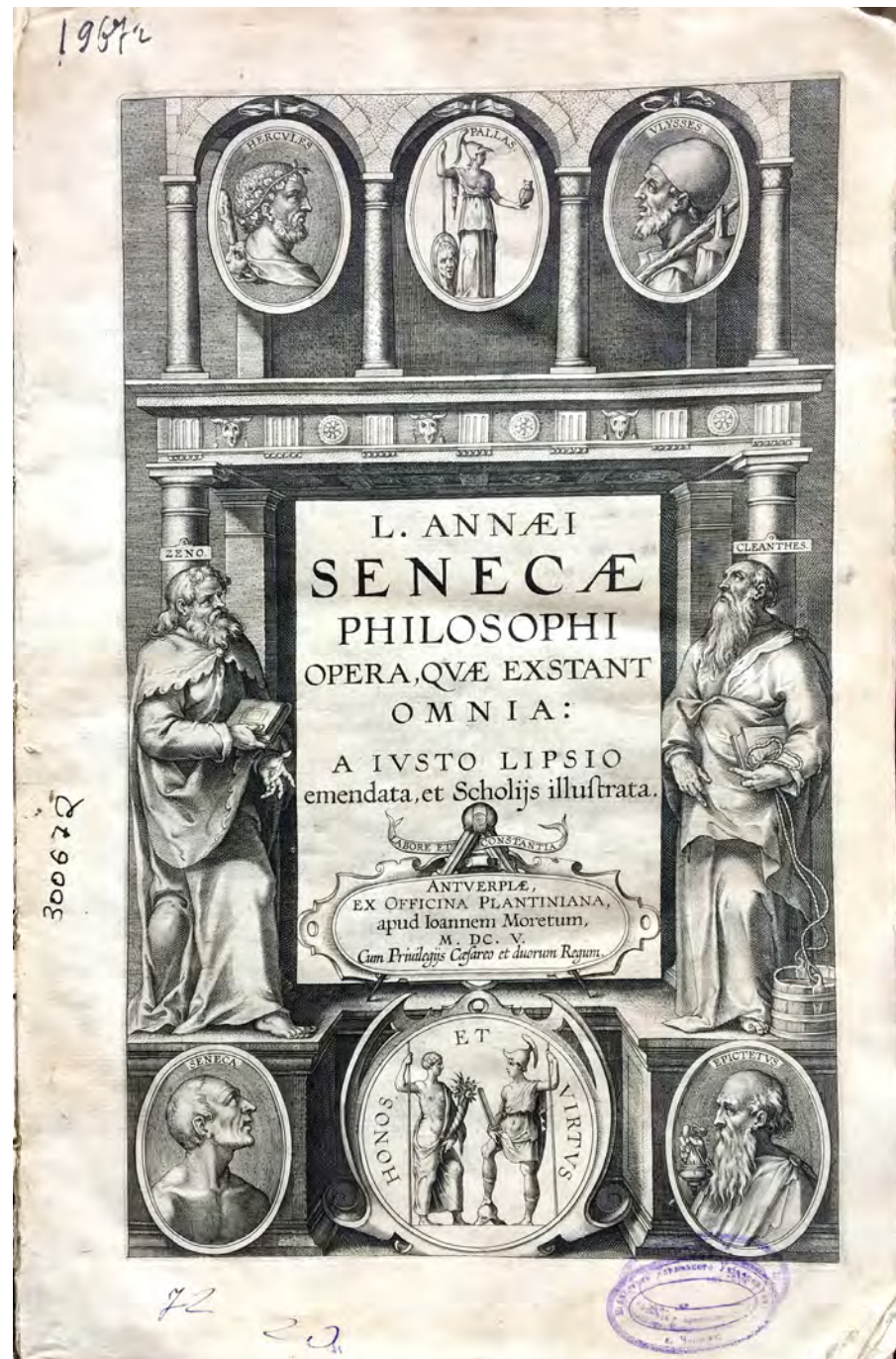
тексту: на титульній сторінці та 17 с. – печатка бібліотеки

Провенієнції: університету радянського періоду [4], на титульній сторінці помітка чорнилом "1967".

Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.

Примітки: включає індекс.

Детальніше Юст Ліпсій (лат. Justus Lipsius, нід. Joost Lips) (1547 – 1606) про автора та - нідерландський гуманіст, історик, основоположник вищого класицизму. Відомий авторитетними виданнями латинської прози, особливо Тацита (1574, 1581) і Сенеки (1605). Представлене видання розповідає про життя та творчість давньоримського філософа-стоїка Луція Анея Сенеки. Це остання праця Ліпсія, яку він присвятив папі римському Павлу V. Це видання Сенеки, за 1607-1672 рр., передруковувалося 13 раз. 4-е видання, яке надруковане в 1652 р., також представлено в цьому каталозі (31).

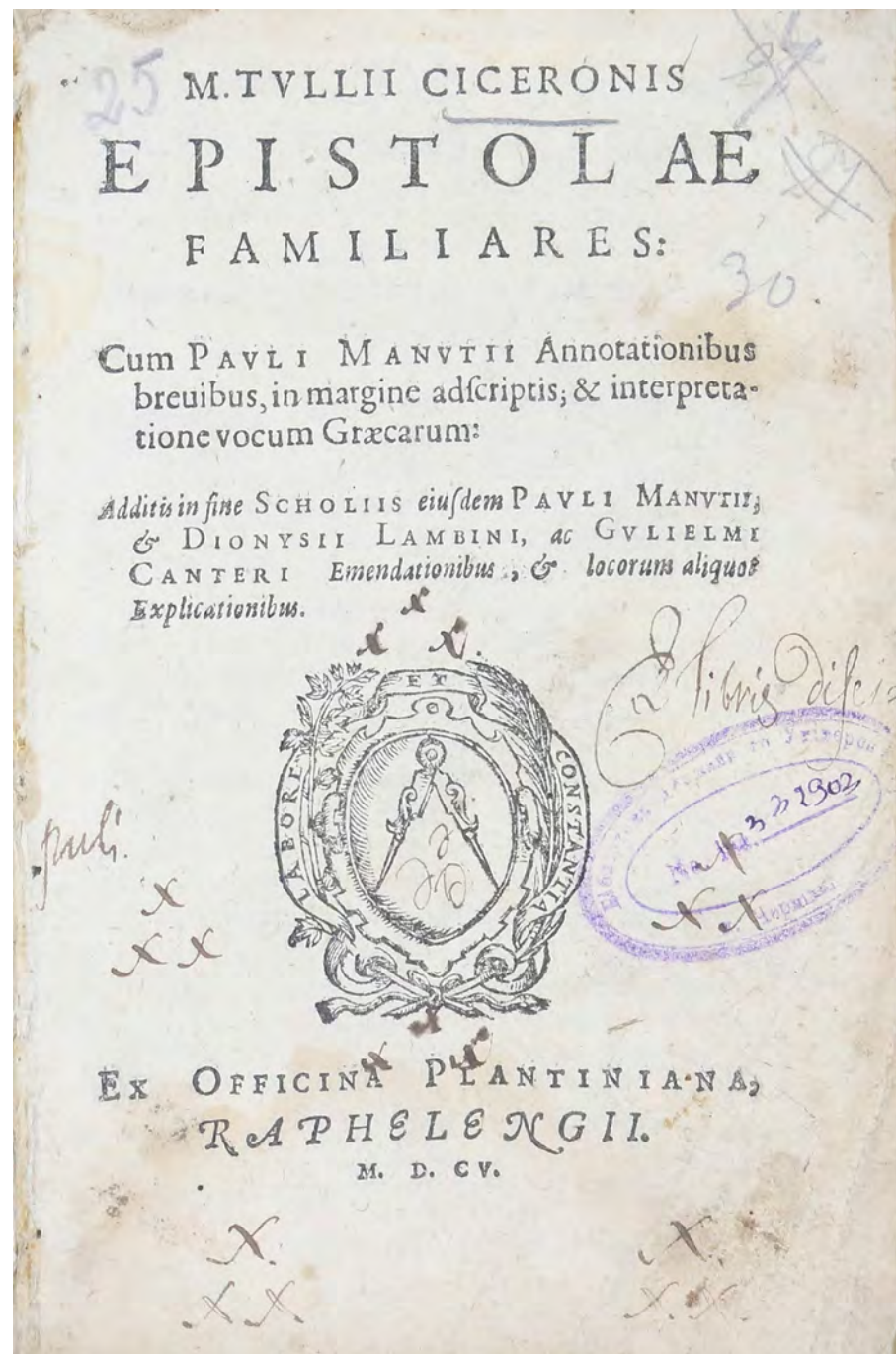
xxiii
DE VITA ET SCRIPTIS

* Ailbna. nescio: satis enim apte dici * Suspirium potest. Et mox addit: OMNIA corporis aut incommoda, aut pericula, per me transierunt. Vide senem, bene exercitatum! qui etiam adolescens Destillationibus vexatus fuit, & per eas videbatur ad tabem ire. Ipse iterum: Vexari te destillationibus crebris ac febriculis, eo molestius mihi est, quia expertus sum hoc genus morbi, quod inter initia contempsisti. Poterat adhuc adolescentia iniurias ferre, & se aduersus morbos contumaciter gerere: deinde succubui, & eo perductus sum, ut ipse de-killarem. Ad summam maciem deductus, sepe impetum cepi abrumpenda vita: patris me indulgentissimi senectus retinuit. Satis clare scribis, de macie sua, & marcere: nec mirum Caligulae sic a famina persuasum. Scribit enim Dio, cum causam quandam in Senatu egregie & feliciter Seneca egisset, liuore suffusus illum Principem, qui solus videri eloquens volebat, cogitasse de Seneca tollendo: & fecisset, nisi una concubinis admonuisset, Frustra mortem parari iam morituro: tabe quippe laborare. Credidit, & saluti eius Seneca fuit. Adeo verum est, quod ipse (an huc adspiciens?) scripsit: Multorum mortem distulit morbus, & saluti illis fuit, videri perire. Ceterum corpore scico & exhausto ad extremum fuit: quid mirum vel a morbis, vel magis a studiis? Et Tacitus etiam tertiam causam adiungit: Corpus paruo victu tenuatum. Neque id formosum fuisse, indicare videtur ipse Seneca alibi: Quod libros meos petis, non magis ideo disertum me puto, quam formosum, si imaginem meam peteres. Tangit, non fuisse: & imago quae a Fulvio quidem Virino prodita est, non praefert dignum illo animo vultum. Est ista:

Ceterum, corpus etsi tenue, firmabat exercitiis durioribus: ut cultu agri, & fossione vinearum: cuius meminit in Epistola quamdam, & Quaestionibus Naturalibus: vbi diligentem vinearum fossorem se appellat: itemque vniuersae hortorum. quod artificium etiam suum dicit.

- Автор: Cicero, Marcus Tullius.
- Заголовок: M. Tullii Ciceronis Epistolae familiares : cum Pavli Manvtii annotationibus breuib; in margine adscriptis : & interpretatione vocum graecarum : additis in fine scholiis eiusdem Pavli Manvtii, & Dionysii Lambini, ac Gvlielmi Canteri emendationibus, & locorum aliquot explicationibus.
- Видавець, рік: Ex officina Plantiniana, Raphelengii, M.D.CV [1605].
- Сторінки: [16], 480.
- Стан: задовільний.
- Дефекти: пошкодження форзацних листів, книжковий блок від'єднано від палітурки.
- Розмір: 170x110 мм (8").
- Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра світло-жовтого відтінку. Корінець гладкий, залишки паперової етикетки з написом чорнилом "1575". Обріз книжкового блоку – залишки світло-червоного кольору.
- Титульний лист: чорна фарба.
- Друкарська циркуль, девіз – "Labore et Constantia". Розміщена на марку: титульному листі.
- Оформлення ініціали, маргіналії, використання кустод, верхні тексту: колонтитули; мова тексту – латинь.
- Провенієнції: на титульній сторінці та 17 с. – печатка бібліотеки університету радянського періоду {4}, на титульній сторінці помітка чорнилом "Ex libris ****".
- Папір: ручної роботи верже.
- Примітки: включає індекс.
- Детальніше про автора та видання: Маркус Туллій Цицерон (Marcus Tullius Cicero) (106 р. до н. е. – 43 до н. е.). Давньоримський філософ, політик, юрист, оратор та літератор. "Epistulae ad Familiares" ("Листи до друзів") – це збірка листів між римським політиком та оратором Цицероном і різними державними та приватними діячами. Листи мали багато адрес, таких як Рим, Сицилія, Азія, Галлія та Сирія. Документи в цій збірці, разом з іншими листами Цицерона, вважаються найнадійнішими джерелами інформації за період до падіння Римської республіки. Збірка охоплює 16 книг і містить листи від 62 до 43 р. до н. е. і вперше була опублікована особистим секретарем Маркусом Тулієм Тіро десь після смерті Цицерона в 43 р. до н. е.

Præter com-
muniem ca-
sum civitatis,
dixit in pro-
xima superio-
re epistola.

secus acciderit, te tamen recte, verèque sensisse. atque utinam liceat aliquando aliquo reip. statu nos frui, interque nos conferre sollicitudines nostras, quas pertulinus, tum, cum timidi putabamur, quia dicebamus ea futura, quæ facta sunt. De tuis rebus nihil esse, quod timeas, præter universæ reip. interitum, tibi confirmo. De me autem sic velim iudices; quantum ego possim, me tibi, salutis tuæ, liberisque tuis summo cum studio præsto semper futurum. Vale.

ARG. Domitium, interitum civitatis dolentem, rogat, ut, cum reip. iam satisfecerit, luculentum suum consulat.

Cicero s. d. Domitio.

23

Epist. 13. lib. 4.

Non ea res me deterruit, quo minus, postea quam in Italiam venisti, litteras ad te mitterem, quod tu ad me nullas miseris; sed quia nec quid tibi pollicerer, ipse * egens rebus omnibus, nec quid suaderem, cum mihi met ipsi consilium deesset, nec quid consolationis afferrem, in tantis malis reperiebam. hæc quanquam nihilo meliora sunt, nunc etiam atque etiam multo desperatiora: tamen inanes esse meas litteras, quam nullas, malui. Ego, si te intelligerem * plus conatum esse suscipere reip. causa muneris, quam quantum præstare potuisses; tamen, quibuscumque rebus possem, ad eam condicionem te vivendi, quæ daretur, quæq; esset, hortarer. sed cum * consilij tui bene, fortiterque suscepti eum tibi finem statueris, quem ipsa fortuna terminum nostrarum contentionum esse voluisset, oro, obtestorq. te pro nostra vetere coniunctione, ac necessitudine, proq. summa mea in te benevolentia, & tua in me pari, te ut nobis, parenti, coniungi, tuisque omnibus, quibus es, suisque semper carissimus, saluum conserves; incolumitati tuæ, tuorumque, qui ex te pendent, consulas; qui didicisti, quæq; ab adolescentia, pulcherrime à sapientissimis viris tradita, memoria, & scientia comprehendisti, his hoc tempore utare; quos coniunctos summa benevolentia, plurimisque officiis amisisti, eorum desiderium si non * æquo animo, at forti feras. Ego, quid possim, nescio, vel po-

tius me

Id est, si pos-
sugna Phari-
sæicam reno-
vare bellum
cum aliis vo-
lueris.

Quasi prælio
Phariseico
suum volun-
tatem de tota
re fortuna
declaretur.

Nō enim pos-
sumus non
dolere scido-
lorem prece-
re, & vincere
fortitudine
possumus

tius me parum posse sentio: illud tamen tibi polliceor, me, quacunque saluti, dignitatique tuæ conducere arbitror, tanto studio esse facturum, quanto semper tu & studio, & officio in meis rebus fuisti. hanc meam voluntatem ad matrem tuam, optimam feminam, tuque amantissimam, detuli, si quid ad me scripseris, ita faciam, ut te velle intellexero: sin tu minus scripseris; ego tamen omnia, quæ tibi vitia esse arbitror, summo studio, diligenterque curabo. Vale.

M. T. CICERONIS EPISTOLARVM

LIBER VII,

AD MARIVM, ET ALIOS.

ARG. Ludos, quos Pompeius Magnus iterum consul dedit, describit, & extenuat; utrumque ob eam causam, ne Marium eos prætermissis pateretur.

M. Cicero s. d. M. Mario.

1

S I te * dolor aliquis corporis, aut infirmitas valetudinis tuæ tenuit, quo minus ad ludos venires: fortuna magis tribuo, quam sapientia tua. sin hæc, quæ ceteri mirantur, continenda auxisti, & cum per valetudinem posses, venire tamen noluisti: vitumq. lator, & sine dolore corporis te fuisse, & animo valuisse, cum ea, quæ sine causa miratur alij, neglexeris: modo ut tibi constiterit fructus otij tui: quo quidem tibi perfrui mirifice licuit, cum esses in ista amicitate pene solus * relictus. neq. tamè dubito, quin tu ex illo cubiculo tuo, ex quo tibi Stabianum perforasti, & patefecisti Seianum, per eos dies matutina tempora lectiunculis consumseris: cum illi interea, qui te istic reliquerunt, spectarent communes mimos semisomni. reliquas vero partes dici tu consumebas iis delectationibus, quas tibi ipsi ad arbitrium tuum compararas. nobis autem erant ea perpetienda, quæ * scilicet P. Mæcius probauisset. omnino, si quæris, ludi apparatusimi, sed non tui stomachi: coniecturam enim facio de meo. nam primū honoris causa in scenā redierant ij, * quos ego honoris causa de scena decessisse arbitrabar.

Dolor corporis & letor ad podagiam, quæ Marium lupo vexabat. ep. 4.

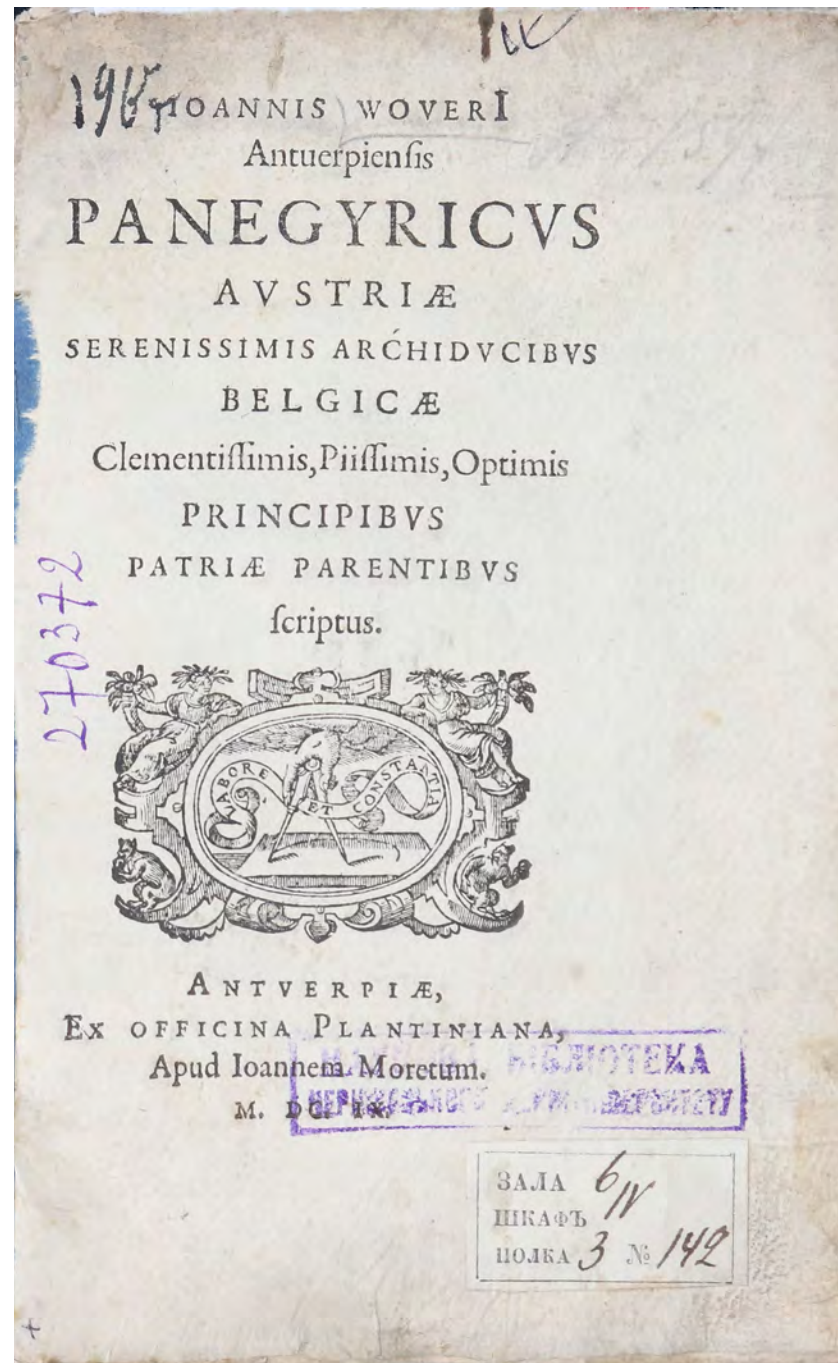
Ab iis reli-
gionibus, qui ad
ludorum spec-
tacula in ve-
hemēte con-
tulerant.

Cum Roma-
cho, scilicet,
dixit.

Quod, per ora-
tionem cum agere
tam non poss-
set, artem
omiserant.

K 2

- Автор: Woverius, Ioannis.
- Заголовок: Ioannis Woveri Antuerpiensis Panegyricus Avstriae Serenissimis Archiducibus Belgicae Clementissimis, Piissimis, Optimis Principibus Patriae Parentibus scriptus.
- Видавець, рік: Antverpia, Ex officina Plantiniana, Apud Ioannem Moretum. M.DC.IX [1609].
- Сторінки: 73, [10].
- Стан: задовільний.
- Дефекти: відсутня задня частина обкладинки.
- Розмір: 190x120 мм (8°).
- Палітурка: м'яка паперова обкладинка темно-синього кольору.
- Титульний лист: чорна фарба.
- Друкарська марка: рука з циркулем, девіз – "Labore et Constantia". Розміщена на титульній сторінці та в кінці книги, разом з інформацією про видавництво.
- Оформлення: ініціали, використання кустод, верхні колонтитули, тексту: ілюстрації; мова тексту – латинь.
- Провенієнції: на титульній сторінці та на 17 с. – печатка бібліотеки університету радянського періоду {4} На титульній сторінці наклеєна фондова етикетка періоду Російської імперії {18}.
- Папір: ручної роботи верже.
- Примітки: включає індекс. Частина сторінок книжкового блоку нерозрізані.
- Детальніше про автора та видання: Йоганн фон Воверн (Wowern, Johann von; лат. Woverius, Ioannis) (1576-1636) – німецький політик, юрист, радник, класичний філолог і драматург. Європейські гуманісти розглядали його як відомого вченого, лінгвіста та космополітичну людину. Представлена робота, з присвятою магістрату та жителям Антверпена, є панегіриком Альбрехту VII Австрійському, який був штатгальтером (намісником) Іспанських Нідерландів з 1595 р., а з 1598 р. співправителем Іспанських Нідерландів разом зі своєю дружиною Ізабеллою Кларою Євгенією – "Ad belgicae principes".

Quod enim præstabilius aut pulchrius
DEI munus, quam casti et sancti
DIVISQ. simillimi PRINCIPES?

Plin. Paneg. Traian.

IOANNIS WOVERI

Antuerpiensis

PANEGYRICVS

SERENISSIMIS
BELGICÆ PRINCIPIBVS
scriptus.

SI quantam sæculo læti-
tiam, SERENISSIMI
PRINCIPES, hæc quie-
scentis BELGI vestri fa-
cies conciliet, ingenio assequi, at-
que styli officio designare quis-
quam posset; sanè is præteriti tem-
poris in comparisonem, futurí-
que æui in exemplum, grande &
duraturum monumentum procu-
deret. Cùm enim nisi multo tem-
pore, sensimque crescentibus mo-
mentis,

- Автор: Scribanus, Carolus.
- Заголовок: Caroli Scribanl e Societate Iesv Antverpia. (Частина 1).
Caroli Scribanl e Societate Iesv Origines Antverpiensivm.
(Частина 2)
- Видавець, рік: Antverpiæ : Ex officina Plantiniana, Apud Ioannem Moretum.
M.DC.X. Superiorum permissu. [1610].
- Сторінки: [8], 146, [2], 24; 172, [4].
- Стан: задовільний.
- Дефекти: часткові пошкодження корінця.
- Розмір: 255x175 мм (8°).
- Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра світло-жовтого відтінку. Корінець гладкий, на 4 бинти, напис чорнилом автора та назви. Обріз книжкового блоку – залишки коричневого кольору.
- Титульний лист: чорна фарба. До кожної частини окремі титульні листи.
- Друкарська рука з циркулем в декоративній рамці, девіз – “Labore et
марка: Constantia”. Розміщена на кожному титульному листі.
- Оформлення ініціали, кінцівки, маргіналії, використання кустод,
тексту: колонтитули; основна мова тексту – латинь, з розділом
– грецькою та івритом (вірші, підписані “L.S.” та “G.S.”).
Окремо вклеєні гравюри (7): ілюстрації, карти, плани.
- Провенієнції: зворот обкладинки – екслібрис університету австрійського
періоду {16}, на звороті титульної сторінки – печатка
бібліотеки університету австрійського {3} та радянського
періодів {4}, помітка олівцем “23/ XII 90 Kauf Bidermann
Graz”{22}. Помітки чорнилом: на форзаці – “In Bibliotheca
Academ. Pragensis***” {23}; на авантитулі – “de Carolo
Scribanio Bruxelles 1561 nasco Antverpio 1629***” {24}. На
зворотах кожної вклеєної гравюри – печатка бібліотеки
університету австрійського періоду {3}.
- Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.
- Примітки: включає індекс. Видання у формі видавничого конволюту:
2 частини в 1 томі. Помилки пагінації в ч. 2: стор. 161
пронумеровано як 157, с. 164 пронумеровано як 156.
- Детальніше Скрибані Чарльз (лат. Scribanus, Carolus) (1561-1629) –
про автора та бельгійський єзуїт, гуманіст, політик, викладач. “Antver-
видання: pia” та “Origines Antverpiensivm” прославляли Антверпен
- різні аспекти життя, від освітньої системи та звичок
громадян до їжі та одягу. У другій частині простежується
династична, церковна та особливо монастирська історія.

CAROLI SCRIBANI E SOCIETATE IESV ORIGINES ANTVERPIENSIVM.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
M. DC. X.
Superiorum permissu.

INDEX TITVLORVM.

1. Educatio.	pag. 2
2. Cibus, somnus, vigilia, corporis cura.	4
3. Exercitatio varia.	7
4. Celi mutatio, linguarum cognitio.	9
5. Vestitus, morum grauitas, corporis compositio.	11
6. Nobilitas.	14
7. Opes, & in iis animi.	17
8. Mercium orbe toto aduectarum varietas.	22
9. Pecuniaria negotiatio.	26
10. Orbis delicta, & in earũ vſu moderatio. Nauium frequentia.	29
11. Artes Mechanicæ.	30
12. Ars Piſtoria.	31
13. Sculptoria, Calatoria, Inciſoria ars.	40
14. Ars Typographica.	43
15. Ars Architeſtonica.	45
16. Aqueductus, Anthleæ, machina Creſibica.	56
17. Ingenium, Iudicium.	60
18. Eruditio, litterarum amor.	69
19. Temperantia, in cibo, in potu.	74
20. Caſtitas.	79
21. Liberalitas.	83
22. Sermo. Fides in verbis.	96
23. Animi robur.	97
24. Refellitur criminatio de occupatã ab Iberis vrbe.	104
25. Militare robur.	113
26. Hereſeos nota deterſa.	118
27. Pietas, & in Deum cultus.	131

CAROLI SCRIBANI SOCIETATIS IESV ANTVERPIA.

ANTVERPIAM dabo. Faue DEI
MATER, æternæ huic Vrbi Diua
Tutelar. Faue,

*O decus, ò fama meritò pars maxima
noſtra,*

*Da facilem curſum, atque audacibus annue cœptis;
Te namque ſine nil altum mens inchoat.*

Sed & tibi honoriq; tuo, ingens hoc laudũ pelagus
Ingredior, ſanctos auſus recludere fontes.

Neque hîc ego vos

— per ambages & longa exorſa tenebo.

rem dabo. Nemo proinde diuidua fluentia, quæ
mœnibus circumfuſa præſidium, infuſa præbent
commercium; nemo marmora, aut variarum
rupium cruſtas, nemo per Æthiopicos ſcopulos,
ſaxa furfurem mentientia, purpureo fucata ſperet
conchylio: nemo criſpis toroſiſque erroribus
maria ludentia; nemo Druonem Antigonom,
Brabonem, Ambiuaritos, aut Aduaticum Cym-
bricum genus, exſpectet. Antuerpiam dabo,

Et magnos membrorũ artus, magna offa, lacertoſq;.

A reli-

Автор: Marcellus, Nonius.

Заголовок: Nonii Marcelli nova editio Additvs est libellvs Fvlgentii De prisco sermone, & notæ in Nonium & Fulgentium.
Уніфікована назва - De compendiosa doctrina.

Видавець, рік: Parisiis : Ex Officina Hadriani Perier, M.DC.XIII [1614].

Сторінки: [16], 212, [4]; 568, [4].

Стан: задовільний.

Дефекти: відсутні форзаци, деформована палітурка.

Розмір: 165x105 мм, (16°).

Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра світло-жовтого відтінку. Корінець гладкий, на 4 бинти, напис чорнилом автора та назви. Обріз книжкового блоку – залишки синього кольору.

Титульний лист: чорна фарба.

Друкарська рука з циркулем, девіз – “Labore et Constantia”. Розміщена на титульному листі.

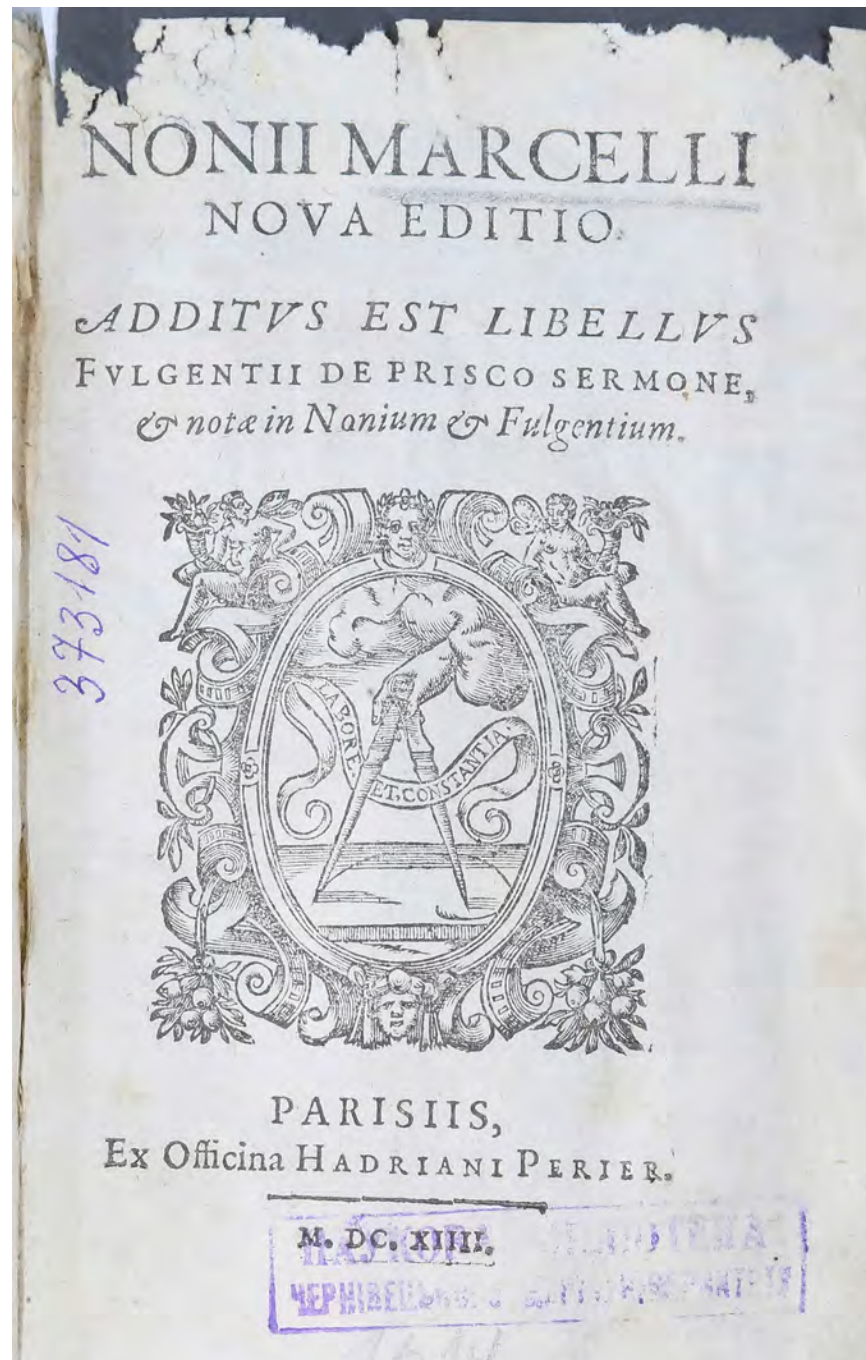
Оформлення ініціали, заставки, кінцівки, маргіналиї, верхні колонтитули; тексту: мова тексту – латинь.

Провенієнції: на титульному листі і на с. 17 – печатка бібліотеки університету радянського періоду {4}.

Папір: ручної роботи верже.

Примітки: включає індекси. 2 частини в одному томі: “Ad nonium marcellum note” та “Nonii Marcelli Peripatetici Tibvticensis De compendiosa Doctrina per literas ad filivm de proprietate sermonvm”. Недостовірний плантен.

Детальніше про автора та видання: Ноній Марцелл (Nonius Marcellus) (I-а пол IV ст. н.е.) – давньоримський граматик, вів життя мандрівного філософа. Основним твором, який зберігся до нашого часу, є “De compendiosa doctrina” в 20 книгах, щось на кшталт словника з латинської граматики та літератури часів Римської республіки. Праця складається зі слів, короткого визначення та цитат авторів, що використовують це слово. Також тут надаються старовинні слова, їх визначення, тлумачення. Перші 12 книг граматично організовані довкола слів чи форм слів, а решта вісім за тематикою, наприклад, одяг, зброя, їжа тощо. Це один із трьох основних латинських словників, що збереглися з античності. Під заголовком “Nonii Marcelli nova editio Additvs est libellvs Fvlgentii De prisco sermone, & notæ in Nonium & Fulgentium” твір Нонія було видано 25 раз в період між 1614 та 1650 pp.

LECTORI SAL.

NONII Marcelli nouam editionem damus tibi, benigne Lector, scribtoris neque ab eruditione, neque a iudicio, neque a diligentia commendandi, & quo Latinitas facile carere posset, si eos tantum auctores laudasset, quorum opera ad nos peruenerunt; ut mirari subeat tam imperitum auctorem citatum aliquoties a doctissimo Grammatico Prisciano, Et propagatum per bibliothecas meliorum seculorum, quibus tedium fuit describere optimos quosq; & utilissimos scribtores, qui tum exstabant: sed postquam ij describentium incuria perierunt, qui suo nomine vix tanti erat ut legeretur, idem sane merito obtinuit ut & describeretur

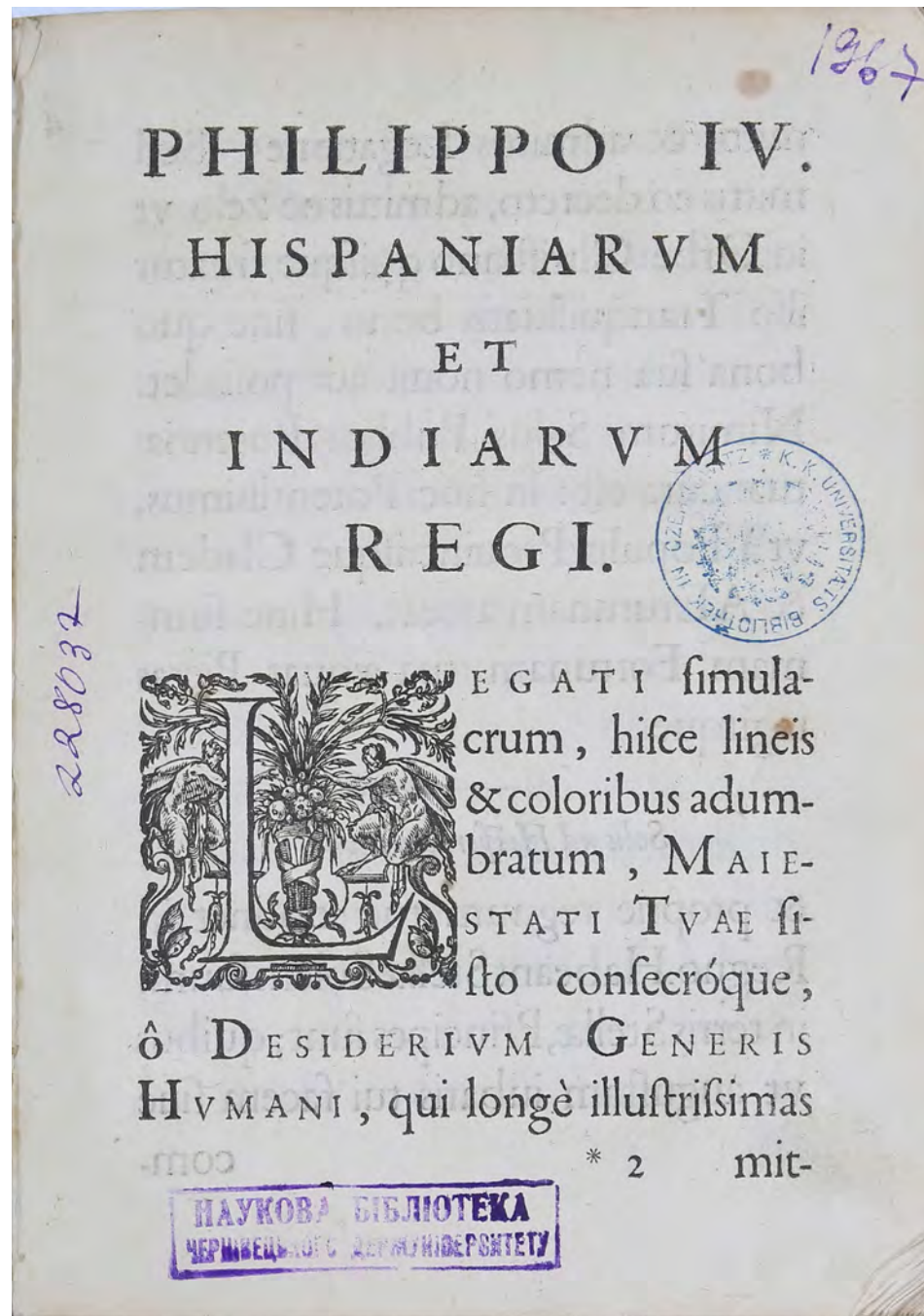

NONII MARCELLI
PERIPATETICI TIBVRTICENSIS
DE COMPENDIOSA DOCTRINA
per literas ad filium.

DE PROPRIETATE SERMONVM.

SENIVM est tedium & odium; dictum a senectute, quod senes omnibus odio sint & tadio. Cæcilius in Ephesione;
10 Tum in senectute hoc deputo miserrimum,
Sentire ea etate eum ipsum esse odiosum alteri.
Nam etatem malam senectutem veteres dixerunt. Plaut. Menæchmis: --- Consitus sum
15 Senectute, onustum gero corpus, vires Reliquere; ut etas mala est, merx mala est ergo.
Accius Amphitr. An mala etate mauius male mulcari exemplis omnibus?
30 Turpilius Philopatro: Miserum puto, si etiam istuc ad malam etatem accessit mali.
Pacuvius Peribœa:
Parum est quod te etas male habet, ni etiam hic ad malam

- Автор: Marselaer, Fredericus de.
Заголовок: Frederici de Marselaer equitis Legatus libri duo. Ad Philippum IV Hispaniarum Regem.
Видавець, рік: Antverpiæ, Ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti, M.DC. XXVI [1626].
Сторінки: [18], 500, [26].
Стан: задовільний.
Дефекти: відсутній титульний лист.
Розмір: 215x155 мм (8").
Палітурка: матеріал палітурки – цупкий картон, блідо-коричневого відтінку. Корінець на 4 бинти.
Титульний лист: відсутній
Друкарська рука з циркулем, девіз – “Labore et Constantia”. Розміщена в кінці книги, разом з інформацією про видавництво.
Оформлення ініціали, використання кустод, верхні колонтитули; мова тексту – латинь.
Провенієнції: зворот обкладинки – екслібрис університету австрійського періоду {3}, на 2 с. – печатка бібліотеки університету австрійського {2} та радянського періодів {4}, помітка чорнилом “1967”. На 17 с. – печатка бібліотеки університету радянського періоду {4}. На 101 с. печатка бібліотеки університету австрійського періоду {2}.
Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.
Примітки: включає індекс.
Детальніше про автора та видання: Фредерік ван Марселер (Frederik van Marselaer; Frédéric de Marselaere; лат. Fredericus de Marselaer) (1584-1670) – бельгійський юрист та політик, займав різні чиновницькі посади у магістраті Брюсселя, а також був його мером у XVII ст. Марселер відомий як автор трактату про дипломатію та послів. Для помпезного, педантичного Марселера ідеальний посол повинен бути дуже благородним за походженням, дуже багатим і досконалим у лицемірстві та брехні. Представлене в каталозі видання є другим, а перше було опубліковане в 1618 р. під назвою “Khrυkeion, sive legationum insigne”. Наступні видання під назвою “Legatus libri duo” – були опубліковані у 1644, 1663 та 1666 рр. Друге видання містить присвяту королю Іспанії Філіпу IV.

LECTORI.

NE praesens otium aliter quam
velis loces, Lector, scriptio-
nis huius usum & scopum habe.
Nihil hic mendaci sponde-
bo titulo, quod bonâ fide non
exsoluam. imò quidquid id fuerit, ne meo quidem
iudicio defnietur: ad tuum appello. LEGATI
munus arduum, angustum, examinare & in-
signire studium fuit; paucorum antehac manu
tractatum, paucorum ingenio expolitum. Res au-
tem spectari potissimum & sectatus sum: utq;
validius exprimerem, methodo differere placuit;
eo ceterum contextu, cui nonnihil constet nervorum
& medulla, plus tamen fiducia quam cura: hoc ni-
mirum sine, ut calamus usui, non usus calamo
subseruiret. Quod ausus sum, exemplo *Vetustatis*

FREDERICI DE MARSELAER EQVITIS LEGATVS.

LIBER PRIMVS.

DISSERTATIO I.

Imperium & Administratio.

VNUM inter omnes eminere, magnum
est: ab vno regi plures, quodammodo
diuinum. Illud, nomine & splendore
Principis, hoc, ingenio & imperio conti-
netur. Nomen quidem splendorque,
fortune; ingenium imperiumque, sapien-
tiæ opus est. Sed vtrumque etsi partim magnitudine, par-
tim diuinitate eximium; auxilio atque ministerio indi-
get. Sic toti naturæ, Solis iubar sufficit: & plura tamen
sidera tantum excipiunt lumen ac dispensant, dispari gra-
du, virtute, munere. Deus ipse quo nihil est maius, sine
quo nihil est omnino magnum, dum potest omnia, non
omnia tamen per se agit: naturâ tamquam ministrâ, &
rerum causis secundis, tamquam instrumentis decreto-
rum suorum vitur, ad conseruationem, ordinem & or-
natum vniuersi. Princeps quisquis est, hominibus impe-
rat,

- Автор: Hugone, Hermanno.
- Заголовок: De militia equestri antiqua et nova ad regem Philippum IV. Libri quinque auctore Hermanno Hugone Societ. Iesu.
- Видавець, рік: Antverpiæ, Ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti, M.DC. XXX [1630].
- Сторінки: [4], 344, [5].
- Стан: задовільний.
- Дефекти: часткові пошкодження палітурки.
- Розмір: 315x200 мм (4°).
- Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра світло-жовтого відтінку. Корінець гладкий, залишки паперової етикетки з написом чорнилом автора та назви. Передня і задня кришка палітурки – по 2 отвори для шнурів-зав'язок. Обріз книжкового блоку – світло-червоного кольору.
- Титульний лист: фронтиспис з назвою книги, автором, інформацією про видавця, зображення військових вершників. Гравюра авторства Корнелія Галле (Corn. Galleus sculpsit.).
- Друкарська марка: рука з циркулем, девіз – “Labore et Constantia”. Розміщена в кінці книги.
- Оформлення: ініціали, кінцівки, використання кустод, верхні тексту: колонтитули; мова тексту – латинь. Ілюстрації в тексті та окремо вклеєні гравюри, таблиця.
- Провенієнції: зворот обкладинки – екслібрис університету австрійського періоду {3}, на звороті титульної сторінки – печатка бібліотеки університету австрійського {3} та радянського періодів {4}, помітка олівцем “З. II. 04 F Meyer in Leipzig. Kat. 51. № 1429”{25}. На 17 с. – печатка бібліотеки університету радянського періоду {4}. На 101 с. та на зворотах кожної вклеєної гравюри – печатка бібліотеки університету австрійського періоду {3}.
- Папір: ручної роботи верже.
- Примітки: включає індекс.
- Детальніше Герман Гюго (1558-1629). Бельгійський священик-єзуїт, про автора та капелан іспанських військ у Нідерландах. Книга вийшла видання: після смерті автора та є рідкісним давнього посібника з правил, тактики, поводження з кавалерією. Витончені гравюри із зображенням тактичних формувань, де кожен вершник представлений індивідуально, деякі гравюри містять їх понад тисячу. Текст відкривається обговоренням використання слонів та верблюдів у стародавній війні.

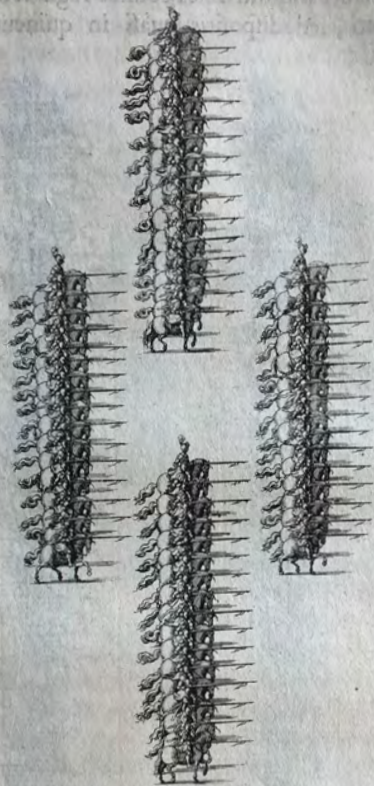
Veteres, quod sciam, equiti spatium non definierunt, nisi quod Ælianus lib. de Aciebus insinuet esse debere longitudinem equi ipsius. ait enim, ideo *equestres acies illas quadratas esse optimas, quæ duplicem numerum habent in longum, & simplicem in altum.* Verbi gratiâ, equos octo in longum, quatuor in altum. Etenim longitudo equi à capite ad caudam, respectu suæ latitudinis, plus spatij in altum tenet, pluresq; equi per *Iuga* ordinantur quàm per *Versus* eiusdem magnitudinis. Aspice:

Hic ob longitudinem quaterni tantum equi ordinantur in altum, à fronte ad tergum Versu quolibet, tamen octoni sunt in singulis Iugis ob latitudinem minorem. Sic acies, quoad figuram, quadrata est, etsi numerus Iugi duplex sit præ numero Versus.

Monet præterea Walhausius, docendum esse equitem, qui inter eundem aut currendum è Versu faciat Iugum, & contra è Iugo Versum, qui se evolvere debeat in dextram aut lævam. Quæ præscripta iam attulimus ex Æliano.

Flaminius à Cruce frequenter inculcat ordinum observationem,

Hæc singula Iuga diuidi possunt in bina equitum octonum, disponique aut post inuicem, aut lateribus aduersis, vt iam explicatum.

Kk 2

Ter-

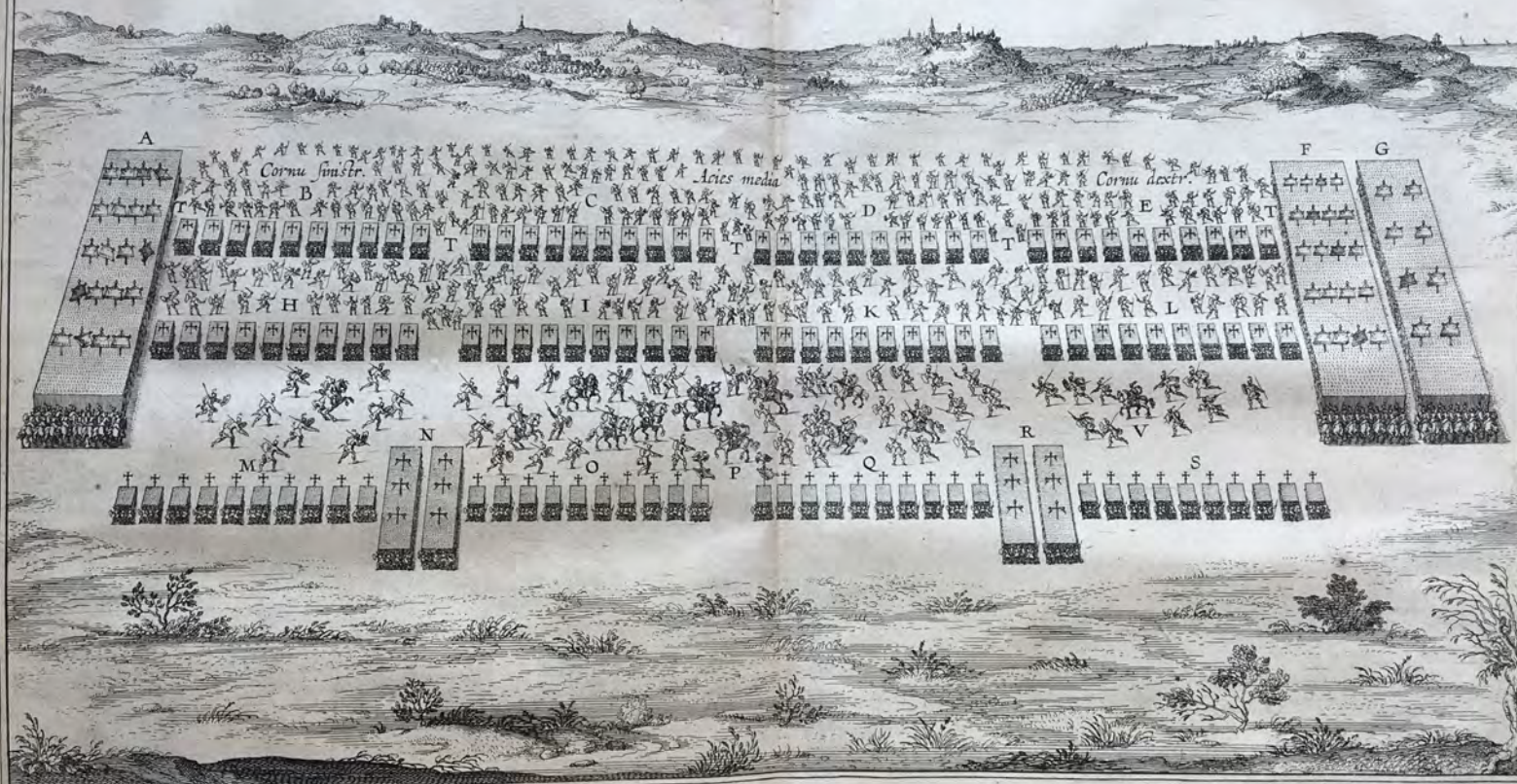
ACIES DEFENSIVA WALHAVSII.

Page. 274.

IVSTI LIPSI ICONISMVS ACIEI VETERIS.

Fig. 1. Pag. 298.

A. Equites sociorum, vtriusque cornu, viginti Turmae.
 B. Hastati sociorum Alae sinistrae.
 C. Hastati legionis secundae.
 D. Hastati legionis primae.
 E. Hastati sociorum Alae dextrae.

F. Equites Romani, Turmae viginti vtriusque legionis.
 G. Equites Extraordinarij, vtriusque cornu Turmae octo.
 H. Principes sociorum sinistri.
 I. Principes legionis secundae.

K. Principes legionis primae.
 L. Principes sociorum dexteri.
 M. Triarij sociorum.
 N. Extraordinarij palites, cohortes duae.

O. Triarij legionis secundae.
 P. Imperator, circa eum Tribb. & cum tota equitum peditumque. Stat ante aquilas.
 Q. Triarij legionis primae.

R. Extraordinarij palites, ut ante, alterius Alae.
 S. Triarij sociorum.
 T. Velites sparsi ante et per intervalla.
 V. Legatus qui praestitit cornui.

Автор: Massariae, Alexandri.

Заголовок: Alexandri Massariae Vicentini, antiq. et celeb. Gymnasij Patauini doctoris primarij, Opera medica : quibus methodus ac ratio cognoscendi et curandi totius humani corporis morbos, ad natuam genuinamque Hippocratis & Galeni mentem verè optimèque instituitur. Subiiciuntur tractatus quatuor utilissimi, De peste, De affectibus renum & vesicae, De pulsibus, & De vrinis... Уніфікована назва – Opera medica.

Видавець, рік: Lugduni : Sumptibus Ioannis-Amati Candy, M.DC.XXXIV [1634].

Сторінки: [8], 865, [37].

Стан: задовільний.

Дефекти: часткові пошкодження палітурки.

Розмір: 360x225 мм (2°).

Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра світло-жовтого відтінку. Корінець на 6 бинтів, напис чорнилом – автор, назва, шифр книги. Передня і задня кришка палітурки – по 2 отвори для шнурів-зав'язок; посередині орнаментальне тиснення під суперекслітріс. Обріз книжкового блоку – світло-червоного кольору.

Титульний лист: чорна та червона фарба.

Друкарська рука з циркулем, без девізу, на фігурній рамі спереду текст – “Ariston Metron”. Розміщена на титульному листі.

Оформлення ініціали, заставки, кінцівки, маргіналії, використання кустод, верхні колонтитули; мова тексту – латинь. Текст в дві колонки.

Провенієнції: на титульному листі печатки – “Biblioth.Bremensis” [22]; “Societas medica Bremana” [22] та печатка бібліотеки університету радянського періоду [4], яка повторюється на 17 с.

Папір: ручної роботи верже.

Примітки: включає індекс. Пропущена нумерація сторінок 280-289. Розділ “De collegiandi seu consultandi ratione, liber octavus”, на 2-х листах, має повторну нумерацію 487-490, яка вставлена після оригінальної сторінки 490. Недостовірний плантен.

Детальніше про автора та видання: Алессандро Массарія (Alessandro Massaria) (1510-1598). Італійський лікар і фізик. Один з головних реставраторів грецької медицини та прихильник давньогрецького лікаря Галена. Підготував один з найкращих описів епідемії чуми, яка спустошила Італію з 1575 по 1580 рр. Представлене видання включає праці з медицини.

Автор: Lipsius, Justus.

Заголовок: Ivsti Lipsi v.c. Opera omnia, postremvm ab ipso avcta et recensita: Nvnc primvm copioso rervm indice illustrata. [1]. Tomus Secundus. Уніфікована назва – Opera omnia.

Видавець, рік: Antverpiæ, Ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti, M.DC. XXXVII [1637]. Cvm Privilegiis Cæsareo & Principvm Belgarvm.

Сторінки: [16], clx, 477, [1]; 542, [4].

Стан: задовільний.

Розмір: 375x250 мм (2°).

Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра світло-жовтого відтінку. Корінець на 5 бинтів, напис чорнилом – автор, назва, номери томів. Обріз книжкового блоку – синього кольору.

Титульний лист: чорна фарба. Окремі титульні листи кожного тому. Титульний лист до 1 тому – алегорична гравюра, з назвою видання усередині кам'яної арки. На арці розміщений медальйонний портрет автора. По обидва боки портрету – уособлення філософії та політики. Титульний лист до 2 тому – чорна та червона фарба. Найвні шмуцтитули окремих творів що входять до складу томів.

Друкарська марка: рука з циркулем, девіз – “Labore et Constantia”. Розміщена на титульному листі 2 тому та в кінці кожного тому.

Оформлення тексту: ініціали, кінцівки, використання кустод, маргіналії, верхні колонтитули; текст у дві колонки; мова тексту – латинь, окремі фрагменти – грецька. Текст в дві колонки.

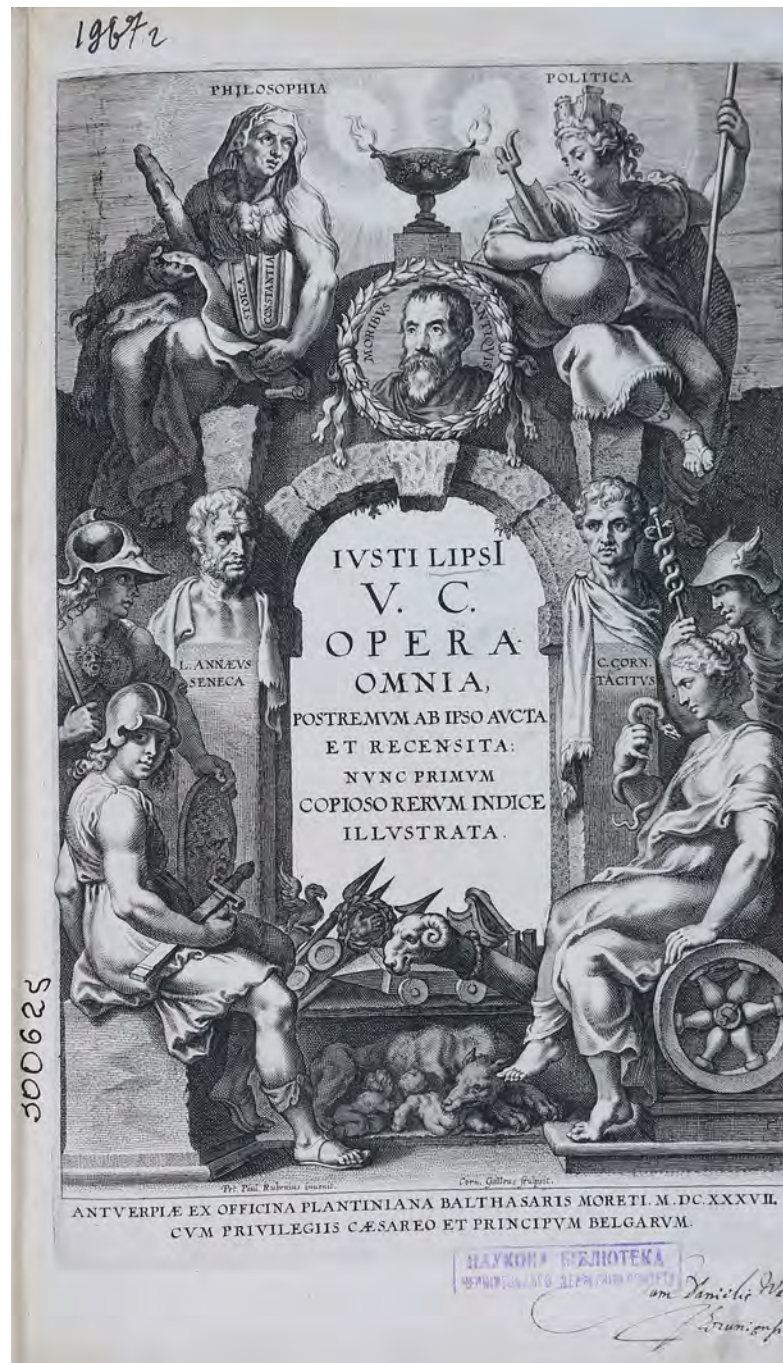
Провенієнції: на звороті обкладинки – дві фондові етикетки періоду Російської імперії [18], на титульному листі та на с. 17 – печатка бібліотеки університету радянського періоду [4], помітки чорнилом.

Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.

Примітки: включає індекси.

Конволюти: 1 і 2 томи в одній палітурці, з окремою пагінацією.

Детальніше про автора та видання: Юст Липсій (Joost Lips; лат. Justus Lipsius) (1547-1606) – нідерландський гуманіст, основоположник неостоїцизму. Відомий виданнями латинської прози та своїми теоріями щодо політики і моральності. Більшість його творів публікувалося видавництвом Плантена в Антверпені. “Opera Omnia” є одним з найперших посмертних повних збірників творів Липсія.

Sicut digiti in citharâ agrè & cum intentione initio ponuntur, ijdem postea ad chordas & numeros spontè veniunt: sic mens istis paullum affluenda. Tertium, vt Phrases & Verba meliora vndique assumas, & formes, vt sic dicam, cutem illam orationis tuæ externam. Atque hæc sanè præcipua hîc cura. quid vitandum? vitium agnatum Verborum delectui, nimia asperitas aut antiquitas. Quod in Comicis imitandis præcipuè mihi caue, & ne quid aut fœdum abijis dictio tua trahat, aut obsoletum. Nam vt imperiti pictores in facie exprimendâ, rugam, naui, verrucam facillè imitantur, indolem neglegunt, & ipsum vultu: sic sæpè adolefcentes rara aut exstantia verba excerptant, ingeniu omittunt & genium dictionis. Quæ autem verba fœdida? quæ iacent, repunt, è fœce vulgi & è triuijs sumpta, nec nisi iudicio discernenda. Quæ obsoleta? notæ duplicis: Naturâ & Opinione. Illa dixerim, quæ reuerà talia sunt: hæc, quæ sensu dumtaxat vulgi. Nam hodie ita inualuit, vt quidquid ignotum, nec tritum auri-

bus imperitorum, obsoletum censeatur, quamquâ ab optimis auctoribus petitur, & ab optimo illo auctore. Priora igitur aut planè vitabis, aut non nisi cum excusatione & interfectione vteris: ista etiam appetes, & intexes sermoni tuo tamquam gemmas. De quo toto genere, opportunitis monebo & instruem per exempla. Superest Imitatio vltima, siue Virilis: in quâ hoc præcipio, non tam exteriorem illum ornatum spectari debere, quàm virtutes & cultum internum: id est, Figuras, Imagines, Acumina, & ea quæ appellauimus Ornamenta. In quo vna cautio, vt cum oratio perfici iam incipiat & summa illi manus imponi, *quælibet* vitetur & Affectatio: infelix sanè vitium, & quod obrepat specie virtutis. Ea est, nimium cultus studium, & sige modo. Quod per te agrè videas aut vites: felix cui doctor hîc aliquis aut monitor amicus.

Hæc dictanda mihi nunc super Epistolis censui: cum fructu nonnullo eorum, spectro, qui audierunt, vireor vt exiguo, qui tantum legent.

ΕΚ ΤΩΝ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΞ ΔΕΜΕΤΡΙΟΥ

ΦΑΛΗΡΕΩΣ

PHALEREI

ΔΕ

DE

ΕΡΜΕΝΕΙΑΣ

ELOCUTIONE.

ΕΠΕΙ δὲ ὁ Δημοκλῆς χαρακτήρ δίδωσι ἰσχυρότερον, καὶ περὶ αὐτοῦ λέγει μὲν. Ἀρτεμιὸν μὲν εἶναι, ὁ δὲ τὰς Ἀριστοτέλους ἀναγράφας Δημοκλῆς, φησὶν, ὅτι δὲ ἐν τῷ αὐτῷ τῷ διαλόγῳ τὸ λεγόμενον ἐστὶν Δημοκλῆς. Εἶναι γὰρ τὸν Δημοκλῆν, οὗτον γὰρ ἐπεὶ μὲν ὁ δὲ διαλόγῳ. Καὶ λέγει μὲν πῶς ἴσως, ἐμὲν ἅπαν. Δὲ γὰρ ὑποκαταστάσθαι πῶς μάλιστα ἐστὶν Δημοκλῆς ὁ μὲν γὰρ, μιμητὰς αὐτοῦ διαλέγοντα ἢ δὲ, γράφοντα δὲ δόξαν πέμπεται πρὸς πᾶσι. Τίς τοῦ εἶναι αὐτὸν διαλέγοντα πρὸς φίλον, ὡς περὶ ὁ Ἀριστοτέλης πρὸς Ἀντίπατρον, ὡς περὶ Φυλάκῳ γράφοντα ὁ γράφοντα, φησὶν. Εἰ δὲ περὶ ἀπάσης οἰκῆς τὰς φύλας ἐστὶν, ὡς μὴ καταγεῖν, δὴλον ὡς τοῖς γε

QUONIAM verò est Epistolicus character Exilitate indiget, etiā de ipso dicemus. Artemo igitur, is qui Aristotelis epistolas collegit & emulgauit, ait eodem modo oportere Dialogū & Epistolas scribi. Esse enim epistolam quasi alteram Dialogi partem. Et aliquid quidem dicit, non tamē omnia. Oportet enim epistolam paullo magis adornari est quasi exstrui quā Dialogū. Iste enim imitatur neglegenter est ex tempore dicentem: illa autem scribitur, & aliquomodo mittitur quasi donū. Quis igitur ita sermocinetur cum amico, sicut Aristoteles ad Antipatrum, super sene quodā exsule, scribens ait? Si verò ad omnia exsilia iste ita abiit, vt non redeat: manifestum est, quod

non est

quod

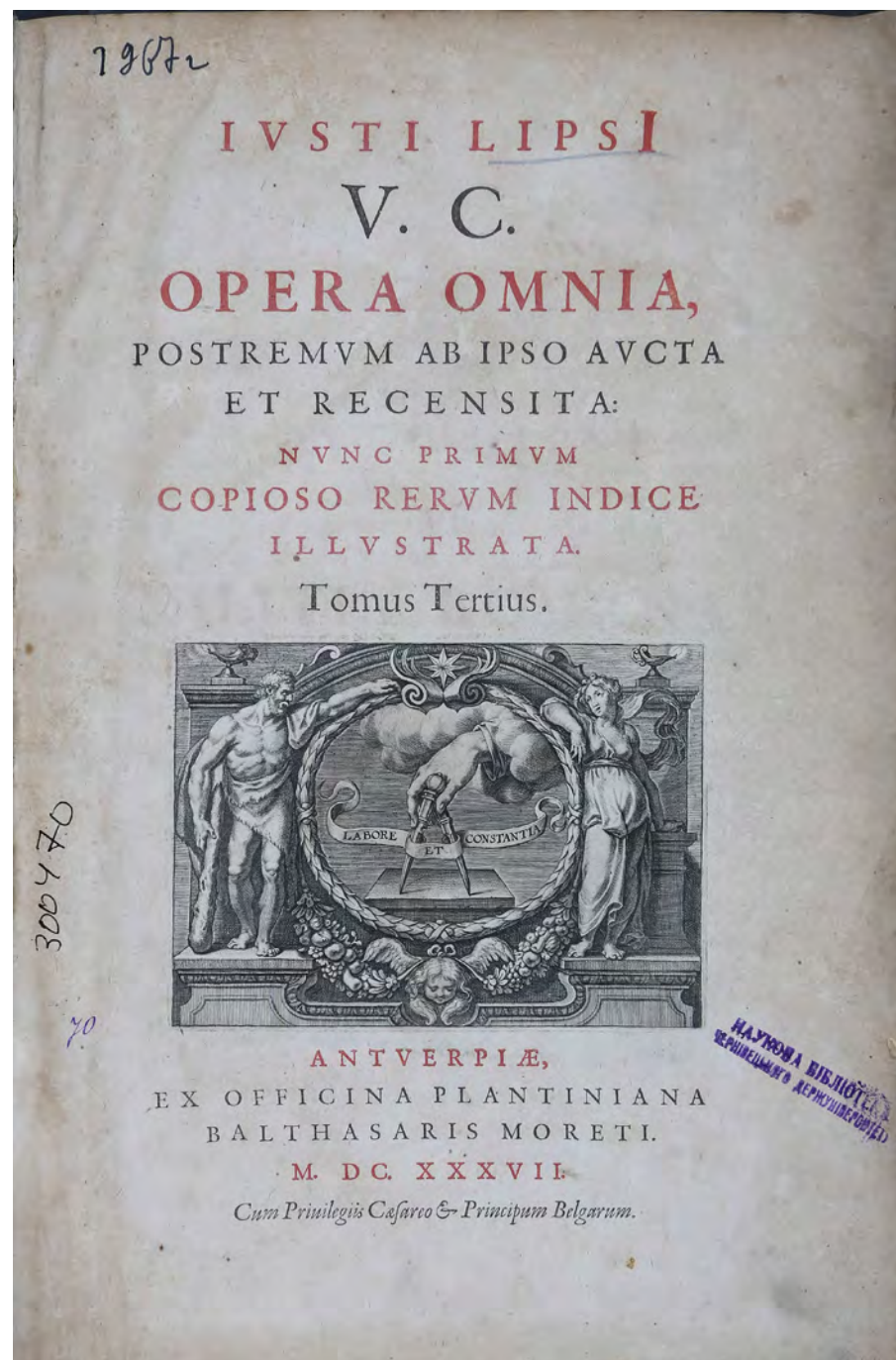

Cum peteret VIRTVS, DOCTRINA, MODESTIA, sculpi, Mente, animo, vultu LIPSIVS inslar erat: LIPSII animum, mentem, vultum dum ætæ laborant Exprimere, in celum se TRIAS ista deit. Quid faceret sculpsit, quæ ludit amabilis error? Scûla, ne erraret, sculpsit vtrumque manus. Placite, secure, nunc GLORIA, FAMA coronas, Inuolam præbibus VIRGO MODESTIA premit.

Thodorus Galleus delinavit et sculpsit.

H. R.

- Автор: Lipsius, Justus.
- Заголовок: Ivsti Lipsi v.c. Opera omnia, postremvm ab ipso avcta et recensita: Nvnc primvm copioso rerum indice illustrata. Tomus Tertius. Уніфікована назва – Opera omnia.
- Видавець, рік: Antverpiæ, Ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti, M.DC. XXXVII [1637].
- Сторінки: 797, [2].
- Стан: задовільний.
- Дефекти: часткові пошкодження палітурки, корінця.
- Розмір: 400x260 мм (2°).
- Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра світло-жовтого відтінку. Корінець на 6 бинтів, з написом чорнилом. Передня і задня кришка палітурки – по 2 отвори для шнурів-зав'язок; посередині орнаментальне тиснення під суперекслібрис. Обріз книжкового блоку – залишки коричневого кольору
- Титульний лист: чорно-червона фарба. Наявні шмуцтитули окремих творів що входять до складу тому.
- Друкарська рука з циркулем, девіз – “Labore et Constantia”. Розміщена марка: на титульному листі та в кінці книги.
- Оформлення ініціали, кінцівки, використання кустод, маргіналії, верхні тексту: колонтитули, ілюстрації (в тексті, посторінкові та вклеєні); мова тексту – латинь, окремі фрагменти – грецька. Текст в дві колонки.
- Провенієнції: на звороті обкладинки – екслібрис “I. P. Erman. M.D.S.E.”[24], фондова етикетка періоду Російської імперії [18]. На титульному листі та на с. 17 – печатка бібліотеки університету радянського періоду [4], помітка чорнилом “1967”.
- Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.
- Примітки: індекс в кінці кожного твору. Дублет видання (25, 26, 30).
- Детальніше Юст Лінсій (Joost Lips; лат. Justus Lipsius) (1547-1606) – про автора та нідерландський історик, філософ. Відомий виданнями латинської прози, особливо Тацита і Сенеки. Більшість його творів публікувалося видавництвом Плантена в Антверпені. Зокрема в 3 томі представлено трактат “De militia Romana libri quinque, commentarius ad Polybium”, про римську армію у відповідь на тексти Полібія, про військові питання, зокрема: вербування, зброя, бойовий склад, дисципліна. Трактат написано у формі діалогу.

DIALOG. VII.

De Ocreis obiter. tum ex professo & plenè
de Equitum armis.

Igitur & sinistram modò crux armat ab
hac, an ab aliâ causâ, aut more? Hæc ita
ex Vegetio: tamen de prisca, magis est, ut
crux utrumque fuerint tecti. Monumenta

gram: Αἰὶα, inquit, ῥήσας βορσῶν καὶ καλὰ
ἐκτείναντες ἡρώεα χαλκῶς ἀμὲν ποταχέου ὑπὸ
πύρι. Τα δὲ φέροντα βέντα πρὸς δένδρα, ὡς καὶ δε-

cat. Symphonia, inquit, τινὲς ἀπὸ καλῶν ὀργάνων
καυμῶν, ex utraque parte pelle extensa, quam
virgulis hinc & inde Musici ferunt.

DIA-

592

IVSTI LIPSI

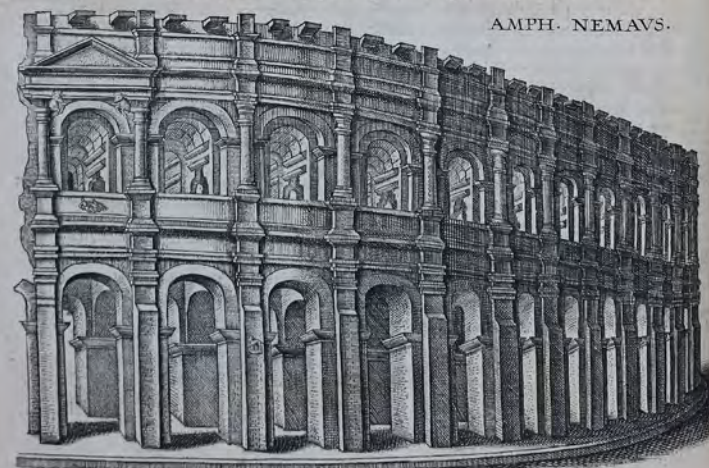
CAPVT V.

De Amphitheatro Nemaufensi.

Nema-
usen
et
inter
vallis.

NOTI hoc nominis & celeberrimi, non per
Galliam solum, sed per Europam. Et
credunt multi, eximium etiam olim opus
fuisse: non ego, qui scio maiora multo &
operosa magis habuisse Lugdunum, Vien-
nam, & nobiles illas Galliarum vides. Præ
quibus, quid Nemausus? Nomen tamen non
iniuriâ retinet: quia & pulchrum est quod

fatis sit, & integrum magnâ parte. Quando
vel à quo structum, nescimus: nec nugari
mihi aut rixari iterum cum aliis lubet. Hoc
reperio notâ dignum, olim à Gothis loco
arcis habitum, & contra vim firmatum.
Rodericus Toletanus id notat in rebus Hi-
spaniæ, lib. III. cap. VII. appellatque
Presidium Arenarum. Formam eius dimidiatam
hic adpono. cetera vide & quare apud
Iohannem Poldum Albenatem, in libro
quem inscripsit Antiquitates Nemaufi.

Автор: Lipsius, Justus.

Заголовок: Ivsti Lipsi v.c. Opera omnia, postremvm ab ipso avcta et recensita: Nvnc primvm copioso rerum indice illustrata. Tomus Tertius. Уніфікована назва – Opera omnia.

Видавець, рік: Antverpiæ, Ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti, M.DC. XXXVII [1637].

Сторінки: 797, [3].

Стан: задовільний.

Дефекти: часткові пошкодження палітурки.

Розмір: 370x240 мм (2°).

Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра коричневого відтінку. Корінець на 6 бинтів, тиснення позолотою – автор, назва, номер тому й орнамент. Обріз книжкового блоку – залишки червоного кольору.

Титульний лист: відсутній. Наявні шмуцтитули окремих творів що входять до складу тому.

Друкарська рука з циркулем, девіз – “Labore et Constantia”. Розміщена марка: в кінці книги.

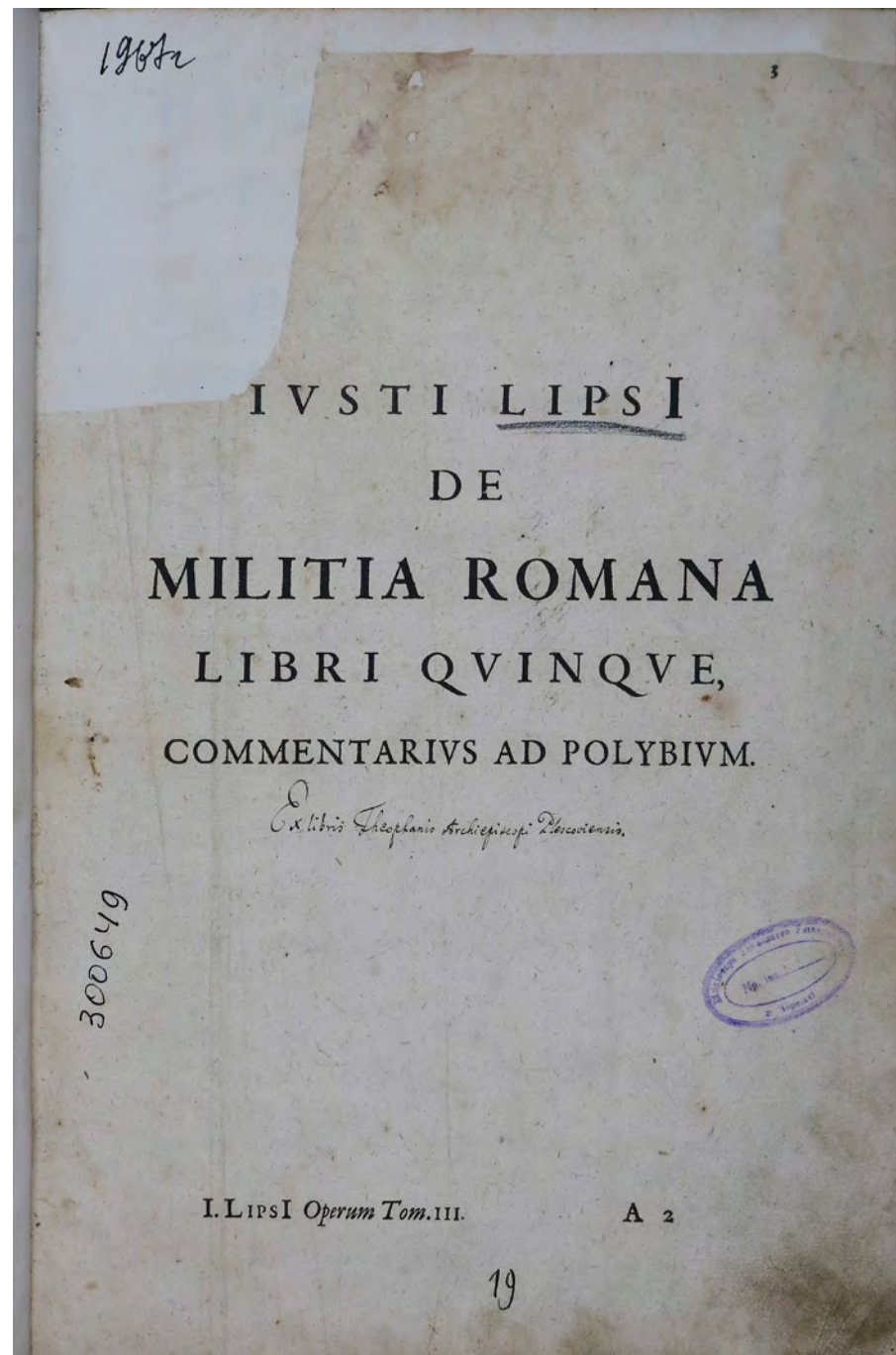
Оформлення ініціали, кінцівки, використання кустод, маргіналії, верхні тексту: колонтитули, ілюстрації (в тексті, посторінкові та вклеєні); мова тексту – латинь, окремі фрагменти – грецька. Текст в дві колонки, іноді – в три.

Провенієнції: на шмуцтитулі першого твору та на с. 17 – печатка бібліотеки університету радянського періоду {4}, помітка чорнилом “1967”. На шмуцтитулі першого твору помітка чорнилом “Ex libris Theophanis Archiepiscopi Plescoviensis” {26}.

Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.

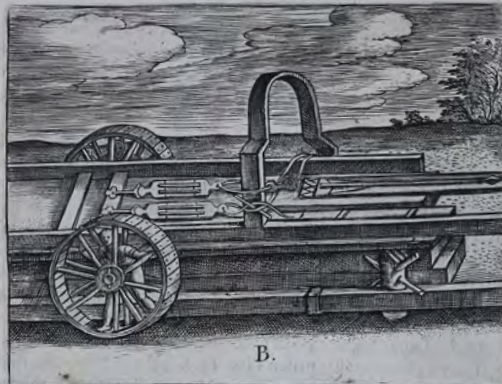
Примітки: індекс в кінці кожного твору. Дублет видання (24, 26, 30).

Детальніше Юст Лінсі (Joost Lips; лат. Justus Lipsius) (1547-1606) – нідерландський гуманіст, історик, філолог, філософ, основоположник неостойцизму. Відомий виданнями латинської прози, особливо Тацита і Сенеки. Більшість його творів публікувалося видавництвом Плантена в Антверпені. “Opera Omnia” є одним з найперших посмертних повних збірників творів Лінсія. Зокрема в 3 томі представлено трактат “De militia Romana libri quinque, commentarius ad Polybium”, про римську армію у відповідь на тексти Полібія, про військові питання, такі як вербування, зброя, бойовий склад, дисципліна. Трактат написано у формі діалогу.

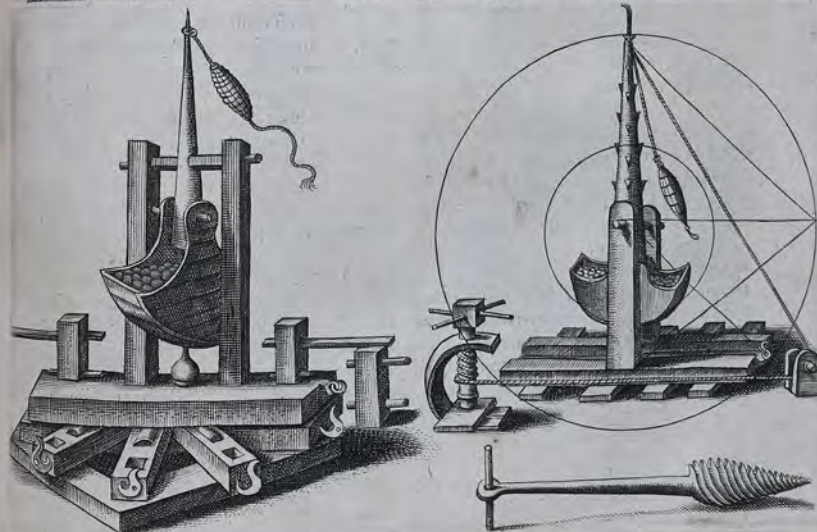
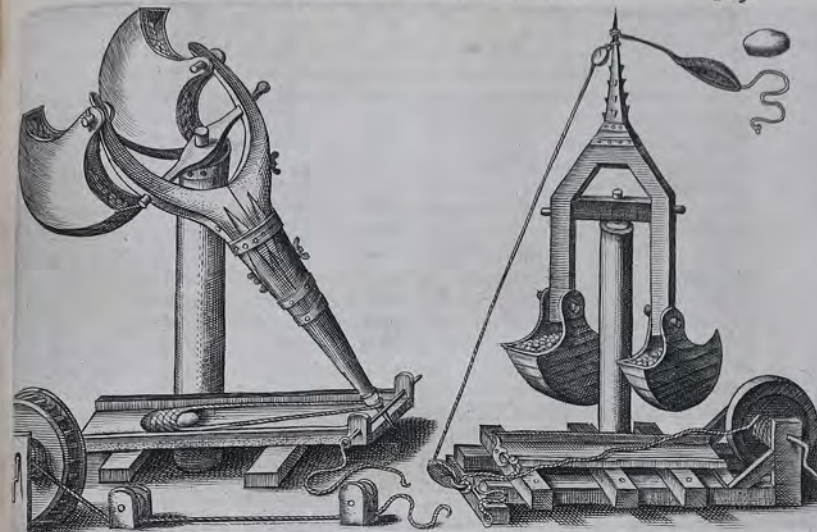
A.A. Duae figure, quas reperiri aiunt, aut certe alteram, in priscis monumentis, non mihi visam.

B.

B. B. Veritas hac in Notitia imperij exstat.

DIALOG. IV.

Scorpiones quid, & quo telo?

PEREGI, & te editorē, Lipsi, adspicio: ecquid mittis? Lips. Ego editor: bellē qui ipse depugnaui, & exercitus sum plus satis. Sed tamen si sim, nec mittam quidē, numeris nondum impletis. FVR. Omnibus, & lar-

giter, aut fallor. Lips. Scorpiones vbi sunt, vicini & adsimiles istis, adeo vt Ammianus misceat, & Ballistā (à te dictum) sic appellet? FVR. Si misceat, benē est: per mescifunto, non disiungo. Lips. Atqui debent Furi, debent: hoc age. A Catapultis primum Hirtius abiūgit, in bello Africo: Caesar in castris Scorpionum, Catapultarū, magnā vim habebat. Ille idem

Ec

à Bal-

Автор: Lipsius, Justus.

Заголовок: Ivsti Lipsi v.c. Opera omnia, postremvm ab ipso avcta et recensita: Nvnc primvm copioso rervm indice illvstrata. Tomus Tertius. Уніфікована назва – Opera omnia.

Видавець, рік: Antverpiæ, Ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti, M.DC. XXXVII [1637]. Cum Privilegiis Casareo & Principum Belgarum.

Сторінки: 797, [3].

Стан: задовільний.

Дефекти: часткові пошкодження палітурки.

Розмір: 375x240 мм (2°).

Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра коричневого відтінку. Передня і задня кришка палітурки посередині – залишки овального тиснення, під суперекслібріс, поділеного на чотири частини. Корінець на 6 бинтів; тиснення – автор, назва та номер тому. Обріз книжкового блоку – залишки червоного кольору.

Титульний лист: чорно-червона фарба. Наявні шмуцитули окремих творів що входять до складу тому.

Друкарська рука з циркулем, девіз – "Labore et Constantia". Розміщена на титульному листі та в кінці книги.

Оформлення ініціали, кінцівки, використання кустод, маргіналії, верхні текст: колонтитули, ілюстрації (в тексті, посторінкові та вклеєні); мова тексту – латинь, окремі фрагменти – грецька. Текст в дві колонки, іноді – в три.

Провенієнції: на форзаці та звороті титульного листа розмита печатка "Stadtbibliothek Magdeburg" [9], на титульному листі та на с. 17 – печатка бібліотеки університету радянського періоду [4], помітка чорнилом "1967". На звороті титульного листа – штамп "Nicht verleihsbar." [10]. Помітки чорнилом на форзаці. Внизу титульної сторінки помітка олівцем "2⁰ a 3⁴".

Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.

Примітки: індекс в кінці кожного твору. Дублет видання (24, 25, 30).

Детальніше Юст Липсій (Joost Lips; лат. Justus Lipsius) (1547-1606) – нідерландський гуманіст, історик, філолог, філософ, видання: основоположник неостойцизму. Відомий виданнями латинської прози, особливо Тацита і Сенеки, та своїми теоріями щодо політики і моральності. Зокрема в 3 томі представлено трактат "De militia Romana libri quinque, commentarius ad Polybium", про римську армію у відповідь на тексти Полібія, про військові питання, такі як вербування, зброя, бойовий склад, дисципліна. Трактат написано у формі діалогу.

item appellari. quod verum est: & de utroque
Isidorus: Balteus dicitur non tantum quo cin-
gimur, sed etiam à quo arma dependent. Ab
hac similitudine zona illa celestis, Balteus Manilius
Sed nitet ingenti stellatus balteus orbe.

Hunc autem singulare milites ornabant, eoque
velut militaria precipua insigni superbiebant. Bul-
lis honeflari plerumque solent, ex argento, auro, in-
terdum & gemmis. Inde Varro Balteum format,
quod cingulum è corio habebant bullatum.
Virgilius de illo Pallantis:

— notis fulserunt singula bullis.

Calpurnius in Bucolicis:

Alternat vitreas lateralis cingula bullas.

Cingulam dicit, novo genere, vi & glossa: Co-
sio, cingula, balteum, cingulum. Bulla autem
iste quid, ex Isidoro discat: Bulla, inquit, quod
similes sint rotunditate bullis, quæ in aqua ven-
to inflantur. Et tales Plauto sunt:

Iulian' bullas has foribus dan in splendorem?

Item Ciceroni in Verrem. Sed illa forium ex are,
& vi capita clauorum: hæ meliore, vi dixi, me-
tallo. Linius de Samnitibus: Auratæ vagina, au-
rata baltea illis erant. Plinius: Capuli militum,
ebore faldito, exantur argento, vaginæ batillis,
baltei lamine crepant. Virgilius:

— phaleras Rhamnetis, & aurea bullis

Cingula.

Ausonius in Cupidine suo:

— aurata fulgentia cingula bulla.

Trebellius Pollio in Salonino: Cum cingula sua
plerique militantium ponerent horâ conuiuij, Salo-
ninus puer his auratos constellatosque bal-
teos rapuisse perhibetur: atque hinc tractum,
vt deinceps cum Imperatore cincti discumben-
rent. Constellatos ibi accipio, stellatis, aut stel-
latum in modum lineis decussatis sparsos. Simile
autem furtum in Taciti Historiarum 11. Incuno-
los milites, vernaculâ virbanitate, quidam spo-
liauer, abicillis furtim balteis, An accincti fore-
rent? rogantes. De hisdem Bullis & Flori hoc
potest accipi, libro 11. capite vi. Opes suas Sena-
tus libens in medium contulit, nec præter quod
in bullis, singulisque anulis erat, quidquam ti-
bi auri reliquere. Esti non abnuo ad pueriles quo-
que posse duci. Dixi & gemmis ornari. En Tre-
bellius de Gallieno: Gemmato balteo est vltus.
Tertullianum sic accipe, De habitu virginum: La-
tent in cingulis smaragdi, & cylindros vaginæ
sue solus gladius sub sinu nouit. Partii maxime
sic luxuriat. Claudianne, libro 11. de Raptu:

Parthica quæ tantis variatur cingula gem-
mis,

Regales vincula sinus? —

Tertullianus, De cultu feminarum: Vt ex auribus
grana nectio quæ penderent, quæ Parthi plane per
omnia quæque sua bullarum vice inserunt. Atque
tales ornatores baltei, ornatorum militum. Ideo in
Suida: Μορφοσμοι, ὡς τύποι τῶν ὀρνυμένων, ὡς πρὸς
αὐτοῖς τὴν ἀδούλην ὡς ὁμοίαν ποιοῦντες. Monozoni (sin-
gulariter cincti), digniores militum dicuntur, qui
non eodem aliis balteum gestant.

Ad Orientalem aut Turcicam formam.]
Conspiciuntur ita in columnâ Antonini, atque
alibi, sed omnino rariss. Vide militem, qui indi-
dem efficitur.

An non Græci hoc genus Copidas vocarunt?
Dubius sum, & hæreo an non potius alio & in-
uerso fuerint flexu. Ita enim Curtius describere
videtur, & cum calcibus componit, libro viii.
Copidas vocabant gladios leuiter curuatos, fal-
cibus similes, quis appetebant belluarum manus.
Claudianus eos intellexit, de laudibus Stiliconis
libro 1.

— non falce Gelonus,

Non arcu pepulere Getæ.

Si enim populi, & finitimi, talibus de more cisi. Sta-
tius poeta 11. Achilleidos:

— quo turbine cestum

Sauromates, falcemque Getes.

Ecce Getis tribuit, id est Dacis. & in columnâ Tra-
iani non aliis gladiis isti pugnant. Vide & hunc

typum. Quod autem in Sta-
tius versa cestum legitur,
fatetur mihi incertum esse,
& aliis contum supponere
velui, aliis relictum. Cestum
profecto in aciem rem esse,
nondum mihi lectum. At
contis eos pugnassee, indu-
bium: & in Silio, ponde-
ra conti Sarmatici: etiam

apud historicos, in eorum rebus. Sed de rebus, id
est laqueo, magis placeat: & peculiare hoc iis &
finitimis videtur. Pausanias de Sarmatis libro 1.
καὶ σκεπὰ ἀνελκόμεναι τῶν ποταμῶν ὑπὸ τοῖς
πόσιν, τὰς ἡντοῦς ἀνελκόμεναι ἀνελκόμεναι τὰς ἐν-
γυρίδας τὰς ἡντοῦς. Et laqueos incientes in
quæcumque hostium possunt, equos deinde a-
uerentes deiciunt detractantque implicatos sic &
illaqueatos. Sozomenus de Syriâ quodam, lib. vii.
Ecclesiast. Hist. cap. xxv. Parato in hoc laqueo,
ad scutum alligato, sicuti solet in hostes, alteri
cuidam dum loquuntur sublatâ manu dextrâ su-
per

SATURNALIVM SERMONIVM

LIB. I. CAP. VIII.

I. Lipsi Operum Tom. XII.

T. 2

Автор: Lipsius, Justus.

Заголовок: Ivsti Lipsi v.c. Opera omnia, postremvm ab ipso avcta et recensita: Nvnc primvm copioso rervm indice illustrata. Tomus Quartus. Уніфікована назва – Opera omnia.

Видавець, рік: Antverpiæ, Ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti, M.DC. XXXVII [1637]. Cum Privilegiis Casareo & Principum Belgarum.

Сторінки: 624, [236].

Стан: задовільний.

Дефекти: пошкодження палітурки, сліди книжкового хробака.

Розмір: 375x240 мм (2°).

Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра коричневого відтінку. Передня і задня кришка палітурки посередині – залишки овального тиснення, під суперекслібріс, поділеного на чотири частини. Корінець на 6 бинтів; тиснення – автор, назва та номер тому. Обріз книжкового блоку – залишки червоного кольору.

Титульний лист: чорна та червона фарба. Наявні шмуцтитули окремих творів що входять до складу тому.

Друкарська рука з циркулем, девіз – “Labore et Constantia”. Розміщена марка: на титульному листі та в кінці книги, з інформацією про видавця.

Оформлення ініціали, кінцівки, використання кустод, маргіналії, верхні тексту: колонтитули; мова тексту – латинь, окремі фрагменти – грецька. Текст в дві колонки.

Провенієнції: на форзаці та звороті титульного розмита печатка “Stadt-bibliothek Magdeburg” {9}, на титульному листі та на с. 17 – печатка бібліотеки університету радянського періоду {4}, помітка чорнилом “1967”. На звороті титульного листа – штамп “Nicht verleihbar” {10}. Помітки чорнилом на форзаці. Внизу титульної сторінки помітка олівцем “2° а 34”.

Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.

Примітки: На нумерованих сторінках міститься обширний та

Конволюти: детальний показчик (індекс) тем з усіх чотирьох томів “Opera Omnia”. Дублет видання (28, 29, 30).

Детальніше Юст Ліпсій – нідерландський гуманіст. В 4 томи про автора та представлено трактат “Politiorum sive civilis doctrinae libri sex”, який присвячений “імператору, королям і князям”, але при цьому не згадується про конкретні правлячих особах. У присвяті сказано, що монарх займає в суспільстві особливе місце, оскільки визначає рівень моральності, а також порядок і стабільність в суспільстві.

IVSTI LIPSI
POLITICORVM
SIVE
CIVILIS DOCTRINAE
LIBRI SECVNDI
CAPVT PRIMVM.

De imperio vniuersè dictum. eius necessitas in Societate
ostensa, & fructus.

IAE huius Rectores ostendi tibi: sed communiter, & ostendi tantum. ipsam mihi, fodes, ingredere: ego qui sequare atque adsequare eos, dicam: nec id per stadia solum singula, sed pæne passus. Vita Civilis in Societate est: Societas in duabus rebus, Commercio & Imperio. Illud alterius argumenti est, hoc mei. quod definio, CERTVM ORDINEM IN IVBENDO ET PARENDO. Cuius tanta vis siue necessitas potius, vt hoc vnum fulcrum sit rerum humanarum.

* Nempe Moralit aut Occonomici, Dignitas imperij.

Vu eius.

Sine imperio enim nec domus vlla, Cic. 111. de Legib. nec ciuitas, nec gens, nec hominum vniuersum genus stare, nec rerum natura omnis, nec ipse mundus potest.

Vtilitas.

Et quod sequitur, magna eius utilitas. To δὲ ἀρχὴ καὶ ἀρχὴ, ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ ἀρχαίων, ἀρχὴ δὲ τοῦ συνεκτινῆσαι: Regere enim & regi, non solum inter ea que necessaria, sed & cetera.

Tacitus lib. 111.

Vinculum verum.

Illud sanè est vinculum, per quod res publica coheret: ille spiritus vitalis, quem hæc tot milia trahunt: nihil ipsa per se futura, nisi onus & præda, si meus illa imperij suberabatur.

Regimen humanum.

Denique hæc Circæ illa virga, quæ tacta feræ hominesque mitescunt. quæ è ferocibus vniuersis, singulos, suo quemque metu, obediens facit.

I. Lipsi Operum Tom. IV.

Sophocles.

At contra, ruunt omnia, vbi non hoc firmamentum: diffluunt, vbi non hoc coagulum. & nimis pro va-te, ille vates:

Ἀναρχίας γὰρ μὲλλον ἐκ ἑστὶ κακόν.
ἄνθρωποι δὲ πᾶσι νόμον, ἃς ἀνάσσει
Οὐκ οὐκ ἴδμεν, ἢ δὲ οὐδὲ μὴ δόξας
Τετραὶς καὶ ἑξήκοντα, ἢ δὲ ὁρῶμεν
Σὺ δὲ τὰ πᾶσι σώμας ἢ περὶ ἀρχία.
Confusione tetrius nullum est malum.
Hæc perdit vrbes, ista perdit & domos
Vastatq; reddit; Martis in certamine
Hæc terga vertit. ruit sed parentium
Res seruat atque vitam Obedientia.

CAPVT II.

Diuisio Imperij. Principatus, prima & optima eius pars. id variis argumentis ostensum.

IMPERIVM hoc autem triplex: Tres Imperij forma.
Principatus, Optimatum, & Populi status.

Nam cunctas nationes & vrbes (ait meus scriptor) Populus, aut Primores, aut Singuli regunt.

Et quid quid scrutere: nec cæcum alicum socialem sine vllâ harum formarum reperies, nec in eo aliam præter istas. Miscetur inter se, fatcor, & remittuntur aut intenduntur: sed sic, vt propè deat & preponderet semper aliqua pars, à quâ iure ei nomen.

Ibidem.

Sed quæ ex his optimæ diu hoc in lite. quam soluit & non soluit idem ille noster. Dilecta, inquit, ex his & constituta reip. forma facilius laudari quam

C. euc.

Contraria, Inobedientia Confusio pa-rati.

Tres Imperij forma.

Difficile, nec certum de ea rationem.

INDEX

IN

OPERA OMNIA
IVSTI LIPSI,

à viro erudito, & qui è domo ac disciplinâ
LIPSIANA prodijt, concinnatus.

Numeri indicant paginas: literis videlicet maiusculis præcedentibus, A, Lipsij Opera Tomi primi, siue Critici; B, secundi, siue Epistolari; C, tertij, siue Historiali; D, quarti, siue Philosophici; E, Commentariorum Notarum in Tacitum; EM, Dispositionis Notarum Codicis Mirandulani ad Tacitum; F, Animaduersionum in Velleium; G, Commentariorum in Senecam; & Gf, continuationis eorumdem Liberti Fromondi. Literæ autem minuscule Numeros sequentes, a & b, quatuor priorum Tomorum paginarum columnas denotant: at a, b, c, d, in Commentariorum Tomis, sectiones ipsarum columnarum. Quoties verò Numeros nulla littera minuscule sublequitur, intelligendum, aut talem assignatam paginam in columnas non diuisam, aut in eâ totâ de re istâ agi.

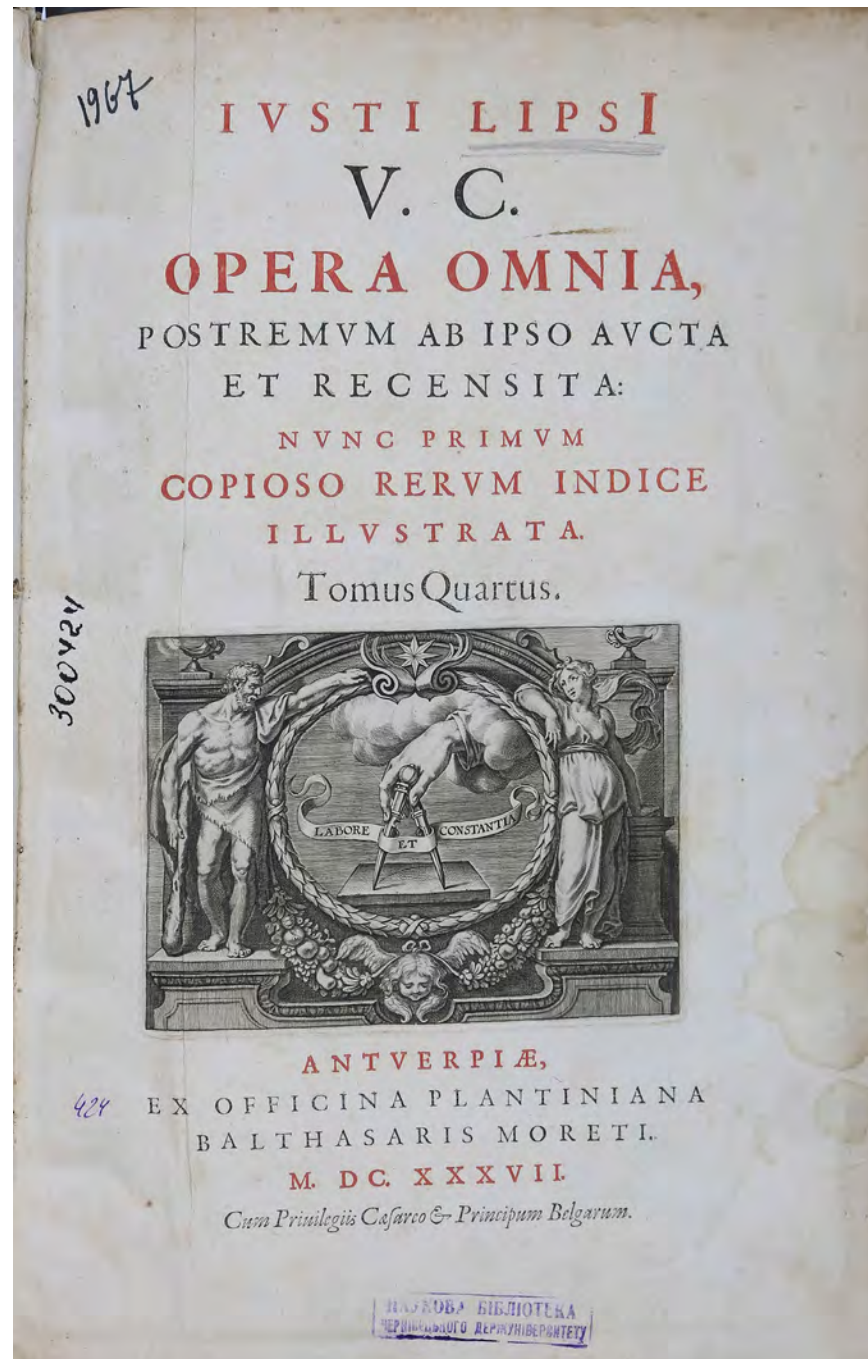
A.

LITTERA vocalis gemino sonu elata, crasso aut exiliti: cum crasso, scripta duplex, ut, Vasa, &c. sæpi statim interposita, ut, Abala. Exempli passim in Mss. Numeri, & Lapidibus. A. 451. a, b. A vel Ab præpositum sæpi Tacito & alijs omisso. E. 61. d. A man, A studij, A libellis, A memoria &c. præmissi nomine persona, tituli sunt ministerij: ut, Tullius à manu, Polybius à studiis: eaque libertorum plerumque officia. A. 255. b. A curâ Actorum; item, Ab Abili Senatui qui. E. 525. b. A summo bibere, quid. A. 105. b. Adla, Abala, pro, Alia. A. 451. b. Ab infante, eadem formâ ut, A puero. G. 21. d. Ab ira, pro, Ob iram. A. 181. a. Abacus Mathematicorum, quid. G. 520. d. Abaci, vel Hæmi, tympani in bullo vsq; C. 129. a. in prælijs antequandis familiaris vsq; vtilitatis lupinus. C. 131. a. Abitaris, aut Abgarus, solenne Arabum Regibus nomen, ut Ptolemaus. Egypti. E. 189. d. Abio poeta, scriptor Obsidij Persiensis citatus. C. 276. b. 309. a. 315. b. 318. b. Abdritia quam crudeliter ab Hortensio Pratore spoliat & cæp. C. 62. a. Abdias Babylonius citatus. C. 649. a. 670. a. Abdicatio liberorum frequens sub Imperatoribus, cui fini. G. 122. d. Abdiadeabri, Adia. A. 444. a. Abdiaca, Stoici qua. G. 246. c, d.

Abelax, vel Abilux, hominis Hispani nomen. A. 163. b. Abimelech Gedoni nothui fratres legitur Lxx. occidit. D. 126. a. Abingere, & Interingere, auerigatum. E. 280. c. G. 168. b, c. 546. d. Ablatus pro Datino. A. 37. 5. b. Abileth Excircodunariorum, iam pedites quæ equiter, in corpore Socialibus Romanorum qui, & quor. C. 45. b. 46. a. 65. 144. a. in acie iuxta imperatorem exercitum. C. 104. a. in castris ubi motationem habuerunt. C. 144. a. 149. 151. a. Abnola, alijs Arnoba, Arnoba, Arnoba, mox in Sænu, in quæstione Danubij. E. 434. d. G. 120. c. Abnotare, notislibus emanare. G. 250. d. Abnormis, siue norma, norma. G. 691. d. Absentia, siue secessus, vitæ assiduitatis fastidio, Principi auctoritatem iuciat. D. 58. a. Absolvere moriturum à peccatis; Bembo est, Deos superos manifeste illi placere. B. 94. a. Absolutam in militiâ quam scribit observauerunt veteres: & quàm etiam hodie optanda. D. 93. b. Absolutia singularis totius populi Romani in proscriptioe Mariæ & Cinna. C. 459. b. contra absolutam Romanorum dicta & obdita quædam. C. 461. b. 462. a. ydemque obiter excusant. C. 466. a. b. Absolutia in irratione vilius iudicio & prudentiâ temperanda. B. 226. b. Absolvere aliquem ab aliquâ re. A. 159. a. Absolvere iram. A. 217. b. Absurdus, aut, Non absurdus, versus facere, &c. phrasæ Sallustiana. E. 231. c. Annulandi vox inde derivata. Gf. 750. d. Absur. E. 231. d. Absurorum mos in maxime idoneus è gentis Regi in Regem eligenda. D. 220. a. quæ Abyssinis forma Scholarum. C. 791. vulgus Ggg

- Автор: Lipsius, Justus.
- Заголовок: Ivsti Lipsi v.c. Opera omnia, postremvm ab ipso avcta et recensita: Nvnc primvm copioso rervm indice illustrata. Tomus Quartus. Уніфікована назва – Opera omnia.
- Видавець, рік: Antverpiæ, Ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti, M.DC. XXXVII [1637]. Cum Privilegiis Casareo & Principum Belgarum.
- Сторінки: 624, [236].
- Стан: задовільний.
- Дефекти: часткові пошкодження палітурки.
- Розмір: 395x255 мм (2°).
- Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра світло-жовтого відтінку. Корінець на 6 бинтів, напис чорнилом – автора, назва, розстановочний шифр. Передня і задня кришка палітурки – по 2 отвори для шнурів-зав'язок; посередині орнаментальне тиснення під суперекслібріс. Обріз книжкового блоку – залишки коричневого кольору.
- Титульний лист: чорна та червона фарба. Наявні шмуцтитули окремих творів що входять до складу тому.
- Друкарська рука з циркулем, девіз – “Labore et Constantia”. Розміщена марка: на титульному листі та в кінці книги, з інформацією про видавця.
- Оформлення ініціали, кінцівки, використання кустод, маргіналії, верхні тексту: колонститули; мова тексту – латинь, окремі фрагменти – грецька. Текст в дві колонки.
- Провенієнції: на форзаці – напис чорнилом “VI.7.a.37.”, на титульному листі та на с. 17 – печатка бібліотеки університету радянського періоду [4], помітка чорнилом “1967”. На звороті титульного листа печатка “Biblioth: Bremensis” [28]
- Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.
- Примітки: на нумерованих сторінках міститься обширний та детальний показник (індекс) тем з усіх чотирьох томів “Opera Omnia”. Дублет видання (27, 29, 30).
- Детальніше про автора та видання: Юст Липсій (Joost Lips; лат. Justus Lipsius) (1547-1606) – нідерландський гуманіст, історик, філолог, філософ, основоположник неостіцизму. В 4 томі представлено трактат “Politicoꝝ sive civilis doctrinae libri sex”, який є основним джерелом по етико-політичним поглядам Липсія. Трактат присвячений “імператору, королям і князям”.

XIV. Quomodo, & quatenus fraudes admit-
tende. Triplex earum genus factum; & dis-
tincte alie in Regnum receptæ, alie exclusæ. 72

LIBER QVINTVS

DE Militari Prudentiâ agit. cam in
Bello dupliti elucere ostendit: &
primùm ac potissimùm, in Exter-
no. Quæ Militum, quæ Ducum
munia, quæ Consilia in bello vsui
sint, docet. Seriem Capitum hanc
habet.

- I. TRANSITIO ad Militarem Prudentiam,
cum excusatiuncula aliquâ mei, quod de eâ
differam non miles. 77
- II. Prudentiæ hæc pars commendata Principi:
quæ necessaria ad tutelam salutemq; regni. 78
- III. Materies & ordo dicendorum. Bellum
externum definitum, & remota ab eo susci-
piendo Injustitia. ibid.
- IV. Ordine & partiæ posita, quæ ad iustum bel-
lum requiruntur: & maximè, quibus id
causis capiendum. 79
- V. Temeritas remota à bellorum initiis: & sum-
matim, quæ in susceptione omni cogitanda
sint. 81
- VI. Ad Gerendum bellum tria requisita. Primum
Apparatus triplex, Pecunie, Commeatuum,
Armorum. 82
- VII. Milites terrestres quidem Bello necessarij,
duplices: Equites, pedesque. quæsitum bre-
uiter, utrorum maior vsus. 83
- VIII. Utrosque bonos esse debere: aliqui pro
mbilo omnis copia. Fieri bonos dupliciter,
Dilectû & Disciplinâ. Ea negligi hodie, &
super hæc re infra verâque querela. ibid.
- IX. De Dilectû ceptum dici. sed primò quæsi-
tum, Exteri an Domestici præferendi? nos
istos censemus, cum causâ. 84
- X. Obiecta & reiecta ea, quæ contra Domesti-
cum militem dicuntur. Hunc Regum esse, il-
lum Tyrannorum. 85
- XI. Qui legendi in milites? Duo generafacienda:
Ordinarios & Subsidiarios. atque utri-
que scorsim descripti. 86
- XII. Verè cum Dilectû utrique capiendi: &
notæ quinquè ordine posita, germanæ in mili-
te virtutes. 87
- XIII. De Disciplinâ verâ & severâ dictum.
Ea laudata. partes eius (idque docendi causâ)

- 88
- 89
- 90
- 91
- 92
- 93
- 94
- 95
- 96
- 97
- 98
- 99
- 100
- 101
- 102
- 103
- 104
- 105

LIBER SEXTVS

CIVILE bellum tangit & detestatur.
causas eius, & in eas remedia, satis
diffusè explicat. Finiri id suadet &
vouet. Seriem Capitum hanc habet.

- I. AD Civile bellum ventum. & eius miseria
breuiter oculis subiecta. 107
- II. De causis civilium bellorum. Ea facta du-
plices, Longinquæ & Propinquæ. Prius de
prioribus dictum. 108
- III. De causis propinquis belli Civilis. Ea tres.
Factio prima est: eius perniciem in omni sta-
tu. & sunt dissidia nunquam vsui? 109
- IV. Causa altera e Propinquis, Seditio. eius
Origo, Progressus, Remedia, distinctè expli-
cata. 110
- V. De Tyrannide. quid ea sit, & eius ingenuè
mala subiecta oculis: quæsitumque, tollenda
ea an toleranda? 112
- VI. Quæstioncula per occasionem inserta, An mi-
sceat se bellis Civilibus vir bonus? utrumque
ea agitata: & cum discrimine aliquo perso-
narum definita. 114
- VII. De Fimendo Civili bello. & Operis mei
finis. 115

DE CONSILIO ET FORMA NOSTRI OPERIS.

QVISQVIS es Lector, paulum in vestibulo hoc siste. Non
diu te morabor, nec ambitiosè addam numeri meo pom-
pam: saltem Consilium instituti operis noscè, & eius
Formam. Quod nunc tibi damus, POLITICA esse vi-
des. in quibus hoc nobis consilium, ut quemadmodum in
Constantiâ ciues formauimus ad patiendum & paruen-
dum: ita hic eos, qui imperant, ad regendum. Quod fecisse ante me alios
nihil abnuo: & eximie fecisse. in primis illos veteres: inter quos Plato præ-
cellunt & Aristoteles: sed hic magis,

Quò minor est, quisque maximus est hominum.
Sed hi tamen de Repub. vniuersa & communiter scriperunt: ego velut par-
tem aliquam magni huius agri colendam mihi sumpsi, PRINCIPATVM.
Quod ipsam esse inter veteres suauissimum scriptorum Xenophon fecit: ta-
men parum profecto, si verum amas, distinctè aut plenè. & addo, quod in
præcis aut barbaris illis ritibus, haud & quoque conuenienter ad hoc
auium. Nam qui nuper aut herè id tentorunt, non me tenent aut terrent.
in quos, si verè loquendum est, Cleobuli illud vetus conueniat: Αἰετία &
ἡδὲν ὑπὸ, λόγῳ τε πῶς δὲ. Inficitia in plerisque, & sermonum
multitudo. Nisi quoddam tamen Machiavelli ingenium non contem-
no, acere, subtile, igneum: & qui utinam Principem suum rectè duxisset ad
templum illud Virtutis & Honoris! sed nimis sepe deflexit, & dum commodi
illas semitas intente sequitur, aberrauit à regiâ hac viâ. Cum veniâ igitur
nos quoque hæc scribimus: præsertim alio quodam & nouo plane modo. Nam
inopinatum quoddam stili genus institimus: in quo verè possum dicere, om-
nia nostra esse, & nihil. Cum enim inuentio tota & ordo à nobis sint, verba
tamen & sententias varie conquisiimus à scriptoribus præcis. idq; maxime ab
Historicis: hoc est, ut ego censeo, à fonte ipso Prudentiæ Civilis. Nec huc am-
bitio nos aut nouitatis ventus impulsit (ingenuè id testor): sed tuus fructus.
Quid utilius potui, quàm tot sententias in unum conducere, pulchras, acres,
& ita me salus amet, ad salutem natas generis humani? Nam quod ego eadem
dicerem: equando mihi eadem vis aut fides? Ut in uno aliquo telo aut gladio
multum interest, à quâ manu veniat: sic in sententiâ, ut penetret, valde fa-
cit robuste alicuius & receptæ auctoritatis pondus. Atqui ea veteribus adest.
Nec verò nudas aut sparsas sententias dedimus, ne diffuserent, & esset, quod
dicitur, Arena sine calce: sed eas aut inter se haud indecenter coniungimus,
aut interdum velut cemento quodam commissimus nostrorum verborum.

Ad

- Автор: Lipsius, Justus.
- Заголовок: Ivsti Lipsi v.c. Opera omnia, postremvm ab ipso avcta et recensita: Nvnc primvm copioso rerum indice illustrata. Tomus Quartus. Уніфікована назва – Opera omnia.
- Видавець, рік: Antverpiæ, Ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti, M.DC. XXXVII [1637]. Cum Privilegiis Casareo & Principum Belgarum.
- Сторінки: 624, [236].
- Стан: задовільний.
- Дефекти: часткові пошкодження палітурки.
- Розмір: 400x260 мм (2°).
- Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра світло-жовтого відтінку. Корінець на 6 бинтів; написом чорнилом – автор та назва. Передня і задня кришка палітурки – по 2 отвори для шнурів-зав'язок; посередині орнаментальне тиснення під суперекслібрис. Обріз книжкового блоку – залишки коричневого кольору.
- Титульний лист: чорна та червона фарба. Наявні шмуцтитули окремих творів що входять до складу тому.
- Друкарська рука з циркулем, девіз – “Labore et Constantia”. Розміщена марка: на титульному листі та в кінці книги, з інформацією про видавця.
- Оформлення ініціали, кінцівки, використання кустод, маргіналії, верхні тексту: колонтитули; мова тексту – латинь, окремі фрагменти – грецька. Текст в дві колонки.
- Провенієнції: на звороті обкладинки – екслібрис “I. P. Erman. M.D.S.E.” [17], фондова етикетка Російської імперії [18], на титульному листі та на с. 17 – печатка бібліотеки університету радянського періоду [4], помітка чорнилом “1967”.
- Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.
- Примітки: На нумерованих сторінках міститься обширний та детальний показчик (індекс) тем з усіх чотирьох томів “Opera Omnia”. Дублет видання (27, 28, 30).
- Детальніше про автора та видання: Юст Липсій (Joost Lips; лат. Justus Lipsius) (1547-1606) – нідерландський гуманіст, історик, філолог, філософ, основоположник неостоїцизму. Відомий виданнями латинської прози та своїми теоріями щодо політики і моральності. Зокрема в 4 томі представлено трактат “Politiorum sive civilis doctrinae libri sex”, який є основним джерелом по етико-політичним поглядам. У присвяті сказано, що монарх займає в суспільстві особливе місце, оскільки своєю політикою впливає на благополуччя країни.

IMPERATOR, REGES, PRINCIPES,

M PLV M & illustre vestrum munus est, quod sustinetis. Quid maius inter homines, quàm vnum præesse pluribus; leges & iussa ponere; maria, terras, pacem, bella moderari? Diuinitas quædam videtur hæc dignitas: & est profectò, si salutariter atque ex vsu publico administretur. Sed hoc quàm arduum sit, cùm ratio nos docet, tum exempla. Illam si inspicimus; quantæ molis ab vno capite tot capita coërceri, & vniuersam illam multitudinem, inquietam, discordem, turbidam, leniter redigi sub commune quoddam Obedientiæ iugum? Si hæc; quàm pauci ab omni æuo reperti, qui laudabiliter hoc munere functi & defuncti? Nimirum maius quiddam est quàm imperiti suspicentur, cursum rectum in vndoso illo mari tenere, & in summâ Fortunâ non abripi licentiæ ventis. Quàm multis virtutibus opus est, quibus velut anchoris hæc naui firmetur? quàm variâ Prudentiâ, quo velut clauo gubernetur? Vt verissimè dixerim, difficile esse homini in hominem imperium: nec vnius mente vmquam dirigendum. Ideò meritò laudandi Sapientes, quibus olim & nunc hæc cura, vt salutarium monitorum face prælucent imperanti. Quâ enim in re meliùs mereantur de genere humano? In

I. LIPSII *Operum Tom. IV.*

A 3

mori-

13

ORDO ET INDEX LIBRORVM SINGILLATIM ET CAPITVM.

LIBER PRIMVS

DICENDA proponit. Duces duos siue directores dat ad Vitam civilem, Virtutem cum Prudentia. Vtriusque naturam, & quae adnexa, explicat: & vniuersa operi subternit fundamenta. Seriem Capitum hanc habet.

- I. **SCOPVS** & materies mei scripti. Vita civilis definita. Virtus communiter laudata. Pag. 17
- II. Pietas Virtutis prima pars. definita est, & diuisa in Sensum ac Cultum. Itē de Sensu dictum. ibid.
- III. De altero Pietatis membro, Cultu. Is definitus, & duplex factus. Plura ad Religionem monita. 18
- IV. Fatum, appendix Pietatis. Quid illud, & a quo sit? quam vim habeat, & quem visum? 19
- V. Etiam Conscientia, Pietatis lacinia. Definitio eam, diuiso tormentum eius, si mala, ostendo: quietem, si pura. 20
- VI. Alterum Virtutis membrum, Probitas. Quid eam hic appellem? Breuia & vniuersalia ad hanc praecpta. 21
- VII. Ad Prudentiam transitum, qui Rectorem alter. Necessitas eius ostensa. Definitio postea, & exposita. Partes eius, & utilitas. 22
- VIII. Quid signat Prudentiam? Visum esse, & Memoriam. Quid ea veraque? Vis & firmitudo illius praelata: sed raritas & difficultas item ostensa. ibid.
- IX. Memoria rerum, siue historiae, fructus. Facilem hanc ad Prudentiam viam: etiam ad Probitatem. 23
- X. Appendix de Doctrina, quae vtrique rectori utilis. Quis legitimus usus eius, finis, modus. ibid.

LIBER SECVNDVS

DISTINCTE ad rem venit. Imperia partitur, Principatum praefert, & definit. Virtutes ei attribuit, &

I. Lipsi Operum Tom. IV.

seorsim praecipuas ponit. Seriem Capitum hanc habet.

- I. **DE** Imperio vniuersi dictum. eius necessitas in Societate ostensa, & fructus. 25
- II. Diuisio Imperij. Principatus, prima & optima eius pars. id variis argumentis ostensum. ibid.
- III. Principatus definitio. per partes declaratio. & primum, cuius sexus ille sit? 26
- IV. Quomodo capiendus Principatus? duos legitimos modos esse, Electionem & Successionem. & de utraque aliquid disertum. 27
- V. Initia Principatum plerumque laudabilia: sed id non satis, perseverandum esse. ibid.
- VI. Quis finis, quo actiones omnes Princeps dirigat? Bonam publicam id esse, & seponenda priuata. 28
- VII. De via recta quam Princeps ingreditur: & primum de Virtute. ostensum hanc ei, sua causa, necessariam. ibid.
- VIII. Subditorum etiam causa Principi virtutem induendam, & ipsis instillandam. sine qua probus aut diuturnus nullus catus. 29
- IX. Subditos probos fieri maxime a Principis exemplo. cuius incredibilis vis in vtriusque partem. ibid.
- X. Distinctio de Virtutibus Principis dictum. & primum de Iustitia, quam ea necessaria: etiam in ipsa Principe. 30
- XI. Iustitiam administrandam Subditis esse. aequabiliter: temperanter: & sine cumulo legum. remoto etiam litium studio. 31
- XII. Clementia definita. Principi commendata, quae amabilem eum, quae firmum, quae illustrem facit. ibid.
- XIII. Clementia vberius commendata, sed cum temperie. Abire eam a Iustitia leniter. nec tamen soluere eam cum Imperij, sed vincere lento nado. 32
- XIV. De fide adiunctum, quae Iustitiae origo aut suboles. Ea commendata, ut columen humani generis. Gloriosam hanc Principi esse, vilem. Spreta ab Etruria doctores noui. 33
- XV. De Modestia praescriptum, quae Clementiae assidet. Instillata Principi, & in Sensu, & in Actione. 34
- XVI. Ex occasione, de Maestrate adnexa lacinia. quid ea, & qui, & quatenus paranda? 35

B

XVII.

297

AD LECTOREM MEVM, CVI SALVS.

HABES hic perpetuum, sed breuem meum Commentarium, in Plinij scitam, & super Gracas Latinasque laudatum, Laudationem. Perpetuum ita, ut ne minora saepe pigeat attingere, & discingere: quia meminimus quibus, & cui generi, praecipue haec scripserim. nempe Palatinis nostris: quos votum meum sit, praclara hac legere, intelligere, atque vtinam, bis vtinam, obsequi & audire. Itaque nec tenuia interdum transco: quia plerisque illos transisse per hac studia scio, vel festinantes, vel occupatos. ideoque inuandos a nobis, praesertim in argutiis, aut ritibus: & vtrorumque copia est in hoc scripto. Sed breuiter tamen haec omnia. quod pro illorum gustu arbitror, fortasse & usu: nec nimis nunc probo, qui in singulis insistant, & cui alicui ritui explicando paginas donant. Modice satis est, & quod in rem praesentem sufficiat: plura, pompam magis habeant, quam fructum. Quid, quod nec Schemata, & ornatus illos florida orationis iango? nam visum mihi pertenuia haec & Scholastica esse, qua didicisse oporteat magis quam discere: aut alio certe doctore discere, neque Aquila, ut in proverbio est, captat muscas. Ergo politica & grauiora illa dogmata explicares, diceret alius: & conueniebat Aula, cui scribis. Haud negauerim istud, illud non suscipio. quia etsi talium monitorum vberissima & pulcherrima hic seges; tamen falcem meam nunc non sentiet, & satis atque abunde messuisse arbitror in POLITICORVM libris, qui exstant. Singula in loco & tempore agere, mihi sententia & votum est: atque igitur hic studui tantum, Pliniam textum diducere & reuelare, & verbis sensibusque eius lucem dare, nec ultra. Siquis plura atque alia volet, ibit ad alios: qui compositae & industriae struere moles operum solent. Casula hac mea est, subitaria & leui manu ad usum, non decus aut speciem, structa. cui Aristophanem illud inscribo:

Οἷός ἐστι τοῖς ἄνθρωποις μὴ χαίρειν.

Quisquis capitur illis talibus, his meis ne gaudeat. Vale Lector, & Senecam nostrum (si Deus pauxillum etiam vita det) expecta. Nonij, XVI. Kal. Martias. ∞. 15C.

ARGV.

Заголовок: Ivsti Lipsi v.c. Opera omnia, postremvm ab ipso avcta et recensita: Nvnc primvm copioso rervm indice illustrata. Tomus Tertius. Tomus Quartus. Уніфікована назва – Opera omnia.

Видавець, рік: Antverpiæ, Ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti, M.DC.
XXXVII [1637]. Cum Privilegiis Casareo & Principum Belgarum.

Сторінки: 797, [1]; 624, [236].

Стан: задовільний.

Дефекти часткові пошкодження палітурки.

Розмір: 400x260 мм (2°).

Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра світло-жовтого відтінку. Корінець на 5 бинтів, з написом чорнилом автора, назви та номерів томів. Обріз книжкового блоку – синього кольору.

Титульний лист: чорна та червона фарба. Окремі титульні листи кожного тому. Наявні шмуцтитули окремих творів що входять до складу томів.

Друкарська рука з циркулем, девіз – “*Labore et Constantia*”. Розміщена марка: на титульних листах та в кінці кожного тому. В 4 т. – з інформацією про видавця.

Оформлення: ініціали, кінцівки, використання кустод, маргіналії, верхні тексту: колонтитули; мова тексту – латинь, окремі фрагменти – грецька. Текст в дві колонки, іноді – в три.

Провенієнції: на звороті обкладинки – дві фондові етикетки періоду Російської імперії [18], на титульному листі та на с. 17 – печатка бібліотеки університету радянського періоду [4], помітка чорнилом “1967”.

Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.

Примітки: власницький конволют – 3 і 4 томи в одній палітурці. Окремі томи представлені в цьому каталозі – т. 3 (24, 25, 26), т. 4 (27, 28, 29). На нумерованих сторінках 4 тому міститься обширний та детальний показник (індекс) тем з усіх чотирьох томів "Opera Omnia".

Детальніше про автора та видання: Юст Лінцій (Joost Lips; лат. Justus Lipsius) (1547-1606) – нідерландський гуманіст, історик, філолог, філософ, основоположник неостойіцизму. Відомий латинської прози, особливо Тацита і Сенеки, та своїми теоріями щодо політики і моральності. Більшість його творів публікувалося видавництвом Плантена в Антверпені. “Opera Omnia” є одним з найперших посмертних повних збірників творів Лінція.

IVSTI LIPSI
DE MILITIA ROMANA
LIBER SECVNDVS.

DIALOGISMVS L

De Ordine, & is quatuorplex, tum de quattuor generibus militum, Velitibus, Hastatis, Principibus, Triariis.

DIES alter erat, & is iam
medius atque ad *vmbili-*
cum mortuus, vt iocatur
pater leporum Plautus:
venit ad me Auditor, &
vultu alaci, Quid velim
scis, inquit, & quid etiam debas. LIPS. Scis
sed heus tu, an hodie tam bona nomina?
Leges & Pratoris suum vii obtinent: tu
vnā admonitionculā censēs habere te rem
factā? A V D. Nam fidem tuam noui.
LIPS. Blandiris. sed tamen mei, non xui
huius, memor. reddam. Non reliquar
eius tibi, qui alia probus, hic ore ferreo sis
ad petendum. A V D. Scis quomodo? nisi
totum & ad allem mihi reddis, nec mortuus
per me quiesces. LIPS. Heu negotium? &
quam non semel benignitas mea mihi no-
xā: sed sum eo fatus. Tu fcede, atque audi.
Hesternū de *Dilectū* sis diximus: *Ordo*
exipit, qui in his definitionis nostræ verbis
inclusus, *MULTITUDO COMPOSITA*.
Nam vt apta ea sit per *Dilectū*; sic *com-*
posita per Ordinem, qui digerit, & facit vnus
corporis velut habilia quardam membra.
Is Ordo varius est, & in *Militibus*, atque in
Ducibus ipsis. In Militibus dupliciter con-
siderandus: secundum *Genera*, & per *Partes*.
Genera appello, *discrimina illa militum diffu-*
sa per plures classes. At partes, *ipsas distin-*
ctas, & sub certis signis ad ducibus distribu-
tionēs. Intelliges ex sermone sequenti. Genera
igitur sunt quattuor, *Volites, Hastati, Princi-*
pes, Triarii: quod tamen de Peditibus acci-
pio tantum, & Polybius nosser sic reu-
lat. Legē:

Ordo dup-
pliciter co-
sideratur.
Primum du-
pliciter.

Grupa młoda,
licząca,

POLYB.

[illegible]

Автор: Lipsius, Justus.

Заголовок: L. Annæi Philosophi Opera, Quæ Exstant Omnia: A Ivsto Lipsio emendata, et Scholijs illvstrata. Editio quarta, atque ab vltima Lipsi manu: Aucta Liberti Fromondi Scholijs ad Quæstiones Naturales, & Ludum de morte Claudij Cæsaris; quibus in hac editione accedunt eiusdem Liberti Fromondi ad Quæstiones Naturales Excursus noui.

Видавець, рік: Antverpiæ, Ex Officina Plantiniana, Balthasaris Moreti, M. DC. LII. [1652].

Сторінки: [16], xxxvj, 911, [1].

Стан: задовільний.

Дефекти: часткове пошкодження палітурки, корінця.

Розмір: 395x255 мм (4°).

Палітурка: матеріал палітурки комбінований – картон, папір світло-гранітного відтінку, корінець та кути – шкіра коричневого відтінку. Корінець на 5 бинтів, залишки паперової етикетки з тисненням назви.

Титульний лист: чорна фарба. Гравюра із заголовком, написаним у прямокутнику, розміщеному в портику класичної будівлі з колонами, овалами з бюстами Геркулеса, Улісса та Паллади Афінною вгорі; Зенон та Клеанф з боків посередині; медальйони з бюстами Сенеки та Епікрета, обабіч щита з уособленнями Слави та Мужності внизу. Контртитул – портрет Юста Ліпсія. Гравюри виконані Теодором Галле за Пітером Паулем Рубенсом (відомим фламандським живописцем). На авантитутулі – назва.

Друкарська відсутня.

марка:

Оформлення ініціали, кінцівки, портрети (посторінкові гравюри), тексту: маргіналії, використання кустод, верхні колонтитули; мова тексту – латинь.

Провенієнції: на звороті обкладинки – ескібрис бібліотеки університету австрійського періоду [16] та штамп "Проверено 1960 г." На авантитутулі – печатка бібліотеки університету австрійського періоду [2] та печатка бібліотеки університету радянського періоду [4]. На звороті титульного листа – печатка бібліотеки університету австрійського періоду [2] та помітка олівцем "D*** Z**? 1882/30" [27].

Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.

Примітки: включає індекс.

Детальніше про Це остання праця Ліпсія, яку він присвятив папі римському видання: Павлу V. Це 4 видання, перше також наявне в каталозі (15).

L. ANNÆI SENECAE

AD HELVIAM MATREM DE CONSOLATIONE

LIBER UNUS.

ARGUMENTUM ET ORDO.

B **S**criptus hic libellus in exsilio, quod primo imperij Claudiani anno (Vrbis dccxciv.) subiit, faciente impura illa Messallina. Hec omniū virorum mulier, adulterium Iuliae Germanici filiae objecit: eique Senecam innexuit. Diximus in ejus Vita. Iam ergo in Corsicā relegatus, matrem solatur, & ostendit se casum hunc fortiter ferre, atque ipsam debere. Scripsit non statim initio exsiliij (quod Praefatio dicit) sed extremo primo anno, aut initio sequentis: ac scripsit jam in ævi & ingenij vigore ac robore, annos natus paullo plus quadraginta. Itaque scriptum ipsum tale est, animi & eloquentiae plenum, numeris & structura compositum, atque etiam ordine præter cetera dispositum. Ausim dicere, palmam inter libellos poscit. Consolationis autem duo capita facit: Neque meo nomine dolere, neque tuo debes. Non Meo. nam nihil mihi mali est. quæ vulgus putat, Locum mutatio, Paupertas, Ignominia, Contemptus, non sunt Mala: atque id ordine ostendit, ad Cap. xiv. Non etiam Tuo debes. nam duo sunt quæ adfligere te possunt: vel, quod Praesidium aliquod in me amiseris; vel, quod Desiderium mei ferre non possis. Prius in te non cadit, quæ ambitiosa non es, nec gratiam aut potentiam filiorum unquam ostentasti. Non debet item alterum: quia supra sexum tuum fortis semper fuisti. Multa mala tolerasti, hoc etiam fer. Conser te ad Sapientiae studia, quæ iudicabunt: verè ad fratres meos, & ex his & me nepotes: non es desertus. Officia & oblectamenta isti dabunt. Venit etiam ad fororem tuam, quæ solatium erit, & exemplum. Atque in ejus laudibus libelli finis.

CARMINA hic visum præscribere, quæ Seneca triebuntur, & certè exsiliū ejus tangunt. Sive ab ipso igitur, sive de ipso scripta, ad argumentum & lucem libelli spectant.

L. ANNÆI SENECAE

EPIGRAMMATA SUPER EXSILIO.

I. AD CORSICAM.

CORSICA! Phocæo tellus habitata colono,
Corsica, quæ Grajo nomine Cynrus eras:
Corsica Sardinia brevior, porrectior Ilvâ:
Corsica piscosis pervia huminibus:
Corsica terribilis, cum primum incanduit æstas:
Savior, ostendit cum ferus ora canis:
Parce relegatis, hoc est, jam * parce sepultis.
Vivorum cineri sit tua terra levis.

Автор: Avancino, Nicolao.

Заголовок: Leopoldi Guilielmi, Archidvcis Avstriæ, principis pace et bello inclyti, virtutes a R.P. Nicolao Avancino, Tyrolensi è Societate Iesv, S.Theol. Doctore, & Professore Academico Viennæ, descriptæ.

Видавець, рік: Antverpiæ: Ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti. M.DC. LXV. [1665].

Сторінки: [16], 309, [7].

Стан: задовільний.

Дефекти: часткові пошкодження палітурки.

Розмір: 225x165 мм (8").

Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра коричневого відтінку. Тиснення орнаментальне. Корінець із залишками тиснення на 5 бинтів, залишки паперової етикетки з написом чорнилом шифру. Передня і задня кришка палітурки – по 2 отвори для шнурів-зав'язок. Обріз книжкового блоку – золотистий.

Титульний лист: чорна та червона фарба, зображення герба. Гравюра з назвою, бюстом ерцгерцога Леопольда V в обрамленні.

Друкарська відсутня.

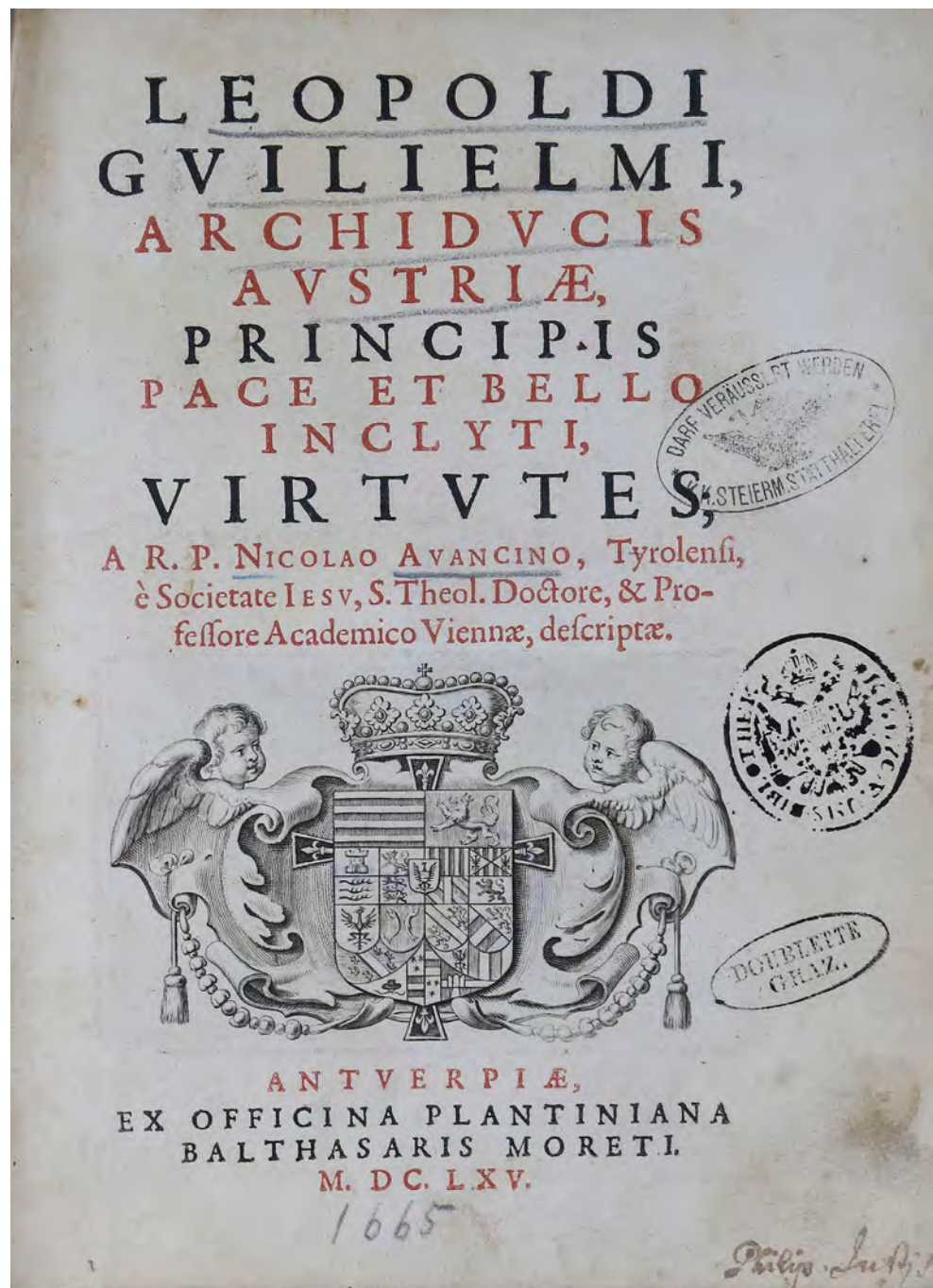
марка:

Оформлення ініціали, кінцівки, маргіналії, використання кустод, верхні колонтитули, основна мова тексту – латинь, з одним розділом – грецькою та івритом (вірші, підписані "L.S." та "G.S."). 3 сторінкові гравюри (зображують ерцгерцога як колекціонера мистецтва, воїна та єпископа) + 3 вклеєні, складені, великого розміру (зображують похорон ерцгерцога). Зворот обкладинки – екслібрис університету австрійського періоду [16]. На титульній сторінці печатки: "DARF VERÄUSSERT WERDEN - K.K. STEIERM. STATTHALTER" [11]; "DOUBLETTE GRAZ." [12]; "K.K. LYCEUMSBIBLIOTHEK" [13]. На звороті титульної сторінки – печатка бібліотеки університету австрійського [3] та радянського періодів [4], помітка олівцем "GmH 1888/92" [28], помітка чорнилом "1967". В кінці книги печатка "K.K. UNIVERSITÄTS BIBLIOTHEK ZU GRATZ" [14]. На зворотах кожної гравюри та на 101 с. – печатка бібліотеки університету австрійського періоду [3].

Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.

Примітки: включає індекс.

Детальніше Нікола фон Аванчіні (1611-1686) - драматург, богослов. Перше видання ілюстрованої монографії ерцгерцога Леопольда Вільгельма, де показана роль Леопольда V як мецената.

16 LEOPOLDI GVILIELMI ARCHIDVCIS
PROLEGOMENON III.

*In Parentem, Fratrem, Sorores, Nepotes,
& Nouercam officia.*

Filiorum in parentes amorem ac reuerentiam natura inferit, sed virtus excolit, & facile à filiis impetratur, in quos paternus genius transfunditur. Ad nutum parentis factus, imperijs non indigebat: certè ea non expectabat, vbi ex oculi nictu percipere voluntatem licebat. Extat sanè adhuc in plurium memoriâ Ferdinandi genitoris testimonium, in Leopoldum numquam ad obsequendum impulsu, numquam repetito iussu, numquam correctione aut verbo asperiore opus fuisse: quin huius auctoritatem in Moderatore, in ipso literarum Magistro agnoscebat. Tulit aliquando venantis adolescentis ac feram persequentis æstus, vt equo in agri segetes inferretur; hîc qui adolescentis vitam moresque gubernabat, inclamare: *Serenissime Princeps, id non licet, reponendum erit rustico damnum quod segeti infertur.* Tum ille, represso momento cursu, tamquam Diuinæ aut paternæ voci est obsecutus. Dubites an generosa magis fuerit momentis libertas, an submissa magis audientis obseruantia.

In Nouercam. In Nouercam Eleonoram nihil priuigni exhibuit, cum illa vicissim matris officia præstaret, eumque siue ob reuerentiam quam experiebatur, siue ob amorem quem merenti impendebat, Beniaminum suum appellaret; quæ res singulari quadam voluptate Ferdinandum II, afficiebat; ita enim Virtutum eius & scriptor & spectator Pater Guilielmus Lamormaini cap 10. notat: *Iucundissimum illi accidit videre à filiis suis Eleonoram coli vt matrem; vicissim ab hac illos diligi vt filios.* Quare quantum eius consilij, etiam

ET APPOSITVS EST

AD PATRES SVOS. 1^a Macha. 2^a.

TIMORE DOMINI

*In Scopulum incidisti Vir,
Subiiste, et Lege.
Ad hoc Sacrum
Ingentes Titulos
dicam.
Orbis miracula
Mors aliuir.
ARCHIDUCEM
ANTISTITEM
BELLII-IMPERATOREM,
serenissimum
LEOPOLDVM GVILIELM,
IMPERATORVM
FERDINANDI II fili.
FERDINANDI III fra.
LEOPOLDI Patruu*

ARCHIDVX.

*Natalium splendore SERENISSIMVS,
Augusta stirpe AUSTRIACVS,
Parentum appellatione, et inueterata Vita
ANGELICVS.
Mortium de ore VIRGINEVS.
Anima CANDIDVS, sermone AFFABILIS,
oculorum gratia MAGNETICVS,
affectibus TEMPERATVS.
Irae, difficultis, placari facilis.
Vindicta ignarus, benefacere audax;
NEMINI BONO INUISVS.
Amans suorum, suis charus,
Omnibus idem, singulis alius,
Virtute communis aequi ac singularis.
Paucorum exemplo
HONOREM DOCTVS SPERNERE, et MERERI.*

ANTISTES.

*A prima aetate, unguis in Vaticano Liberis,
sed PROPRIA VIRTUTE magis COMMENDAS.
Uno capite, multis par INFULGIS.
Raro ECCLESIAE suis PRESENS, nunquam ABSENS,
necessitate publica,
Consensu Pontificio,
Postulatione Caesarea
AVVLSVS,
Vel sic, CURA CONIUNCTISSIMVS.
Profusus IN DEVM,
Liberalis IN HOMINES,
IN UNUM SE, parvus.
Quam iusta negare tam iniqua concedere, regebat.
AVXIT ECCLESIAE ARUM MITTREM,
EXPVNXIT NOMINA,
ADIECIT ANIMAS.*

BELLI-IMPERATOR.

*TEUTONICI ORDINIS MAGNVS MAGISTRVS
Cruce Domini,
Vel ut clypeo, vel ut hasta, vixit
suo CAESARE, et REGE CATHOLICO
GENERALISSIMVS:
Pro DEO, IMPERTO, BELGIO
Vite prodigus,
cum Marte PIVS,
sub armis INNOCENS,
sine furore MAGNANIMVS,
sine timore VICTORIOSVS.
Unus
Vtriusque Fortune DOMINVS
PACIS AMANS, dum bella gerit
ARMA, VICTORIAS, FIDEM
ipsam Labaris circumtulit.*

TANDEM

*de RELIGIONE et ORBE CHRISTIANO
proclare meritis,
Magni in rebus Mortalium desiderio
Aeternum memorandus
ARCHIDVX,
Unum Christianorum Principum
EXEMPLAR,
COMPLAMIE DIER SVOS
vigerima Novembria
leguti hae Viator? abi,
et
PRINCIPIBUS,
EPISCOPIS,
DUCIBVS
et cetera.*

SERENISSIM LEOPOLDI GVILIELMI, ARCHIDVCIS, EPISCOPI, BELLII-IMPERATORIS
TVMBA, ET EPITAPHIVM.

- Автор: Valesius, Hadrianus.
- Заголовок: Hadriani Valesii Historiographi Regii De Vita Henrici Valesii Historiographi Regii: Liber ad Ludovicum Nublæum
- Видавець, рік: Lipsiae M DC LXXX. [1680].
- Сторінки: 70.
- Стан: задовільний.
- Дефекти: часткова деформація палітурки.
- Розмір: 150x95 мм (16").
- Палітурка: матеріал палітурки – картон, шкіра світло-жовтого відтінку. Корінець гладкий, залишки паперової етикетки з друком "L.52." Обріз книжкового блоку – залишки світло-червоного кольору.
- Титульний лист: чорна фарба.
- Друкарська рука з циркулем, девіз – "Labore et Constantia". Розміщена на титульному листі.
- Оформлення ініціали, заставки, кінцівки, використання кустод, верхні тексту: колонтитули; мова тексту – латинь.
- Провенієнції: на звороті обкладинки – екслібрис бібліотеки університету австрійського періоду {16}. На титульному листі та 51 с. – печатка бібліотеки університету австрійського періоду {2}; на титульному листі та 17 с. – штамп бібліотеки університету радянського періоду {4}; на титульному листі розмита печатка {15}, помітки олівцем.
- Папір: ручної роботи верже з водяними знаками.
- Примітки: включає "Rolandus Maresius Henrico & Hadriano Valesio Fratibus". Недостовірний плантен.
- Детальніше про автора та видання: Адріан де Валуа (Adrien de Valois, lord of the Mare; лат. Hadrianus Valesius) (1607 - 1692) – французький історіограф і поет. Представлене видання – біографія його брата Анрі де Валуа (1602-1676), французького історика, відомого виданнями і перекладами на латинську мову античних авторів, зокрема грецьких церковних істориків.

Clarissimo
& de bonis literis meritisimo

VIRO

CHRISTIANO DAUMIO,

Philologo præstantissimo,

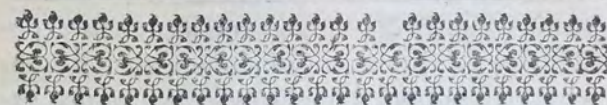
Ludi Cygnæi Rectori fidelissimo, Amico Optimo

S. P. D.

FRIDERICUS BENEDICTUS CARPZOV.

QVam calamo describendam nuper, postquam integrum
mensem Tecum exegissem, domum rediens, Tibi relin-
quere neglexeram, nunc typis exscriptam doctissimi Gallo-
rum VALESII à Fratre, eruditionis famâ celeberrimo, ex-
positam Vitam mitto. QVod ut facerem, crebra tua erga me
officia efflagitare videbantur, exprobratura mihi, si commit-
terem, ut qui per universam ætatem tot live impressos ra-
tiores, sive manu conscriptos, laboriosâ tuâ & ingeniosâ
manu descripsisti codices, has quoque plagulas, ætate non
minus quam meritis in rem literariam grandior, calamo ex-
primeres: quæ si recuderentur à typographo, per plures
amicos, eruditionis hujus & eruditorum curiosos, dispergi
possent. Igitur postquam eruditissimi Abbatis MENAGII,
qui lumen & ornamentum Galliæ suæ, nostræ autem æta-
tis lux & decus merito audit, *Amenitatum Juris* venustis-
simus liber, curâ meâ ad auctoris nutum in urbe nostra nu-
per excusus, presum effugisset; ei submittere, appendicis
velut loco futuram, hanc *Valesianam Vitæ*, per veræ eruditio-
nis & exquisitæ industriæ laudem actæ, historiolum volui;
& cum chartæ superesset spatium, aliquas ROLANDI
MARESI ad utrumque Valesium epistolas adnectere:
ut de hoc etiam clarissimo Viro Gallo hominibus nostris
constet, quibus parum virtus ejus & eruditio cognita est;
in quarum notitiam eos perducere, omnibus quæ extant
ejus epistolis reculis, studebimus. Tuum nunc est, ut acci-
piens hanc historiam, quem à Calvisio Plinius postulat,
assem pares; vel potius loco assis animum, quem pridem
mihi exhibuisti, serves. Vale. Dabam Lipsiæ. Kal. Sept.
clō lōc LXXX.

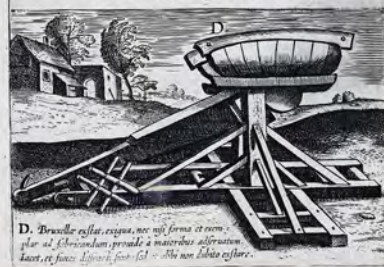
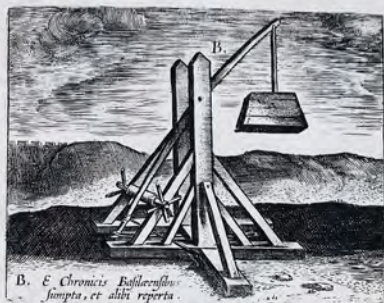
22 (3) 20

PERlectis quæ de libris Hen-
rici Valesii nomine Petiti Ty-
pographi scripseram paucis;
hortatus es me, clarissime Nu-
blæ, ut de vitâ ejus librum com-
ponerem. Et tum quidem quid
tibi responderim, non recordor. Verum postea-
quam à Te digressus sum, dicta mecum volvens,
erubescere, ac sic increpare meipsum corpi. An
oblivisci me posse Henrici Valesii, arctissimis san-
guinis vinculis, amore literarum, & tam diuturnâ
vel potius ferè perpetuâ mecum vitæ ac victus
communitate conjuncti? An illaudatum & taci-
tum relinquere me posse clarissimum virum, qui
amicos aut vivos epistolis librorum fronti præfi-
xis, aut mortuos laudationibus celebravit? An
denique me fraudaturum vero testimonio fra-
trem meum, quod plerique scriptores ultrò etiam
alienis honorificum reddiderunt? Si Svetonius
Tranquillus de illustribus Grammaticis librum, de
claris quoque Rhetoribus volumen composuit;
quantò magis dicendus est mihi Valesius, qui
scholasticos istos, mercenariosque professores lon-
go intervallo superavit, & omnes Grammatici
partes, omnes Rhetoris vel potius Oratoris nume-
ros, dum vixit, implevit? Certè quum Latinos Hi-

A 2

stori-

SEQUEN-

ПОКАЖЧИК ПРИЗВИЩ АВТОРІВ, УПОРЯДНИКІВ ТА ІНШИХ ІМЕН, ЩО ЗГАДУЮТЬСЯ В ОПИСАХ

32	Avancino, Nicolao
14	Baronius, Caesar
9	Beythe, István
5, 6	Canter, Willem
5, 7, 10, 11	Catullus, Caius Valerius
16	Cicero, Marcus Tullius
9, 13	Clusius, Carolus
7, 8, 10	Dousa, Janus
10	Dousa, Janus Filius
12	Dousa, Georgius
4	Duarenus, Franciscus
6	Euripides
5	Gislain, Victor
4	Haloander, Gregor
21	Hugone, Hermanno
1, 2, 3, 4	Justinianus
15, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29,	Lipsius, Justus
30, 31	
20	Marselaer, Fredericus de
22	Massariae, Alexandri
12	Paczkiewicz P.
5	Poelmann, Theodor
5, 10, 11	Propertius, Sextus
1, 3	Roussard, Louis
18	Scribanus, Carolus
5, 8, 10, 11	Tibullus, Albius
33	Valesius, Hadrianus
17	Woverius, Ioannis

Ivsti Lipsi v.c. Opera omnia, postremum ab ipso avcta et recensita: Nunc primum copioso rerum indice illustrata. Tomus Tertius. – Antverpiæ, Ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti, M.DC. XXXVII [1637] (24).

ПОКАЖЧИК НАЗВ КНИГ

- 22 Alexandri Massariae Vicentini, antiq. et celeb. Gymnasij Patauini doctoris primarij, Opera medica...
- 14 Annales Ecclesiastici, avctore Cæsare Baronio Sorano ex congreg...
- 13 Caroli Clusi Atrebat, Imp. Caess. Augg., Maximiliani II, Rudolphi II, aulae quondam familiaris...
- 9 Caroli Clusii Atrebat Rariorum aliquot Stirpium, per Pannoniam, Austriam, & vicinas quasdam Provincias observatarum Historia...
- 18 Caroli Scribanl e Societate Iesv Antverpia.
- 18 Caroli Scribanl e Societate Iesv Origines Antverpiensivm
- 5 Catvllvs Tibvllvs Propertivs. [et Corn. Gallus. Cat. et Tib. recens. a Vict. Gisellino et Th. Pulmanno, et Sex. Propertii Elegiarvm libri IIII. cvm scholiis Gulielmi Canteri.]
- 10, 11 Catvllvs, Tibvllvs, Propertivs, Iampridem viri docti iudicio castigati...
- 1 Codicis DN. Ivstiniani Sacratissimi principis pp. a. ex repetita praelectione...
- 2 Codicis Domini Ivstiniani Sacratissimi principis ex repetita praelectione...
- 19 De compendiosa doctrina
- 21 De militia equestri antiqua et nova ad regem Philippum IV. Libri quinque auctore Hermanno Hugone Societ. Iesu.
- 6 ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΤΡΑΓΩΔΙΑΙ ΙΘ. Evripidis Tragoediae XIX : in quibus praeter infinita menda syblata...
- 20 Frederici de Marselaer equitis Legatus libri duo. Ad Philippum IV Hispaniarum Regem.
- 12 Georgii Dousæ, De itinere svo Constantinopolitano, Epistola. Accesserunt veretes inscriptiones

- Byzantio...
- 33 Hadriani Valesii Historiographi Regii De Vita Henrici Valesii Historiographi Regii...
- 8, 10 Iani Dowsæ Nordovicis Præcidanea Pro Albio Tibullo.
- 7, 10 Iani Dowsæ Nordovicis Præcidanea Pro Q. Valerio Catullo.
- 17 Ioannis Woverl Antuerpiensis Panegyricvs Avstriæ Serenissimis Archidvcibvs Belgicæ...
- 10, 11 In Catvllvs, Tibvllvs, Propertivs coniectanea...
- 3 Institvtionvm dn. Ivstiniani sacratissimi principis pp.a...
- 23, 24, 25, Ivsti Lipsi v.c. Opera omnia, postremvm ab ipso avcta et recensita...
- 26, 27, 28, 29, 30
- 15, 31 L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia...
- 32 Leopoldi Guilielmi, Archidvcis Avstriæ, principis pace et bello inclyti...
- 16 M. Tvllii Ciceronis Epistolae familiares : cum Pavli Manvtii annotationibus breuibvs, in margine adscriptis...
- 19 Nonii Marcelli nova editio Additvs est libellvs Fvlgentii De prisco sermone, & notæ in Nonium & Fulgentium.
- 10 Nordovicis schediasma svccidanevm nuperis ad Tibullum praecidaneis addendum.
- 4 Novellae Constitvtiones Dn. Ivstiniani Sacratissimi Principis, Versae quidem è Græco in Latinum à Gregorio Haloandro...
- 22 Opera medica.
- 23, 24, 25, Opera omnia.
- 26, 27, 28, 29, 30
- 9 Stirpivm nomenclator Pannonicvs.

Покажчик провенієнцій

Печатки

- 1 Краєва бібліотека Буковини.
З'являється у виданнях під номерами 9, 13.

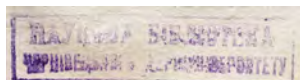
- 2 Бібліотека університету австрійського періоду (кругла).
З'являється у виданнях під номерами 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 20, 31, 33.

- 3 Бібліотека університету австрійського періоду (овальна).
З'являється у виданнях під номерами 10, 12, 18, 21, 32.

- 4 Бібліотека університету радянського періоду.
З'являється у виданнях під номерами 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33.

- 5 “Ad Bibl. Acad.Land.” Бібліотека Мюнхенського університету (з 1800 по 1826 pp.)
З'являється у виданнях під номерами 1, 2.

- 6 “Ex Bibliotheca Laibach”
З'являється у виданнях під номерами 1, 2.

- 7 “Biblioth.Bremensis”
З'являється у виданнях під номерами 22, 28.

- 8 “Societas medica Bremana”
З'являється у виданні під номером 22.

- 9 “Stadtbibliothek Magdeburg”
З'являється у виданнях під номерами 26, 27.

- 10 “Nicht verleihbar.”
Не видається додому, працювати лише в залі.
З'являється у виданнях під номерами 26, 27.

- 11 “DARF VERÄUSSERT WERDEN - K.K. STEIERM. STATTHALTER”.
Попередник нинішнього
Державного архіву Штирії
(федеральна земля Австрії,
центр – м. Грац).
З’являється у виданні під
номером 32.

- 12 “DOUBLETTE GRAZ.”
З’являється у виданні під
номером 32.

- 13 “K.K. LYCEUMSBIBLIOTHEK”
Попередник університетської
бібліотеки Граца.
З’являється у виданні під
номером 32.

- 14 “K.K. UNIVERSITÄTS BIBLIOTHEK ZU GRATZ”
З’являється у виданні під
номером 32.

- 15 З’являється у виданні під
номером 33.

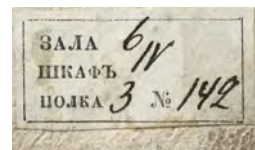
ЕКСЛІБРИСИ ТА ЕТИКЕТКИ

- 16 Бібліотека університету
австрійського періоду.
З’являється у виданнях під
номерами 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11,
12, 18, 20, 21, 31, 32, 33.

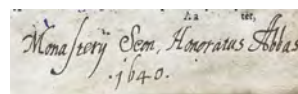

- 17 “I. P. Erman. M.D.S.E.” Жан П’єр
Ерман (1735-1814), німецький
історик і протестантський
богослов.
З’являється у виданнях під
номерами 24, 29.

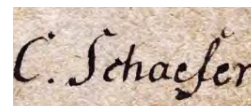

- 18 Фондова етикетка періоду
Російської імперії.
З’являється у виданнях під
номерами 17, 23, 24, 29, 30.

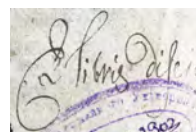
ПОМІТКИ

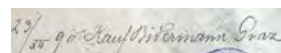
- 19 “Monasterij Seon. Honoratus
Abbas. 1640”
З’являється у виданнях під
номерами 1, 2.

- 20 “C. Schaefer”
З’являється у виданні під
номером 11.

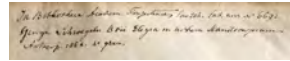

- 21 “Ex libris ***”
З’являється у виданні під
номером 16.

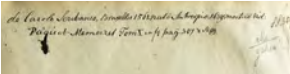

- 22 “23/XII 90 Kauf Bidermann Graz”
З’являється у виданні під
номером 18.

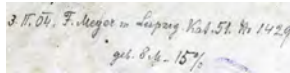
ДЖЕРЕЛА ВИКОРИСТАНІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЦЬОГО ВИДАННЯ

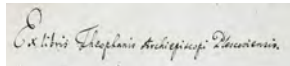
- 23 “In Bibliotheca Academ. Pragensis... N 6692”
З’являється у виданні під номером 18.

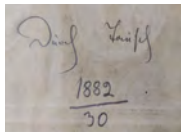
- 24 “de Carolo Scribanio Bruxelles 1561 nasco Antverpio 1629 mortero sid : Pagieot Memores Tom X in pag. 307...”
З’являється у виданні під номером 18.

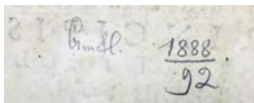
- 25 “3. II. 04 F Meyer in Leipzig. Kat. 51. № 1429”
З’являється у виданні під номером 21.

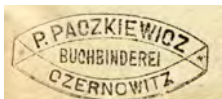
- 26 “Ex libris Theophanis Archiepiscopi Plescoviensis”. Феофан Прокопович (1677-1736) – богослов, ректор Київської академії.
З’являється у виданні під номером 25.

- 27 “D*** Z**? 1882|30”
З’являється у виданні під номером 31.

- 28 “GmH 1888/92”
З’являється у виданні під номером 32.

- 29 Штмп палітурної майстерні Р. Рачківцв (Чернівці).
З’являється у виданні під номером 12.

1. Ковальчук Г. І. Книжкові пам’ятки (рідкісні та цінні книжки) в бібліотечних фондах. Київ : НБУВ, 2004. 642, [1] с.
2. Методичні рекомендації для державної реєстрації книжкових пам’яток України: кириличні рукописні книги та стародруки. К.: НБУВ, 2007. 135 с.
3. Blow P. W. Geheime activiteiten van Plantin, 1555-1583. Gulden Passer, 1995. 73 p. URL: https://www.dbnl.org/tekst/valk017gehe01_01/valk017gehe01_01.pdf (дата звернення: 12.08.2021).
4. Cazes H. Ex officina Plantiniana... ad Victoriensem Bibliothecam : An exhibition of Plantins’ editions. Victoria: University of Victoria, 2011, 16 p. URL: <https://predigital2017.files.wordpress.com/2017/06/plantiniana.pdf> (дата звернення: 12.08.2021).
5. Degeorge, L. La maison Plantin à Anvers: monographie complète de cette imprimerie célèbre aux XVIe et XVIIe siècles. Bruxelles: Gay et Doucé, 1878. 224 p. URL: <https://archive.org/details/lamaisonplantina00dege> (дата звернення: 12.08.2021).
6. Król W. Kompleks muzealny Plantina-Moretusa w Antwerpii. Forum Bibliotek Medycznych. 2016, R. 9, nr. 2, s. 246-278. URL: <http://forum.bg.umed.lodz.pl/images/forum/F18/ForumNr18.pdf> (дата звернення: 12.08.2021).
7. Nikolajev N. Wydania antwerpskiej Officina Plantiniana z kolekcji warszawskich Rosyjskiej Biblioteki Narodowej // Z badan nad książką i księgozbiórami historycznymi. T. 3. Warszawa, 2009. S. 159–169. URL: <http://www.bookhistory.uw.edu.pl/index.php/zbadannadksiazka/article/view/258> (дата звернення: 12.08.2021).

8. Rooses M. Catalogue of the Plantin Moretus museum/ Third eng. ed. Antwerp, E. DeCoker, 1921. 180 p. URL: <https://archive.org/details/catalogueofplant00muse> (дата звернення: 12.08.2021).
9. Rooses M. Christophe Plantin, imprimeur anversoïis : 2e édition. Anvers : J. Maes, 1896. 414 p. URL: <https://archive.org/details/ChristophePlantinImprimeurAnversoïis2ed> (дата звернення: 12.08.2021).
10. Rooses M. Plantin et l'imprimerie Plantinienne. Mémoire couronné par l'Académie royale de Belgique au Concours Stassart. Gand, 1878. 84 p. URL: <https://archive.org/details/plantinetlimpri00roosgoog> (дата звернення: 12.08.2021).
11. Sabbe M. Christopher Plantin. Translated from the Flemish by Alice Van Riel-Göransson. Antwerp., J.-E. Buschmann, 1923. 88 p. URL: <https://archive.org/details/christopher-plant00sabb> (дата звернення: 12.08.2021).
12. Sabbe M. Plantin : the Moretus and their work. Brussels : L.J. Kryn, 1926. 113 p. URL: <https://archive.org/details/b2982722x/page/58/mode/2up> (дата звернення: 12.08.2021).
13. Szmytka R. Rozwój drukarstwa w Niderlandach w XVI wieku na przykładzie Antwerpii i rola druku podczas anty-hispańskiego powstania. Prace Historyczne. 2010. Numer 137. s. 79-88. URL: https://www.researchgate.net/publication/312378730_Rozwoj_drukarnstwa_w_Niderlandach_w_XVI_wieku_na_przykladzie_Antwerpii_i_rola_druku_podczas_antyhispanskiego_powstania (дата звернення: 12.08.2021).
14. Vinne T. A printer's paradise, the Plantin-Moretus Museum at Antwerp. De Vinne Press, 1888. URL: (дата звернення: 12.08.2021).
15. Vinne T. Christopher Plantin, and the Plantin-Moretus museum at Antwerp. New York : Printed for the Grolier club, 1888. 98 p. URL: <https://archive.org/details/christopherplan00vinngoog/mode/2up> (дата звернення: 12.08.2021).
16. Voet L. The Golden Compasses. The History of the House of Plantin-Moretus. Vangcndt & Co, Amsterdam / Routledge & Kcgan Paul, London / Abner Schram, New York 1969-1972. (2 delen). URL: https://www.dbnl.org/tekst/voet004gold01_01/ (дата звернення: 12.08.2021).
17. Winship G. Gutenberg to Plantin : an outline of the early history of printing. Cambridge : Harvard University Press, 1930. 98 p. URL: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.61097> (дата звернення: 12.08.2021).

Науково-довідкове видання

ПЛАНТЕНИ

Каталог видань з фондів Наукової бібліотеки
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Упорядник

канд. істор. наук О. І. Шилюк

Відповідальний за випуск

канд. філол. наук, доц. М. Б. Зушман

Цифрові копії

Т. О. Шилюк

Г Е Л Ь Е Т И К А
ВИДАВНИЧІЙ ДІМ

Підписано до друку 15.12.2021 р.

Формат 84x108/32. Папір офсетний.

Гарнітура ForuM. Цифровий друк. Умов.-друк. арк. 10,11.

Тираж 50. Зам. №1221-318.

Віддруковано з готового оригінал-макета.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Aptud Ioannem Moretum.

M. DC. IX.

“Ioannis Woverl Antuerpiensis Panegyricvs Avstriæ
Serenissimis Archidvcibvs Belgicæ Clementissimis,
Piissimis, Optimis Principibvs Patriæ Parentibvs
scriptus” (17). Інформація про видавництво і
друкарська марка в кінці книги.